

Društvena tiskarna
Dragotina
Mribarja
v Celji

priporoča se p. n. gg. duhovnikom, pisateljem, založnikom in slav. občinstvu za vsakovrstno izvrševanje tiska po najnovešem okusu in najelegantnejši obliki v raznovrstnih barvah.

Izdeluje knjige, brošurice, časopise, letna poročila, prospekte, vstopnice, dekrete, plakate, vabila, vožne liste, mrtvaške liste, vizitnice, naslovnice, cenike, imenike, kuverte s firmo, pobotnice, pravila, tabele za urade, itd., itd. Vedno v zalogi so **obrazci** za **posojilnice**, **sođnije**, **občine**, **šole** itd.; kakor tudi v več krasnih barvah tiskane diplome za častne občane in člane.

Razne priporočila vredne knjige:

Zbirka domačih zdravil, s poljudnim opisom človeškega telesa. Cena 40 kr. — **Nova pesmarica**. Zbirka najbolj znanih slovenskih in slovanskih pesmi. Mehko vezana 80 kr.; elegantno vezana 1 gld. 20 kr. — **Srbske narodne pesmi**. Sestavljen J. Mohorčič. Cena 20 kr. — **Obrtno spisje**. Nauk o dopisovanju in poslovanju, spisal A. Funtek. Cena 60 kr. — **Obrtno knjigovodstvo**, s kratkim poukom o menicah, spisal dr. Tomo Romih. Cena 80 kr. — **Občinski red**. Zbirka zakonov zadevajočih posle občinskega področja, spisal dr. Iv. Dečko, I. zv. Mehko vezan 1 gld. 80 kr., trdo vezan 2 gld. 20 kr. — **Mlinarjev Janez**, slovenski junak, ali vplemenitba Teharčanov. Cena 40 kr. — **Luči**, spisal Anton Funtek. Cena 70 kr. — **Kateri bo?** Prizor iz domačega življenja, gledal. igra. 15 kr. — **Kmetijsko gospodarstvo**, spisal V. Rohrman. Cena 50 kr. — **Vošnjak**, Zbrani spisi, 50 kr. — **P. Pakkove** zbrani spisi, I. zv., mehko vezano 1 gld., elegantno vezano 1 gld. 50 kr. — **Trtna uš in trtoreja**, spisal I. Bele, 40 kr. — **Zabavnik**, spisal A. Brezovnik. Cena 70 kr.

Trgovina papirja, pisalnega
→ in risalnega orodja

Dragotina Hribarja

v Celji

priporoča gosp. trgovcem in slav. občinstvu svojo
veliko zalogo vsakovrstnega papirja

za pisarne, pisma, risanje in zavijanje, razno-
vrstno barvanega, svilnatega (za cvetlice), za
vezanje knjig itd., zalogo raznih Neziderskih
zvezkov, Hardtmuthovih svinčnikov in angleških
peres po originalnih cenah tovarniških

dalje priporoča zavitke za pisma raznih velikosti in barv, pe-
rasnike, črnilo, tablice, črtalnike, brisalke, krede, gobice, pušice
in škatlje za peresnike, torbice, knjižice za beležke, trgovske
knjige, pečatni vosek itd. po najnižjih cenah.

Posebno lep izber papirja in zavitkov v mapah in ele-
gantnih škatljah. Najbolje strune za citre, gosli in kitare.

*Velik izber albumov za fotografije in spomenice, map za pisma
in papirje, tintuikov, okvirov za fotografije, listnic itd. po
nizkih cenah.*

★ Šolske in molitvene knjige še poseben popust. ★

Knjigoveznica

vsprejema vsakovrstna knjigoveška in galanterijska
dela, priprosta kakor tudi najfinejša, ter je izvršuje
kar najhitreje, ukusno in cenó.

Južno-štajerska hranilnica

☞ v Celji, Glavni trg št. 2

za katero jamčijo okraji: Sevnica, Gornji grad, Šoštanj, Vransko in Šmarje pri Jelšah za popolno varnost ulog in za njihovo po pravilih določeno obrestovanje do **neomejene visokosti**, ima sedaj čez **jeden milijon goldinarjev** hranilnih vlog.

Uradu je za denarni promet vsak **torek in petek** predpoldne, za druga opravila pa je uradnica odprta vsaki dan ob navadnih urah.

Hranilne vloge obrestuje po 4% in pripisuje obresti polletno h kapitalu.

Izposojuje pa na zemljiško varnost proti 5 odstotkov.

Posojilnica

☞ v Celji

Glavni trg št. 2

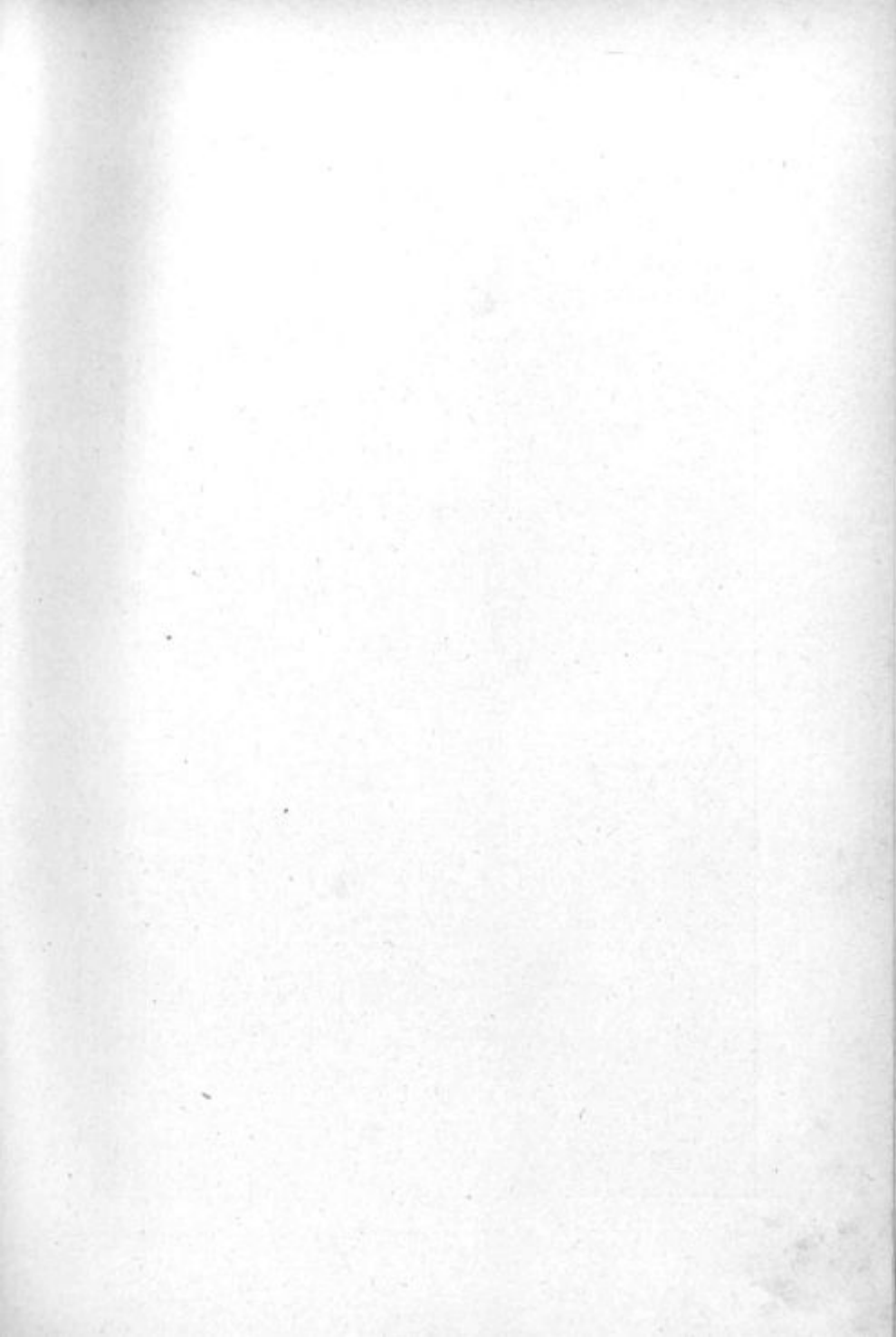
registrovana zadruga

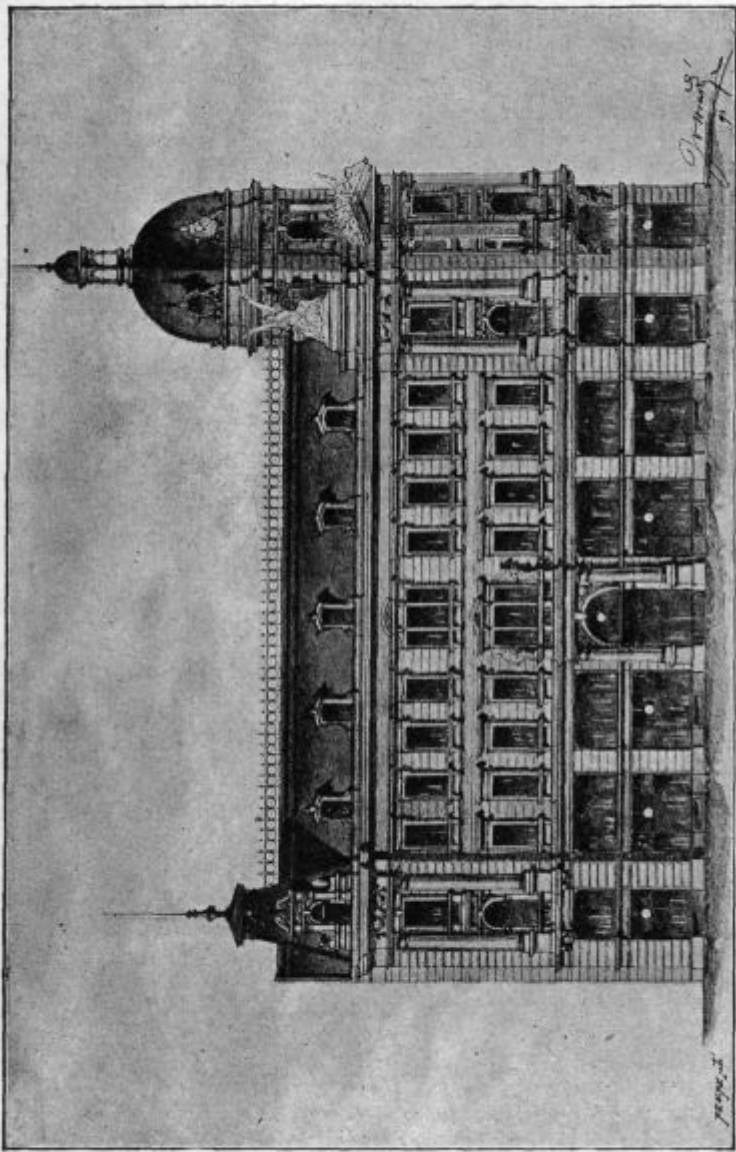
z neomejeno zavezo

katera ima 2300 zadružnikov, uradu je za denarni promet vsak **torek in petek** predpoldne, za druga opravila je pa uradnica odprta vsaki dan ob navadnih urah.

Hranilnih vlog ima ista čez **jeden milijon gold.** in rezervnega zaklada nad 70.000 gold.

Hranilne vloge obrestuje po 4½ odstotka, posojila pa daje na osebni kredit po 6 odstotkov, na golo zemljiško varnost pa po 5½ odstotka.

Narodni dom v Celji.

Ilustrovani
Narodni Koledar

za navadno leto

1894

10751 Uredil in izdal

Dragotin Hribar

v Celji

Leto VI

17504/6

22.330

3.3.1958

Leto 1894.

je navadno leto ter ima 365 dni, med temi je 67 nedelj in praznikov.

Letni vladar je mesec.

Na vednega spremljevalca naše zemlje, na mesec, bili so ljudje že dokaj zgodaj pozorni. Pravilno menjavanje svetlosti mesečne ploče uporabili so kmalu za razdelitev daljših obrokov, vsled česar še sedaj delimo leto na 12 mesecev. Mesec upliva na kapljivo tekočo površino zemlje, na morje, ter provzroča znano plimo in oseko. Ker je med vsemi nebesnimi telesi zemlji najbližji, moči ga je bilo tudi najbolj preiskati in spoznati. Z dosedanjimi pripomočki se je dognalo, da je mesečna površina brez zraku in vode, in da so že pogašeni vsi mnogoštevilni ognjeniki, ki se menjavajo s prostranimi planjavami in pogorji. Preiskovanje površja in topografija meseca razvila se je še le v zadnjih letih, ko so zboljšali fotografske daljnoglede, in ko se je fotografija glede na svetlobno občutnost tako čudovito povzpela, da napravljajo ploče, občutljive ne le za kemične, marveč tudi za takozvane optične violetne žarke. Fotografični posnetki meseca kažejo v najnovejšem času spremembe na njegovem površju provzročene bržkone po razdevajočih silah, tako na pr. po upalih žrelih ognjenikov, po skalnih usadih, udorih i. t. d. Kakor je tudi mesečna pot jednostavna, ako deluje samo zemljina privlačnost, tako zapletena je h kratu vsled istočasnega privlačenja solнца in premičnic. In uprav pot naše premičnice okrog zemlje je eno najbolj zamotanih vprašanj, kar si jih je stavila fizikalna astronomija. Da se vrtenje meseca kolikor možno natančno opazuje, ne izbira se v to svrhu sedaj več mesečni rob, temveč gotova točka sredi ploče in žrelo Mösting.

Godovinska števila za leto 1894.

Gregorijanski koledar.

Zlato število	14	Rimsko število	7
Epakta ali lunino kazalo .	XXIII	Nedeljska črka	G
Solnčni krog	27	Letni značaj ali god. št.	4

Julijanski koledar.

Zlato število	14	Rimsko število	7
Epakta ali lunino kazalo .	IV	Nedeljska črka	B
Solnčni krog	27		

Letni časi.

Pomlad se začne 20. sušca ob 4. uri 5 minut zvečer.
Poletje se začne 21. rožnika ob 0 uri 2 minute zvečer.
Jesen se začne 23. kimovca ob 2. uri 32 minut zjutraj.
Zima se začne 21. grudna ob 9. uri 3 minute zvečer.

Mrkovi.

Leta 1894. solnce dvakrat mrkne in luna dvakrat, a le drugi mrk lunin videl se bo v naših krajih.

1. Nepopolni lunini mrk 21. sušca. Začetek (po srednjem dunajskem štetju) ob 2. uri 31 minut zvečer, vrhunec mrknenja ob 3. uri 26 minut, konec mrka ob 4. uri 21 minut zvečer. Velikost mrka v stotinkah luninega premera = 0,25. Mrknenje bodo videli na zapadn. obrežji severne Amerike, v Tihem morji, v Avstraliji, Aziji in Indijskem oceanu.

Obročasti solnčni mrk 6. malega travna. Začetek otemnevanja ob 2. uri 21 minut zjutraj, začetek obročastega mrka ob 3. uri 29 minut zjutraj, vrhunec mrka v pravem poldnevi ob 5. uri 33 minut, konec obročastega mrka ob 6. uri 29 minut, konec otemnevanja sploh ob 7. uri 37 minut zjutraj. Mrk bodo videli v Aziji in deloma na severozapadn. obrežji severne Amerike, v vzhodni Evropi in na severovzhodnem obrežji Afrike.

3. Nepopolni lunini mrk 15. kimovca. Otemnevati začne ob 4. uri 41 minut zjutraj, najbolj otemni ob 5. uri 37 minut,

konec ob 6. uri 33 minut zjutraj. Mrk bodo videli v večjem delu zapadne Evrope, v zahodni Afriki, v Atlantskem morji, v Ameriki in na vzhodnih obalah Tihega oceana.

4. Popolni solnčni mrk dne 29. kimovca. Začetek mrknjenja sploh ob 4. uri 6 minut zjutraj, začetek popolnega mrka ob 5. uri 9 minut, popolni mrk v pravem poldnevi ob 7. uri 12 minut zjutraj, konec popolnega mrka ob 8. uri 19 minut, konec mrka sploh ob 9. uri 22 minut zjutraj. Mrknjenje bodo videli v vzhodni Afriki, južni Avstraliji, Novi Selandiji in v Indijskem morji.

Vidnost premičnic.

Merkur je začetkom leta skrit, 29. prosinca pride v zgornjo konjunkcijo s solncem ter se prikaže koncem svečana na večernem nebu. Dne 14. sušca pride v spodnjo konjunkcijo s solncem ter se vidi sredi malega travna na jutranjem nebu. Po zgornji konjunkciji dne 20. velikega travna sije zopet zvečer v v drugi polovici rožnika ter zahaja 1 $\frac{3}{4}$ ure za solncem. Med spodnjo konjunkcijo s solncem 20. malega srpana in zgornjo dne 3. kimovca videti je krog 10. velikega srpana pred solničnim vzhodom. Dne 10. listopada stopi zopet v spodnjo konjunkcijo ter gre preko solca in je skrit do konca leta.

Venera sveti v začetku kot večernica vedno jače, najbolj pa 9. prosinca, a zaide že dve uri po solničnem zatonu. Dne 16. svečana pride v spodnjo konjunkcijo, postane danica in vshaja koncem sušca 2 $\frac{1}{2}$ ure pred solncem. V velikem srpanu zgine počasi v solčnih žarkih in stopi 30. listopada v zgornjo konjunkcijo s solncem.

Mars vshaja v začetku leta ob 5. uri zjutraj, potem pa vedno bolj zgodaj, kulminuje v drugi polovici rožnika že ob šestih zjutraj, stopi 10. vinotoka s solncem v opozicijo in sveti vso noč. On prehodi do 15. kimovca na pravo ozvezdje škorpiona, strelca, kozla in vodnarja, v ozvezdji rib se obrne nazaj do 23. listopada potem pa zopet na pravo.

Jupiter stoji v začetku med ovnom in bikom ter kulminuje ob polu 9. uri zvečer. Do srede prosinca hodi nazaj, potem do 24. vinotoka naprej. Zahaja vidno bolj za rana, da ne zgine v solčnih žarkih, od koder se po konjunkciji zopet pokaže v ozvezdji bikovem na jutranjem nebu. Dne 28. kimovca

pride v solnčno kvadraturu, hodi od 24. vinotoka dalje nazaj, stopi 23. grudna solncu v opozicijo ter sveti pri visoki severni deklinaciji vso noč.

Saturn sveti ne daleč od zvezde Spica (žitni klas) v ozvezdji device ter hodi do 4. svečana na pravo, potem nazaj do 22. rožnika in se zopet obrne na pravo do konca leta. Dne 11. malega travna stopi v opozicijo s solncem in kulminuje torej o polnoči. Dne 11. malega srpana je v kvadraturi ter zahaja o polnoči. Potem se vedno bolj bliža solncu, zahaja tudi bolj za rana in zgine sredi kimovca v solnčnih žarkih. Po konjunkciji 20. listopada se zopet vidi in sveti na jutranjem nebu.

Uran ostane vse leto v ozvezdji tehtnice. Do 18. svečana hodi na pravo, do 20. malega srpana nazaj, potem pa zopet na pravo. Začetkom leta sveti pred solnčnim vzhodom na jutranjem nebu, 4. svečana stopi v kvadraturu ter zahaja že ob polu 2. uri zjutraj. Dne 3. velikega travna pride v opozicijo s solncem ter kulminuje o polnoči. Odslej se Uran bliža solncu, stopi 3. velikega srpana v kvadraturu ter zaide ob 10. uri zvečer. Koncem kimovca se premičnica skrjuje, pride 8. listopada v konjunkcijo ter sveti v grudnu zopet na jutranjem nebu.

Neptun hodi v bikovem ozvezdji do 20. svečana nazaj, do 18. kimovca na pravo in nato zopet nazaj. V začetku leta kulminuje ob 10. uri zvečer, stopi 1. sušca v kvadraturu ter zaide še le ob 2. uri zjutraj. S solncem kulminuje premičnica 3. rožnika. V začetku malega srpana sveti na jutranjem nebu, stopi 8. kimovca v kvadraturu s solncem, 6. grudna pa v opozicijo ter sveti do konca leta vso noč.

Letni značaj.

Leto 1894. je v občé bolj mokro ko suho.

Pomlad je zelo mokra in gorka; sem in tje tudi slana. Ves sušec je mrzel, mali traven deževen, veliki traven sprva lep, a tudi ne brez dežja, potem pa mrzel. Rožnik je zelo prijeten in časih tudi deževen.

Poletje je časih vroče še pogošče pa hladno.

Jesen in zima sta sprva mokra in ne premrzla, potem pa zelo mrzla in vlažna. Gruden prinese sneg potem dež. Od 20. naprej je silen mraz in megla do 12. prosinca, potem nekaj volneje, a kmalu mraz, dokler ne pride krog 25. veliko deževja in snega. Sušec je sprva oster in mrzel, potem gorak.

Premakljivi prazniki.

Po Gregorijanskem koledarji.

Ime Jezus	14. prosinca
Septuagesima	21. prosinca
Pepelnica	7. svečana
Marija Devica sedmih žalostij	16. sušca
Velika noč	25. sušca
Križevo 30. malega travna, 1. in 2. velikega travna	
V nebohod	3. velikega travna
Binkošti	13. velikega travna
Sv. Trojica	20. velikega travna
Sv. Rešnje Telo	24. velikega travna
Srce Jezusovo	1. rožnika
Angeljska nedelja	2. kimovca
Ime Marijino	9. kimovca
Rožnenska nedelja	10. vinotoka
Posvečevanje cerkva	21. vinotoka
1. adventna nedelja	2. grudna

Po Julijanskem koledarji.

Triodium	6. svečana
Septuagesima	13. svečana
Pepelnica	2. sušca
Velika noč	17. velikega travna
V nebohod	26. velikega travna
Binkošti	5. rožnika
1. adventna nedelja	27. listopada

Od božiča po pepelnice je 44. dnij ali 6 tednov in 2 dni. Predpust ima 31 dnij ali 4 tedne in 3 dni. Post se začne 7. svečana konča na 24. sušca in traje 46 dnij.

Kvaterni posti: 14. svečana, 16. velikega travna, 19. kimovca in 19. grudna.

Državni prepovedani časi.

Javni plesi in bali so prepovedani zadnje tri dni velikega tedna, v dan presv. Rešnjega Telesa, 24. in 25. grudna, o veliki noči in binkoštih. — Druge javne veselice n. pr. koncerti in slične muzikalne produkcije, razstave i. t. d. prepovedane so

zadnje tri dni velikega tedna in 24. grudna. — Igre v gledališčih, prepovedane so zadnje tri dni velikega tedna, v dan presv. Rešnjega Telesa in 24. grudna. Na velikonočno in binkošno nedeljo in 25. grudna smejo se glediške igre predstavljati le v dobrodelne namene in z dovoljenjem dotične politične oblasti.

Dvorni prepovedani časi,

keciar so c. kr. dvorna gledišča zaprta.

Dne 3. velikega travna (na večer pred smrtnim dnevom Nj. velič. pokojne cesarice Marije Ane). — Dne 28. rožnika (na večer pred smrtnim dnevom Nj. velič. cesarja Ferdinanda I.) — Vsled posebnih zadržkov prelože se lahko ti dnevi po najvišjem odloku.

Deželni patroni,

katere časte v različnih deželah avstro-ogerske monarhije.

Egidij, (1. kimovca), Koroško. — Ciril in Metod (5. malega srpana), Moravsko. — Elija (20. malega srpana), Hrvatsko. — Florijan (4. velikega travna), Gornjeavstrijsko. — Jurij (24. malega travna), Kranjsko. — Hedviga (15. vinotoka), Šlesko. — Janez Krstnik (24. rožnika), Slavonija. — Janez Nepomuk (16. velikega travna), Češko. — Jožef (19. sušca), Koroško, Kranjsko, Primorsko, Štajersko in Tirolsko. — Ladislav (27. rožnika), Sedmograško. — Leopold (15. listopada), Dolnjeavstrijsko. — Mihael (29. kimovca), Galicija. — Rok (16. velikega srpana), Hrvatsko. — Rupert (24. kimovca), Solnograško. — Spiridion (14. grudna), Dalmacija. — Stanislav (7. velikega travna), Galicija. — Štefan, kralj (29. velikega srpana), Ogersko. — Virgilij (26. rožnika), Tirolsko (Tridentinska škofija). — Venceslav (28. kimovca), Češko. — Just (2. novembra) Trst in okolica.

Sodnijski prazniki.

Vse nedelje in zapovedani prazniki. Od Božiča do sv. treh kraljev. Od cvetne nedelje do velikonočnega pondeljka, na Križevu in v osmini sv. Rešnjega Telesa.

Kritični dnevi leta 1894.

Glede na vreme, potrese in vnetje v rudokopih.

Sestavil Rudolf Falb.

Že od l. 1868. opazuje pisatelj teh vrstic, kako provzroča vpliv privlačne sile lune in solnca, kljubu majhnemu teoretičnemu znesku, vendar tako nagle in visoke morske pritoke ali plime. Iz tega je lahko izvajati, da vplivajo one privlačne sile tudi na ozračje ter na tekoče in plinaste snovi, ki so v zemlji, in da se pogosto vrše zračni prevrati, potresi in razpoki v premogovih jamah prav v onih dneh, v katerih dobimo po računih največjo privlačno moč lune in solnca. Take dneve zove pisatelj kritične, prvič zato, ker so nekaki časovni obratniki ali meje v ravnotežji omenjenih snovij, drugič pa, ker jih uporabljamo pri presojevanji velikosti onega upliva.

Posamezne lege ozvezdij, kojih vsako záse pomnožuje privlačno silo, so po matematični teoriji o plimi te-le:

- 1.) Lunina bližina do zemlje (Perigäum),
- 2.) ekvatorijalna leža lune,
- 3.) solnčna bližina do zemlje (Perihel),
- 4.) ekvatorijalna solnčna leža,
- 5.) mlaji in šipi (Sycygie), katerim prištevamo kot važne činitelje tudi
- 6.) solnčne in lunine mrkove.

Teoretično pripadajo največji zneski v peti oddelek. A ne le to, da posamezne leže dobivajo ali zgublajo na svoji vrednosti in moči, ampak da se tudi preminjajo v medsebojni razvrstitvi, podeljuje kritičnim dnevom različno vrednost. Po tem navodilu jih delimo v tri skupine z vedno manjšo vrednostjo.

Taki dnevi so v letu 1894.:

I. vrste.

30. veliki srpan	4,49	1. veliki srpan	4,20
[29. kimovec	4,45]	[6. mali traven	4,16]
20. svečan	4,33	21. prosindec	4,07
[21. sušec	4,29]	5. veliki traven	4,03
28. vinotok	4,03		

II. vrste.

7. sušec	3,99	[15. kimovec	3,84]
14. vinotok	3,96	13. listopad	4,84
20. veliki traven	3,92	4. ržni cvet	3,80
3. mali srpan	3,84	12. gruden	3,71
5. svečan	3,51		

III. vrste.

16. veliki srpan	3,47	7. prosinec	3,02
27. listopad	3,43	17. mali srpan	3,02
19. veliki traven	3,35	27. gruden	2,98
18. ržni cvet	2,85		

Dnevom pridejane številke označujejo čista razmerna števila različnih pritokov ter so izpeljana iz jédnačbe Laplace-ve. Ker se pa on še ne ozira na mrkove, zato so dotičnim dnevom pridejani oklepaji []. Vsled tega treba je prestaviti dotične dneve v naslednjo višjo skupino, tako da bode n. pr. 15. kimovec 1894 kritičen dan I. vrste.

Posebno pa je še leto 1894. za našo teorijo pomembno, ker zadeneta ykup najbolj kritičen dan v letu in pa solčni mrk.

Znaki onih dnij, v katerih se razodeva zračna plima, in koje zmatramo za njih posebno lastnost, pokazali so se po dolgoletnem opazovanji ti-le:

1.) Mnogo barometerskih minimov ali depresij, viharji in mnogo padavin v občē.

2.) Nevihte po zimi ali pa o nenavadnem času (n. pr. po noči in zjutraj).

3.) Sneg po letu (v gorovji) ali v krajih, kjer se redko prikaže (n. pr. v južni Italiji in Franciji, v severni Afriki in na obali male Azije).

4.) Nevihta in snežno metenje ob istem času in na istem mestu.

5.) Prve spomladanske nevihte in prvi jesenski sneg.

6.) Vlažni južni veter v hribih, katerega spoznamo po nenadnem južnem vremenu ali po temnomodrem nebu s čudovito prozornim zrakom. Boj med južnim vetrom in severnim tokom, ki se spozna po cirovih obláčkih, ali sploh po oblakih, ki se radi razvlečejo v vsoporedne proge, slične meglenim junčkom, ki imajo zopet nekake poprečne brazde. Pogoste mavrice, prehodni

deži in pogosto menjavanje deževja z lepim vremenom, takozvano »aprilovo vreme«; vse to so posebni znaki kritičnih dnij.

Nasprotni tokovi nastajajo po naši teoriji za vso zemljo v obče vsled zračnega pritiska navzgor v krajih ob ravniku; v posamnih krajih pa po zračnem pritisku, katerega provzroči premočno obsevanje (insolacija), ob gorkem južnem toku (Golfstrom) pa radi toplega zraka, ki kvišku sili.

Iz takih nasprotnih tokov nastajajo po našem mnenji zračni vrtinci na krajih največjega pritiska navzgor in najmanjšega tlaku (depresija), ki še bolj znižavajo depresijo, liki vodeni vrtinci.

Največ depresij, ki vplivajo na severno, zapadno in srednjeevropsko podnebje, gre torej ob južnem toku od jugozapada na severovzhod.

Ker pa tudi lunina in solnčna privlačna sila pomnožuje zračni pritisk navzgor, zato se še bolj množe omenjene prikazni za časa visokih plim (ali o kritičnih dneh). Zgoraj navedene znake, po katerih spoznavamo take dni, pa izvajamo prav iz teh prirodnih pojavov.

Kakor že naneso okolščine sploh in pa predidoče vreme še posebej, prikaže se ta ali oni znak, ali tudi več vkup; pri tem pa je treba v poštev jemati ležo onega kraja z ozirom na črto ali mer zračnega plimovanja.

Kar se pa tiče časa, da začne ozračje plimati, pokazalo se je, da so se teoretično najmočnejše plime vršile dva dni pred preračunjenim kritičnim dnevom. Navadno pa tak polom v zraku hitro mine, zlasti kedar močno in na široko sneži. In prav lahko je potem določeni kritični dan lep in miren. To lepo vreme traja seveda le kratek čas. Najslabše zračne plime pa se nasprotno kaj rade zakasne za dva ali tri dni, prav tako tudi zlo kritični dnevi, ako je bil poprej dolgotrajen in razprostrt močen zračni tlak ali pa veter vzhodnik.

Umevno je torej, da vplivajo omenjene posledice plimovanja v obče le posredno, ker jih večinoma zakrijejo vremenski nasledki solnčne toplote. Zato se one kažejo najbrže le takrat, kedar so dovolj močne.

Tudi na to prirodno lastnost se je treba ozirati, ker bi sicer samo golo razmišljanje in nelogično preiskavanje le še bolj zamotalo in zmedlo jasni prirodni zakon.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Ponedelj.	Novo leto. Obrezovanje Gospodovo	☉
2 Torek	Makarij, opat; Korkordij, mučenec	Mlaj dne 7. ob
3 Sreda	Genovefa, dev.; Anter, papež	4. uri 13 minut
4 Četrtek	Tit, škof; Izabela, kraljica	zjutraj.
5 Petek	Telesfor, papež	Metež in mrzli
6 Sobota	Sv. 3 kralji ali razglašenje Gospodovo	dnevi.
1. teden.	Ko je bil Jezus 12 let star. Luk. 2.	☽
7 Nedelja	1. po razgl. Gosp. Valentin, škof	Prvi krajec dne
8 Ponedelj.	Severin, opat	15. ob 1. uri 15
9 Torek	Julijan in Basilisa, mučenca	minut zjutraj.
10 Sreda	Pavel, puščavnik; Agaton, puščavnik	Južno vreme, mo-
11 Četrtek	Higin, papež; Pavlin, škof	kró in mrzlo,
12 Petek	Ernest, opat; Arkadij, mučenec	potem sneg.
13 Sobota	Hilarij, škof; Veronika, dev.	☉
2. teden	O ženitnini v Kani Galilejski. Jan. 2	Polna luna dne
14 Nedelja	2. po razgl. Gosp. Ime Jezusovo	21. ob 4. uri 17
15 Ponedelj.	Maver, opat; Izidor	minut popol.
16 Torek	Marcelij, mučenec; Honorat, škof	Oblačno in me-
17 Sreda	Anton, puščavnik	gleno, potem
18 Četrtek	Sv. Petra stol; Priska, mučenica	slana in zelo
19 Petek	Kanut, kralj; Agricij, škof	mrzlo.
20 Sobota	Fabjan in Boštjan, mučenca	☽
3. teden	Prilika o delavcih v vinogradi. Mat. 20.	Zadnji krajec dne
21 Nedelja	3. po razgl. Gosp. Neža, dev. in muč.	28. ob 5. uri 56
22 Ponedelj.	Vincencij, mučenec	minut zvečer.
23 Torek	Zaroka Marije Device	Megla in dež,
24 Sreda	Timotej, škof in mučenec	spremenljivo.
25 Četrtek	Spreobrnjenje sv. Pavla	Dolgost dneva:
26 Petek	Polikarp, škof in mučenec; Pavel, škof	8 ur 23 minut
27 Sobota	Janez Zlatoust, cerkveni učenik	do 9 ur 24 m.
4. teden	Prilika o sejalcu in semenu. Luk. 8.	Dan narase za
28 Nedelja	4. po razgl. Gosp. Karol Vel., cesar	1 uro 1 minuto.
29 Ponedelj.	Francišek Salezij, škof	Solnce stopi v
30 Torek	Janez mil., Martina, dev. in muč.	znamenje vodna-
31 Sreda	Peter Nolaški, spoz.	rja dne 20. ob
		1. uri 51 minut
		zjutraj.
<p>Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Prosinec, trajajoč mraz do 30, potem postane vetrovno in mehko vreme.</p>		

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Četrtek	Ignacij (Ognjeslav), škof in mučenec	☉ Mlaj dne 5. ob 10. uri 51 minut zvečer.
2 Petek	Darovanje Gospodovo ali Svečnica	
3 Sobota	Blaž, škof in mučenec; Oskar, škof	
5. teden. Jezus ozdravi slepca. Luk. 18.		☾ Sneg in odjenja- nje mraza.
4 Nedelja	Quin. Andrej Kor.; Evtihij, m.	
5 Ponedelj.	Agata, dev.; Japonski mučenci	☽ Prvi krajec dne 13. ob 11. uri 48 minut zjutraj.
6 Torek	Pust, Rotija (Dora), dev. in muč.	
7 Sreda	Pepelnica; Romuald, opat; Rihard, kralj †	☁ Oblačno, mrzlo, sneg, megla in dež.
8 Četrtek	Janez Mat., spoz.; Juvencij, škof	
9 Petek	Apolonija, dev. in muč.; Ciril Al. †	
10 Sobota	Šolastika, dev.; Silvan, škof †	
6. teden. Jezusa hudič izkuša. Mat. 4.		☽ Polna luna dne 20. ob 3. uri 22 minut zjutraj.
11 Nedelja	Quad. Deziderij (Zelko), škof	
12 Ponedelj.	Evlalija, devica; Melecij, škof	☁ Metež in stalno mrzlo.
13 Torek	Katarina, devica; Jordan, zveličan	
14 Sreda	Valentin (Zdravko), mučenec †	☽ Zadnji krajec dne 27. ob 1. uri 34 minut popoldne. Južno vreme.
15 Četrtek	Favstin in Jovita, mučenca	
16 Petek	Julijana, devica in mučenica †	
17 Sobota	Silvin, škof; Konstancija †	
7. teden. Jezus se izspremeni na gori. Mat. 17.		
18 Nedelja	Rem. Simeon, škof; Flavijan, škof	
19 Ponedelj.	Konrad, spoznovalec; Viktor, muč.	☀ Solnce stopi v znamenje ribe dne 18. ob 4. u. 23 min. popol.
20 Torek	Elevterij, škof; Evharij, škof	
21 Sreda	Eleonora; Feliks, škof; Maks, škof †	
22 Četrtek	Stol. sv. Petra v Antijohiji	
23 Petek	Marjeta Kortonska, spokornica †	
24 Sobota	Matija, apostel; Sergij †	
8. teden. Jezus izžene hudiča. Luk. 11.		
25 Nedelja	Oculi. Valburga, opat; Sigfrid	
26 Ponedelj.	Nestor, škof in muč.; Porfirij, škof	
27 Torek	Leander, škof; Baldomir	
28 Sreda	Roman, škof; Makarij †	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Svečan se prične s 1. dnem oblačno in mehko, dne 3. do 6. oblačno in mrzlo, potem neprijazno, dne 8. lepo, dne 13. deževno do 16., potem sneg in prav hudo mrzlo in sicer traja mraz do 27., potem do konca meseca južno vreme.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Četrtek	Albin, škof	
2 Petek	Simplicij, p.; Bl. Karol	†
3 Sobota	Kunigunda, cesarica; Avsterij, muč.	†
9. teden.	Jezus nasiti 5000 mož. Jan. 6.	
4 Nedelja	Lät. Kazimir, spokornik; Adrijan, muč.	
5 Ponedelj.	Friderik (Miroslav); Evzebij	
6 Torek	Fridolin, opat; Katarina B.	
7 Sreda	Tomaž Akvinski; Perpetva	†
8 Četrtek	Janez od B., spoznovalec	
9 Petek	Frančiška, vdova	†
10 Sobota	40 mučencev; Kaj, mučenec	†
10. teden.	Judje hočejo Jezusa kamenjati. Jan. 8.	
11 Nedelja	Jud. Heraklij in Kozim, mučenca	
12 Ponedelj.	Gregorij, papež; Maksimilijan, muč.	
13 Torek	Rozina, vdova; Evfrazija, dev.	
14 Sreda	Matilda, kraljica; Evtihij, mučenec	†
15 Četrtek	Longin, muč.; Felicita, dev., muč.	
16 Petek	Heribert, škof; Evgenija, mučenica	†
17 Sobota	Jedert, devica; Patricij, škof	†
11. teden.	Jezus jezdi v Jeruzalem. Mat. 21.	
18 Nedelja	Cvetna nedelja. Edvard, kralj; Ciril Jer.	
19 Ponedelj.	Jožef, ženin Device Marije	
20 Torek	Nik.; Joahim, oče D. M.	
21 Sreda	Benedikt, opat; Serapijon, škof	†
22 Četrtek	Veliki četrtek, Oktavijan, mučenec	†
23 Petek	Veliki petek, Viktorijan, mučenec	†
24 Sobota	Velika sobota, Marija 7 žalosti; Gabrijel	†
12. teden.	Jezus vstane od smrti. Marko 16.	
25 Nedelja	Velika noč ali vstajenje Gospodovo	
26 Ponedelj.	Veliki ponedeljek. Emanuel; Tcodor, šk.	
27 Torek	Rupert, škof; Frobonij, opat	
28 Sreda	Guntram; Janez, pušč.	
29 Četrtek	Ciril, škof; Avgusta, mučenica	
30 Petek	Kvirin, mučenec	
31 Sobota	Modest, škof; Amos	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Sušec, dne 6., 8. in 9. mokrotno; dne 13., 14. in 15. deževno, dne 18., 19. in 20. ledeno, dne 22. oster sever in viharno do 29., dne 31. deževno.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
13. teden. Jezus se prikaže pri zaprtih vratih. J. 30.		
1 Nedelja	1. povelikon., (bela). Hugon, škof	☉ Mlaj dne 6. ob 5. uri 5 minut zjutraj.
2 Ponedelj.	Frančišek Pavlanski	
3 Torek	Rihard, škof; Irena	
4 Sreda	Izidor, škof; Rozamila	☾ Spremenljivo, večkrat dež in sneg. Nevidni obrobni solčni mrk.
5 Četrtek	Vincencij Fer., spozn.; Julijana	
6 Petek	Sikst, papež; Celestin, papež	
7 Sobota	Herman, bl.; Evgesip	
14. teden. O dobrem pastirji. Jan. 10.		
8 Nedelja	2. povelikonočna. Dioniz, šk.; Albert, šk.	☉ Prvi krajec dne 13. ob 1. uri 38 minut zjutraj. Večinoma pusto vreme, mirno in večkrat dež.
9 Ponedelj.	Marija Kleofa	
10 Torek	Ecehijel, p.; Antonij, m.	
11 Sreda	Leon Vel., papež; Betina, devica	
12 Četrtek	Julij, p.; Saba, muč. (Božje glave)	
13 Petek	Hermenegild, mučenec	
14 Sobota	Tiburcij, muč.; Lambert, škof	☾ Polna luna dne 20. ob 4. uri 7 minut zjutraj. Vihar, sneg, dež in toča.
15. teden. Jezus napove svoj odhod. Jan. 16.		
15 Nedelja	3. povelikonočna. Anastazija; Helena, c.	☉ Zadnji krajec dne 28. ob 4. uri 26 minut zjutraj. Precej gorko, nestanovitno.
16 Ponedelj.	Turibij, škof; Kalist	
17 Torek	Rudolf, škof; Anicet	
18 Sreda	Apolonij, mučenec	
19 Četrtek	Krescencija; Leon IX., pap.; Ema, vdova	
20 Petek	Sulpicij, muč.; Marcelin, muč.	
21 Sobota	Anzelm, škof; Bruno, spozn.	
16. teden. Jezus obeta učencem sv. Duha. Jan. 16.		
22 Nedelja	4. povelikonočna. Sotor in Kajetan	☉ Dolgost dneva: 12 ur 50 minut do 14 ur 25 u. Dan narase za 1 uro 25 minut. Solace stopi v znamenje bika dne 20. ob 3. u. 54 m. zjutraj.
23 Ponedelj.	Adalbert (Vojteh), škof	
24 Torek	Jurij, mučenec; Bona, muč.	
25 Sreda	Marko, evangelist	
26 Četrtek	Klet, papež; Marcelin, pap.	
27 Petek	Peregrin, duh.; Anastazij, pap.	
28 Sobota	Vital, mučenec; Pavel od križa, spozn.	
17. teden. Jezus uči o moči molitve. Jan. 16.		
29 Nedelja	5. povelikonočna. Peter, muč.; Robert	
30 Ponedelj.	Katarina S., devica	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Mali traven, dne 1. do 9. vetrovno, oblačno in deževno, dne 10., 11., 12. in 13. deževno, dne 14. do 20. mrzlo, dne 21. lepo, dne 26. do konca meseca dež.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Torek	Filip in Jakob, apostola	<p>☉</p> <p>Mlaj dne 5. ob 3. uri 47 minut popoldne.</p> <p>Hladno in nestanovitno.</p> <p>☽</p> <p>Prvi krajec dne 12. ob 7. uri 26 minut zjutraj.</p> <p>Gorko in suho.</p> <p>☽</p> <p>Polna luna dne 19. ob 5. uri 48 minut zvečer.</p> <p>Nestanovitno, gorko in večkrat dež.</p> <p>☽</p> <p>Zadnji krajec dne 27. ob 9. uri 10 minut zvečer.</p> <p>Večinoma gorko in zelo suho.</p> <p>Dolgost dneva: 14 ur 29 minut do 15 ur 44 m.</p> <p>Dan narase za 1 uro 15 min.</p> <p>Solnce stopi v znamenje dvojčkov dne 21. ob 3. uri 43 minut zjutraj.</p>
2 Sreda	Atanazij, škof; Žiga (Sigmund)	
3 Četrtek	Kristusov vnebohod ; Najdba sv. Križa	
4 Petek	Florijan (Cvetko), mučenec	
5 Sobota	Pij V., papež; Gothard, škof	
18. teden.	Jez. govori o pričev. sv. Duha. J. 15. in 16.	
6 Nedelja	6. povelikonočna. Janez evan. pr. I. vrati	
7 Ponedelj.	Stanislav, škof	
8 Torek	Prikazen Mihaela arhangela	
9 Sreda	Gregor Nac., škof, cerkv. uč.	
10 Četrtek	Izidor, spoznovalec	
11 Petek	Gangolf; Mamert, škof	
12 Sobota	Pankracij, muč.; Epifanij, škof †	
19. teden.	Jezus govori o sv. Duhu in ljubezni. J. 14.	
13 Nedelja	Binkoštna nedelja ; Servacij, škof	
14 Ponedelj.	Binkoštni ponedeljek ; Bonifacij, muč.	
15 Torek	Sofija, mučenica; Hilarij, opat	
16 Sreda	Janez Nepomuk, mučenec †	
17 Četrtek	Paskal, spoznovalec; Ubald, škof	
18 Petek	Feliks (Srečko), duh.; Venancij †	
19 Sobota	Celestin, papež; Ivo, spozn. †	
20. teden.	Meni je vsa oblast dana. Mat. 28.	
20 Nedelja	1. pobinkoštna. Sv. Trojica ; Bernardin	
21 Ponedelj.	Feliks Kant.; Valens	
22 Torek	Julija, dev., muč.; Heleaa	
23 Sreda	Deziderij, škof; Andrej, Bob.	
24 Četrtek	Sv. Rešnje Telo. Ivana, vd.; M. D. pom.	
25 Petek	Urban (Vrban), papež	
26 Sobota	Filip Neri	
21. teden.	Prilika o veliki večerji. Luk. 14.	
27 Nedelja	2. pobinkoštna. Janez P.; Magdalena P.	
28 Ponedelj.	Viljem; German	
29 Torek	Maksim, škof; Feliks I., papež	
30 Sreda	Ferdinand, kralj; Feliks L., p.	
31 Četrtek	Angela M., mučenica	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Veliki traven, dne 1. do 9. lepo in toplo, dne 10. do 13. vroče, potem hladno in dež. Dne 14. mraz in led, dne 25., 26. in 27. oblačno in pusto, 28. in 29. mrzlo, 30., 31. gorko.

Veliki traven.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1' Petek	Srce Jezusovo; Gracijana, muč.	☉ Mlaj dne 4. ob 0. uri 2 minute zjutraj.
2 Sobota	Erazem, škof; Blandina in tov.	
22. teden. Prilika o zgubljeni ovci. Luk. 15.		☾ Nevihta, dež in hlad.
3 Nedelja	3. pobin. Klotilda, kraljica; Cecilij, sp.	☽ Prvi konec dne 10. ob 2. uri 20 minut zvečer. Nevihta, vihar in dež.
4 Ponedelj.	Kvirin, škof; Optat	
5 Torek	Bonifacij (Dobromil), škof	
6 Sreda	Norbert, škof	
7 Četrtek	Lukrecija; Robert, opat; Pavel, škof	
8 Petek	Medard, škof	
9 Sobota	Primož in Felicijan, mučenca	
23. teden. O veljkem ribjem lovu. Luk. 5.		☽ Polna luna dne 18. ob 8. uri 12 minut zjutraj. Večinoma gorko z večkratno nevihto.
10 Nedelja	4. pobin. Marjeta, mučenica	☽ Zadnji konec dne 26. ob 11. uri 8 minut dopol. Spočetka prijetno, potem nestanovitno. Dolgost dneva: 15 ur 45 min. do 15 ur 59 m. Dan narase do 21. za 17 m., potem do konca skrajša za 3 min. Solnce stopi v znamenje raka dne 21. ob 0. uri 2 min. po noči. Začetek poletja.
11 Ponedelj.	Barnaba, apostel; Marcijan, muč.	
12 Torek	Janez Fak., spoznovalec	
13 Sreda	Anton Padvanski, spoz.	
14 Četrtek	Bazilij, škof; Dragojila	
15 Petek	Vid; Modest in tov., mučenci	
16 Sobota	Beno V.; Franc Reg., spoz.	
24. teden. O farizejski pravičnosti. Mat. 5.		
17 Nedelja	5. pobin. Adolf, škof; Lavra	
18 Ponedelj.	Marka in Marcelij	
19 Torek	Gervazij in Protazij, muč.; Julijana	
20 Sreda	Silverij, papež, mučenec	
21 Četrtek	Alojzij (Vekoslav), spoznovalec	
22 Petek	Pavlin, škof; Cenon, škof	
23 Sobota	Eberhard, škof; Ahacij, mučenec	
25. teden. Jezus nasiti 4000 mož. Marka 8.		
24 Nedelja	6. pobin. Janez Krstnik (rojstvo)	†
25 Ponedelj.	Prosper, škof; Viljem, opat	
26 Torek	Janez in Pavel, mučenca	
27 Sreda	Vladislav, kralj; Hema, vdova	
28 Četrtek	Leon II., papež	
29 Petek	Peter in Pavel, apostola	
30 Sobota	Spomin Pavla, apostola	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Ržni cvet se pričinja kakor veliki traven, dne 4. in 5. oblačno in megleno, 7. dež, potem gorko in lepo, 27., 28. in 29. deževno, dne 30. mrzlo po noči.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
26. teden. O lažnjivih prerokih. Mat. 7.		
1 Nedelja	7. pobin. Teobald, puščavnik; Pambo	☉ Mlaj dne 3. ob 6. uri 51 minut zjutraj. Večinoma deževno vreme. ☽ Prvi kravec dne 9. ob 11. uri 20 minut zvečer. Dež, neznosna vročina, naposled nevihta. ☾ Polna luna dne 17. ob 11. uri 8 minut zvečer. Vetrovno, zelo gorko, vel. suša. ☽ Zadnji kravec dne 25. ob 10. uri 12 minut zvečer. Večkratna nevihta z dežjem in točo. ☽ Dolgost dneva: 15 ur 59 minut do 15 ur 3 min. Dan se skrajša za 56 min. ☽ Solnce stopi v znamenje leva dne 22. ob 10. u. 53 min. zvečer. Zač. pasjih dni.
2 Ponedelj.	Obiskov. Devica Marija	
3 Torek	Helijodor, škof; Bertram, škof	
4 Sreda	Urh, škof; Berta, devica	
5 Četrtek	Ciril in Metod, škofa	
6 Petek	Izajija, pr.; Dominika, dev., muč.	
7 Sobota	Vilibald, škof; Benedikt IX., papež	
27. teden. O krivičnem hišniku. Luk. 16.		
8 Nedelja	8. pobin. Kilijan, škof; Elizabeta, kralj.	
9 Ponedelj.	Anatolija	
10 Torek	Amalija, dev.; Felicita s 7 sin.	
11 Sreda	Pij I., papež; Veronika, devica	
12 Četrtek	Henrik; Mohor in Fortunat, muč.	
13 Petek	Marjeta, dev. in muč.; Anaklet, papež	
14 Sobota	Bonaventura, škof, uč.; Kamil	
28. teden. Jezus se nad Jeruzalemom joka. Luk. 19.		
15 Nedelja	9. pobin. Henrik I., ces.; Vladimir, kralj	
16 Ponedelj.	Marija škapulirska	
17 Torek	Aleš, spoz.; Marcelina, devica	
18 Sreda	Friderik (Miroslav), škof	
19 Četrtek	Avrelija; Vincenc Pavl., spozn.	
20 Petek	Etija, prerok; Marjeta, dev., muč.	
21 Sobota	Danijel, prerok; Olga, vojvodinja	
29. teden. O farizeju in colnarju. Luk. 18.		
22 Nedelja	10. pobin. Marija Magdalena, spokorn.	
23 Ponedelj.	Apolinar, škof; Liborij, škof	
24 Torek	Kristina, devica; Ursicin, škof	
25 Sreda	Jakob, apostel; Krištov, mučenec	
26 Četrtek	Ana, mati Marije Device	
27 Petek	Pantaleon, mučenec; Bertold, spozn.	
28 Sobota	Viktor; Inocencij, papež	
30. teden. Jezus ozdravi gluhomutca. Mark. 7.		
29 Nedelja	11. pobin. Marta, devica; Olaf, kralj	
30 Ponedelj.	Abdon in Senen, mučenca	
31 Torek	Ignacij (Ognjeslav), spoz.	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Mali srpan, dne 1. megla, 3 do 5. trajajoč dež, 7. do 13. vetrovno, 15. dež, potem lepo do konca meseca.

Mali srpan.

Dan		Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Sreda	Vezi Petra, apostola; Makab. br.	☉
2	Četrtek	Porcijunkula; Alfonz L., spoz.	Mlaj dne 1. ob 1. uri 30 minut zvečer.
3	Petek	Najdba sv. Štefana; Lidija, vdova	Zelo vroče in večkrat nevihta.
4	Sobota	Dominik, spozn.; Aristarh, sp.	
31. teden.		O usmiljenem Samaritanu. Luk. 10.	
5	Nedelja	12. pobin. Marija Devica snež.; Ožbolt	☾
6	Pondelj.	Gospodovo spremenenje	Prvi krajec dne 8. ob 11. uri 11 minut dopol.
7	Torek	Kajetan, spozn.; Donat, škof	Hladno in precej vetrovno.
8	Sreda	Cirjak; Larg in Smaragd, muč.	☽
9	Četrtek	Roman, mučenec; Domicijan, škof	Polna luna dne 16. ob 2. uri 22 minut popol.
10	Petek	Lovrencij, muč.; Hugon, škof	Večkrat nevihta z dežjem in točo.
11	Sobota	Suzana, devica; Filomena, dev., muč.	☽
32. teden.		Jezus ozdravi deset gobovih. Luk. 17.	
12	Nedelja	13. pobin. Klara, devica; Hilarija, muč.	☽
13	Pondelj.	Hipolit in Kasijan, muč.	Zadnji krajec dne 24. ob 6. uri 45 minut jutraj.
14	Torek	Evzebij, spoz.; Anastazija, dev.	Večinoma lepi dnevi in neznosna vročina.
15	Sreda	Vnebovzetje Marije Dev. Vel. Šmar.	☽
16	Četrtek	Rok, spozn.; Hijacint, duh.	Mlaj dne 30. ob 9. u. 10 m. zveč.
17	Petek	Liberat, muč.; Benedikta, op.	Pogosto dež in hladno.
18	Sobota	Helena, cesarica; Agapit, mučenec	Dolgost dneva: 14 uri 50 m. do 13 ur 26 min.
33. teden.		Jezus razlaga božjo previdnost. Mat. 6.	
19	Nedelja	14. pobin. Joahim, oče D. M.	☽
20	Pondelj.	Bernard; Štefan, kralj	Mlaj dne 30. ob 9. u. 10 m. zveč.
21	Torek	Joana Frančiška, vdova; Adolf	Pogosto dež in hladno.
22	Sreda	Timotej, muč.; Hipolit, škof	Dolgost dneva: 14 uri 50 m. do 13 ur 26 min.
23	Četrtek	Filip Ben., spozn.; Bogovoljka	☽
24	Petek	Jarnež, apostel; Ptolomej, škof, muč.	Mlaj dne 30. ob 9. u. 10 m. zveč.
25	Sobota	Ludovik (Ljudevit), kralj	Pogosto dež in hladno.
34. teden.		Jezus obudi mladeniča v Najmu. Luk. 7.	
26	Nedelja	15. pobin. Srce Marije; Gebhard	☽
27	Pondelj.	Jožef Kalist; Natalija	Mlaj dne 30. ob 9. u. 10 m. zveč.
28	Torek	Avguštin, škof	Pogosto dež in hladno.
29	Sreda	Obglavljenje Janeza Krstnika	Dolgost dneva: 14 uri 50 m. do 13 ur 26 min.
30	Četrtek	Roza Lim., dev.; Hermet, muč.	☽
31	Petek	Rajmund, spozn.; Amat, škof	Mlaj dne 30. ob 9. u. 10 m. zveč.

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Veliki srpan, do 8-gorko, 10. slana in mrzlo do 13., 14. dež, 15. in 16. lepo, 20. velika vročina, 21. do 26. dež, 27. lepo do konca meseca.

Veliki srpan.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Sobota	Egidij, spozn.; 12 bratov	
35. teden.	Jezus ozdravi vodeničnega. Luk. 14.	
2 Nedelja	16. pobin. Angelska. Štefan, kralj	☉ Prvi krajec dne 7. ob 2. uri 8 m. zjutraj.
3 Ponedelj.	Serafina; Evfemija in tov., muč.	☽ Večinoma jasno, soparno in vroče.
4 Torek	Rozalija Pal., devica	
5 Sreda	Lovrencij Just., škof; Viktorin, škof	☾ Polna luna dne 15. ob 5. uri 27 minut zjutraj.
6 Četrtek	Hermogen, muč.; Onesifor	☽ Vidni nepopolni lunini mrk.
7 Petek	Regina, dev., m.; Albin (Zoran), škof	☽ Nestanovitno.
8 Sobota	Marijino rojstvo ali Mali Šmaren	
36. teden.	O največji zapovedi. Mat. 22.	
9 Nedelja	17. pobin. Ime Marijino. Gorgonij, m.	
10 Ponedelj.	Nikolaj Tol.	
11 Torek	Protazij in Hijacint, m.	
12 Sreda	Macedonij, škof; Tobija	☾ Zadnji krajec dne 22. ob 1. uri 37 minut zvečer.
13 Četrtek	Virgilij, muč.; Amijat (Ljubivoj)	☽ Sprva prijetno, potem nevihta z dežjem.
14 Petek	Povikšanje sv. križa; Notburga	
15 Sobota	Nikodem, muč.; Evfemija, muč.	
37. teden.	Jezus ozdravi mrtvoudnega. Mat. 9.	
16 Nedelja	18. pobin. Ljudmila, vd.; Kornelij, pap.	
17 Ponedelj.	Hildegard; Lambert, škof	☉ Mlaj dne 29. ob 6. uri 49 m. zj.
18 Torek	Tomaž Vil., škof	☽ Nevidni popolni solčni mrk.
19 Sreda	Kvat. Januvarij, škof, muč.	☽ Zjut. megla, prijetni dnevi.
20 Četrtek	Evstahij, muč.; Suzana, dev.	
21 Petek	Matevž, apostelj	
22 Sobota	Mavricij, muč.; Toma Vil.	
38. teden.	Prilika o kraljevi ženitnini. Mat. 22.	
23 Nedelja	19. pobin. Tekla, dev., m.; Zofija, d. m.	
24 Ponedelj.	Rupert; Gerard, škof	
25 Torek	Kleofa, sp.; Firmin, škof	
26 Sreda	Ciprijan, muč.; Justina, devica, muč.	
27 Četrtek	Kozma in Damijan, muč.	
28 Petek	Vencelj, kralj; Evstahija, devica	
29 Sobota	Mihael, arhangelj; Timeon, škof	
39. teden.	Jezus ozdravi kraljevega sina. Jan. 4.	
30 Nedelja	20. pobin. Hijeronim, cerk. uč.	
		Dolgost dneva: 13 ur 23 m. do 11 ur 41 min. Dan se skrajša za 1 uro 42 m. Solnce stopi v znamenje tehtnice dne 23. ob 2. u. 32 m. zjutraj. Začetek jeseni.

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Kimovec, do 6. gorko, 8. slana, 9. megleno in mrzlo, 13., 14., 15. in 16. lepo, 18. dež, potem lepo do 21., nato dež in oblačno do konča.

Kimovec.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Pondelj.	Remigij, Areta	☾ Prvi krajec dne 6. ob 8. uri 6 m. zvečer. Dež, potem jasno in gorko.
2 Torek	Leodegar, škof	
3 Sreda	Kandid, spozn.; Evald, muč.	
4 Četrtek	Frančišek Seraf.	
5 Petek	Placid in tovariša, muč.; Gala, vdova	
6 Sobota	Brunon, opat; Fida, muč.	
40. teden.	Prilika o kraljevem računu. Mat. 18.	
7 Nedelja	21. pobin. Rožn. venca. Justina, dev.	☽ Polna luna dne 11. ob 7. uri 46 minut zvečer. Jesenska megla in večkrat slana.
8 Pondelj.	Brigita, vdova; Simeon, spoz.	
9 Torek	Dionizij, škof, muč.	
10 Sreda	Frančišek Borg., spozn.	
11 Četrtek	Nikazij, škof, muč.	
12 Petek	Maksimilijan, škof in muč.	
13 Sobota	Koloman, muč.; Edvard, kralj	
41. teden.	Dajte cesarju, kar je cesarjevega. M. 22	
14 Nedelja	22. pobin. Kalist, pap.; Domicijan, škof	☽ Zadnji krajec dne 21. ob 8. uri 1 m. zvečer. Deževno vreme, potem prijetni dnevi.
15 Pondelj.	Terezija, devica; Brunon	
16 Torek	Gali, opat; Maksima	
17 Sreda	Hedviga, kraljica; Viktor, škof	
18 Četrtek	Luka, evangelist; Asklepijad	
19 Petek	Peter Alk., spozn.; Etbin, opat	
20 Sobota	Felicijan, škof, muč.; Vital, škof	
42. teden.	Jezus obudi Jairovo hčer. Mat. 9.	
21 Nedelja	23. pobin. Posv. cerkvá. Uršula, d. m.	☽ Mlaj dne 28. ob 7. uri 3 m. zveč. Vetrovno in po- gosto dež. Dolgost dneva: 11 ur 38 m. do 9 ur 58 minut. Dan se skrajša za 1 uro 40 m.
22 Pondelj.	Kordula, dev. m.; Saloma	
23 Torek	Janez Kap., spozn.; Etbin, opat	
24 Sreda	Rafael, arhangelj; Everget, škof	
25 Četrtek	Krišpin, mučenec; Bonifacij, papež	
26 Petek	Amandij; Evarist, papež, muč.	
27 Sobota	Frumencij, škof; Sabina, muč.	
43. teden.	Jezus ozdravi gobovega. Mat. 8.	
28 Nedelja	24. pobin. Simon in Juda, apostola	☽ Solnce stopi v znamenje škor- pijona one 23. ob 11. uri 9 m. dopolodne.
29 Pondelj.	Narcis, škof; Hijacint, muč.	
30 Torek	Klavdij, muč.; Marcelj, muč.	
31 Sreda	Volfgang (Volbenk), škof	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Vinotok, nestanovitno do 13., 14., dne 25. zelo mrzlo, dne 26. malo dežja, 29. in 30. mrzlo, 31. dež.

Vinotok.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Četrtek	Vsi svetniki	
2 Petek	Vseh vernih duš; Just, muč.	☉
3 Sobota	Hubert, škof; Malahija, škof	Prvi krajec dne 5. ob 4. uri 21 min. zvečer.
44. teden.	Jezus pomiri vihar na morji. Mat. 8.	Nekaj dnij prijetno in suho.
4 Nedelja	25. pobin Karol B. (Dragotin), škof	
5 Ponedelj.	Emerik, spozn.; Caharija, duh.	☽
6 Torek	Lenart, opat; Sever, škof, muč.	Polna luna dne 13. ob 8. uri 55 minut zjutraj.
7 Sreda	Engelbert, škof; Prosdocim, škof	Megla, oblačno in večkrat dež.
8 Četrtek	Bogomir (Gottfried)	
9 Petek	Božidar, muč.; Benon, muč.	
10 Sobota	Andrej Avel., spozn.	
45. teden.	O dobrem semenu in ljuliki. Mat. 13.	
11 Nedelja	26. pobin. Martin (Davorin), škof	
12 Ponedelj.	Martin, p. m.; Avrelj, škof	☽
13 Torek	Stanislav Kostka, spozn.	Zadnji krajec dne 20. ob 3. uri 14 minut zjutraj.
14 Sreda	Venerand, muč.; Serapijon, muč.	Nestanovitno in večkrat dež.
15 Četrtek	Leopold, vojvoda; Jedert, dev.	
16 Petek	Otmar, opat; Edmund, škof	
17 Sobota	Gregorij, škof; Hugon, škof	
46. teden.	O gorčičnem semenu in kvasu. Mat. 13.	☉
18 Nedelja	27. pobin. Odon, opat; Evgen, spozn.	Mlaj dne 27. ob 10. uri 0 m. dop.
19 Ponedelj.	Elizabeta, kraljica	Nekaj dnij prav prijetno.
20 Torek	Feliks Val., spozn.; Edmund, kralj	
21 Sreda	Darovanje Marije Device	
22 Četrtek	Cecilija, devica, muč.	Dolgost dneva: 9 ur 55 min. do 8 ur 37 m.
23 Petek	Klemen, papež, muč.; Felicita, muč.	Dan se skrajša za 1 uro 18 m.
24 Sobota	Janez od križa, spozn.	
47. teden.	O razdejanji Jeruz. in o sodbi. M. 24.	
25 Nedelja	28. pobin. Katarina, dev., muč.	
26 Ponedelj.	Konrad, škof; Peter, škof, m.	☽
27 Torek	Virgilj, škof; Valerijan, škof	Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 8. u. 5 min. zjutraj.
28 Sreda	Sosten, muč.; Eberhard, škof	
29 Četrtek	Saturnin, muč.; Filomen, muč.	
30 Petek	Andrej, apostelj; Kastul, muč.	†

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Listopad, 1. do 5. dež, 6. do 16. še vedno deževno, dne 23. jasno in mrzlo, 24. topleje, dne 28., 29. in 30. postaja vedno mrzleje.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Sobota	Eligij, škof; Natalija	
48. teden.	O poslednji sodbi. Luk. 21.	☽ Prvi krajec dne 5. ob 1. uri 21 min. popol. Večkrat metež, sneg in mrzli dnevi.
2 Nedelja	1. adv. Bibijana, dev. m.; Kromacij, šk.	
3 Ponedelj.	Frančišek Ksaverijan, spozn.	
4 Torek	Barbara, dev. muč.; Peter Zlat.	
5 Sreda	Saba, opat; Krišpin, muč.	†
6 Četrtek	Miklavž, škof; Apolinar, muč.	
7 Petek	Ambrozij, škof; Krišpina, vdova	†
8 Sobota	Preč. spočetje Marije Device	☽ Polna luna dne 12. ob 8. uri 51 min. zvečer. Južno vreme, mokrotno mrzlo in sneg.
49. teden.	Janez Krstnik v ječi. Mat. 11.	
9 Nedelja	2. adv. Sir, škof; Leokadija; Valerija	
10 Ponedelj.	Judit, Evlalija, m.; Melhijad, p.	
11 Torek	Damaz I.; Tason, opat	
12 Sreda	Maksencij, muč.; Sinezij, muč.	†
13 Četrtek	Lucija, dev. muč.; Otilija	
14 Petek	Spiridijon, škof; Nikazij, škof	†
15 Sobota	Kristina, devica; Jarnej, škof	†
50. teden.	Janez Krstnik pričuje o Kristusu. Jan. 1.	☽ Zadnji krajec dne 19. ob 0 uri 21 min. zvečer. Megla, slana in zelo mrzlo.
16 Nedelja	3. adv. Albina (Zorka), muč.; Adelhajd	
17 Ponedelj.	Lazar, brat Marte	
18 Torek	Gracijan, škof; Desiderat	
19 Sreda	Kvat. Nemezij, muč.; Mavra, muč.	†
20 Četrtek	Liberat, muč.; Kristijan	
21 Petek	Tomaž, apostelj; Fest, m.; Anastazij	†
22 Sobota	Demetrij, muč.; Cenon, muč.	†
51. teden.	Janez Krst. poklican v prorokovanje. L. 3.	☽ Mlaj dne 27. ob 3. uri 25 m. zj. Dež in nestauv.
23 Nedelja	4. adv. Viktorija, devica; Miklavž	
24 Ponedelj.	Adam in Eva; Hermina	†
25 Torek	Božič, Rojstvo Gospodovo	
26 Sreda	Štefan, prvi mučenec ; Dijonizij	
27 Četrtek	Janez, evangelist; Fabijola, vdova	
28 Petek	Nedolžni otroci; Kastor; Teodor	
29 Sobota	Tomaž, škof; David, kralj	
52. teden.	Simeon in Ana oznanujeta Gosp. Luk. 2.	☽ Dolgost dneva: 8 ur 36 min. do 8 ur 22 minut. Dan se skrajša do 21. za 19 m. potem narase do konca za 5 m. Solnce stopi v znamenje kozla dne 21. ob 9. u. 3 min. zvečer. Začetek zime.
30 Nedelja	Nedelja pred nov. letom. Nicefor, m.	
31 Ponedelj.	Silvester, papež; Pavlina	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Gruden, dne 1. mrzlo, 4. sneg, 5. do 10. dež in velika voda, 11., 12. dež, 13. do 16. oblačno, 21. precej snega, 22. do konca zelo mrzlo.

Dvorni koledar.

Rodopis vladajoče hiše avstrijske do konca julija 1893.

Franc Jožef I., cesar avstrijski, kralj ogerski, češki itd., porojen v Schönbrunnu dne 18. vel. srpana 1830. l., nastopil je vlado po odpovedi strijca cesarja Ferdinanda I. in po odstopu očeta svojega nadvojvode Franca Karola dne 2. grudna 1848. leta ter bil 8. ržnega cveta 1867. l. v Budi slovesno kronan kraljem ogerskim; poročil se je dne 24. mal. travna 1854. l. s kraljicino **Elizabeto** (Amalijo Evgenijo), hčerjo kraljeve Visokosti vojvode Maksa bavarskega, najvišjo pokroviteljico zvezdnega reda, najvišjo voditeljico zavoda pl. gospá v Brnu in pokroviteljico zavoda pl. gospá v Inomostu itd., porojeno v Posenhofnu dne 24. grudna 1837. leta.

Otroci:

Gizela (Lujiza Marija), cesaričina in nadvojvodica avstrijska, kraljičina ogerska, češka itd., lastnica več višjih redov, porojena v Laksenburgu dne 12. mal. srpana 1856. l.; poročena dne 20. m. travna 1873. z Leopoldom (Maksimilijanom Jožefom Marijo Arnulfom) kraljičem bavarskim, porojenim dne 9. svečana 1846.

Rudolf (Franc Karol Jožef), naslednik, porojen v Laksenburgu dne 21. velikega srpana 1858. l., poročen na Dunaji dne 10. velikega travna 1881. leta s **Štefanijo** (Klotildo Lujizo Hermino Marijo Charloto), nadvojvodico avstrijsko, hčerjo Leopolda II., kralja belgijskega, porojeno v Bruselji dne 21. velikega travna 1864. leta. Umrli v Mayerlingu pri Dunaji dne 30. prosinca 1889.

Hči: **Elizabeta** (Marija Henrijeta Štefanija Gizela), cesaričinja in nadvojvodica avstrijska, kraljičina ogerska, češka itd., porojena v Laksenburgu dne 2. kimovca 1883. leta.

Marija Valerija (Matilda Amalija), cesaričinja in nadvojvodica avstrijska, kraljičina ogerska, češka itd., porojena v Budi 22. malega travna 1868. leta, poročena dne 31. malega srpana 1890. leta z nadvojvodo **Francem Salvatorjem** (Marijo Jožefom Ferdinandom Karolom Leopoldom Antonom Paduvanskim Ivanom Krstnikom Januvarijem Alojzijem Gonzago Rajnerjem Benediktom Bernardom), sinom nadvojvode Karola Salvatorja, porojenim dne 21. velikega srpana 1866. leta.

Bratje našega cesarja in kralja:

1.) Nadvojvoda **Maksimilijan I.** (Ferdinand Jožef), cesar Mehikanski, porojen dne 6. mal. srpana 1832. leta, poročen dne 27. malega srpana 1857. leta z nadvojvodico **Marijo Charloto** (Amalijo Avgusto Viktorijo Klementino Leopoldino), hčerjo Leopolda I., kralja begijskega, lastnico več višjih redov, porojeno v Laekenu dne 7. ržnega cveta 1840. leta; umrl dne 19. ržnega cveta 1867. leta.

2.) Nadvojvoda **Karol Ludovik** (Jožef Marija), c. in kr. general konjice, lastnik c. in kr. ulan. polka št. 7, načelnik cesarskemu ruskemu dragonskemu polku št. 24 in lastnik kraljevega pruskega ulanskega polka št. 8; porojen v Schönbrunnu dne 30. malega srpana 1833. l.; tretjič poročen dne 23. mal. srpana 1873. leta z **Marijo Terezijo** (Immakulato Ferdinando Evlalijo Leopoldino Adelajido Elizabeto Karolino Mihaelo Rafaelo Gabrielo Frančiško Asiško in Pavlansko Gonzago Nežo Zofijo Bartolomejo ab Angelis), hčerjo kraljeve Visokosti Dom Miguela, infanta portugalskega, porojeno dne 24. velikega srpana 1855. l.

Otroci drugega zakona:

Franc Ferdinand (Karol Ludovik Jožef Marija), nadvojvoda avstrijski-Este, c. in kr. polkovnik, porojen v Gradci dne 18. grudna 1863. leta

Oton Franc Jožef (Karol Ludovik Marija), nadvojvoda avstrijski, c. in kr. major, porojen v Gradci dne 21. mal. travna 1865. leta, poročen dne 2. vinotoka 1886. l. z **Marijo Jožefino** (Luižo Filipino Elizabeto Pijo Angeliko Marjeto), hčerjo kraljeve Visokosti kraljiča Jurija saksonskega, porojeno dne 31. velikega travna 1867. leta.

Sin: **Karol** (Franc Jožef Ludovik Hubert Jurij Oton Marija), porojen dne 17. velikega srpana 1887. leta.

Ferdinand Karol Ludovik (Jožef Ivan Marija), nadvojvoda avstrijski, c. in kr. nadporočnik, porojen na Dunaji dne 27. grudna 1868. leta.

Marjeta Zofija (Marija Anuncijata Terezija Karolina Lujiza Jožefina Ivana), bivša opatica terezijanskega zavoda pl. gospá v Pragi, porojena dne 13. velikega travna 1870. leta; poročena dne 24. prosinca 1893. leta s kraljevo Visokostjo vojvodo Albertom virtemberškim.

Otroci tretjega zakona:

Marija Anuncijata (Adelajida Terezija Mihaela Karolina Lujiza Pija Ignacija), porojena dne 31. malega srpana 1876. leta.

Elizabeta (Amalija Evgenija Marija Terezija Karolina Lujiza Jožifina), porojena dne 7. malega srpana 1878. leta.

3.) Nadvojvoda **Ludovik Viktor** (Jožef Anton), c. in kr. podmaršal, lastnik c. in kr. pehotnega polka št. 65 in načelnik ces. ruskemu pehotnemu polku «Tomsk» št. 39, porojen na Dunaji dne 15. velikega travna 1842. leta.

Roditelji Njega Veličanstva cesarja in kralja:

Franc Karol (Jožef), cesarjevič in nadvojvoda avstrijski, kraljevič ogerski, češki itd., porojen dne 7. grudna 1802. leta, sin cesarja Franca I. in druge mu soproge Marije Terezije, umrl dne 8. sušca 1878. leta; poročen 4. listopada 1824. leta z nadvojvodico **Zofijo** (Frideriko Dorotejo), hčerjo kraljevega Veličanstva Maksimilijana I., kralja bavarskega, porojeno dne 27. prosinca 1805. leta, umršo na Dunaji dne 28. vel. travna 1872. leta.

Sedanji vladarji evropski.

Sveti Oče Lev XIII., (Joahim Pecci), porojen dne 2. sušca 1810. leta, za papeža izvoljen dne 3. sušca 1878. leta.

Andora. Republika s predsednikom, voljenim na štiri leta, pod vrhovno oblastjo škofa Urgelskega.

Anglija. Kraljica Viktorija, cesarica indijska, porojena dne 24. vel. travna 1819. leta, vlada z dne 20. ržnega cveta 1837. l., z dne 14. grudna 1861. l. vdova po vojvodi Albertu saksonsko-koburg-gotajskim.

Anhalt-Desavsko. Vojvoda Friderik, porojen 29. mal. travna 1831. leta, vlada z dne 22. velikega travna 1871. leta, poročen z Antonijo, vojvodico saksonsko-altenburško.

Badensko. Veliki vojvoda Friderik, (Viljem Ludovik), porojen dne 9. kimovca 1826. leta vlada z dne 24. mal. travna 1852. leta, poročen z Ludoviko, hčerjo nemškega cesarja in pruskega kralja Viljema I.

Bavarsko. Kralj Oton I., porojen 27. mal. travna 1848. l., vladarjev namestnik, kraljič Luitpold, porojen 12. sušca 1821. l.

Belgija. Kralj Leopold II., porojen dne 9. mal. travna 1835. leta, vlada z dne 10. grudna 1865. leta, poročen z Marijo Henriko, nadvojvodico avstrijsko.

Bolgarija. Knez Ferdinand I. (kraljič Koburžanski), porojen dne 26. svečana 1861. leta, voljen dne 7. malega srpana 1887. leta, poročen z Marijo Lujizo parmsko.

Brunšvik. Državni upravitelj: kraljič Albrecht pruski, porojen dne 8. velikega travna 1837. leta.

Črna gora. Knez Nikola I., porojen dne 7. vinotoka 1841. leta, vlada z dne 14. velikega srpana 1860. leta, poročen z Mileno Petrovno Vukotičevo.

Dansko. Kralj Kristijan IX., porojen dne 8. mal. travna 1818. leta, vlada z dne 15. listopada 1863. leta, poročen z Ludoviko, deželno grofico hesen-kaselsko.

Francija. Predsednik republiki Marie François Sadic Carnot, porojen dne 11. velikega srpana 1837. leta. Predsednik z dne 3. grudna 1887. leta.

Grško. Kralj Jurij I., porojen dne 24. grudna 1845. leta, vlada z dne 31. vinotoka 1863. l., poročen z Olgo Konstantino, carevno rusko.

Hesensko. Veliki vojvoda Ernest Ludovik IV., porojen dne 25. listopada 1868. leta, vlada z dne 13. sušca 1892. leta.

Italija. Kralj Humbert I., porojen dne 14. sušca 1844. l., vlada z dne 9. prosinca 1878. leta, poročen z Marjeto, vojvodico savojsko.

Lichtenstein. Knez Janez II., porojen dne 5. vinotoka 1840. leta, vlada z dne 12. listopada 1858. leta.

Lippe-Detmold. Knez Voldemar, porojen dne 18. mal. travna 1824. leta, vlada z dne 8. grudna 1875. leta, poročen z Zofijo, mejno grofico badensko.

Lippe-Schaumburg. Knez Adolf, rojen dne 1. velikega srpana 1817. leta, vlada z dne 21. listopada 1860. leta, poročen s Hermino, kneginjo valdeško.

Mecklenburg-Schwerin. Vel. vojvoda Friderik Franc III., porojen dne 19. sušca 1851. leta, vlada z dne 15. malega travna 1883. leta, poročen z Anastazijo, veliko kneginjo rusko.

Mecklenburg-Strelitz. Veliki vojvoda Friderik Viljem, porojen dne 17. vinotoka 1819. leta, vlada z dne 6. kimovca 1860. leta, poročen z Avgusto, kraljičino veliko-britansko.

Monako. Knez Albert Honorus Karol, porojen 13. listopada 1848. leta, vlada z dne 10. kimovca 1889. leta.

Nemčija. (Glej Prusijo.)

Nizozemsko. Kraljica Viljemina, porojena dne 31. vel. srpana 1880. leta. Do polnoletnosti pod nadzorstvom kraljice Fme, vdove kralja Viljema III.

Oldenburg. Veliki vojvoda Peter, porojen dne 8. malega srpana 1827. leta, vlada z dne 27. svečana 1853. leta, poročen z Elizabeto, vojvodico saksonsko-altenburško.

Portugalsko. Kralj Karol I., porojen dne 28. kimovca 1863. leta, vlada z dne 19. vinotoka 1889. leta, poročen dne 22. velikega travna 1886. leta z Amelijo, hčerjo grofa pariškega.

Prusija. Viljem II., nemški cesar in pruski kralj, porojen dne 27. prosinca 1859. leta, vlada z dne 15. ržnega cveta 1888. leta, poročen z Avgusto Viktorijo, vojvodico šlezvik-holštajnsko.

Reuss. (Mlajša panoga. Dom Schleiz.) Knez Henrik XIV., porojen dne 28. velikega travna 1832. l., vlada z dne 11. mal. srpana 1867. leta, poročen z Nežo, vojvodico virtemberško.

Reuss. (Starejša panoga. Dom Greiz.) Knez Henrik XXII., porojen dne 28. sušca 1846. leta, vlada z dne 28. sušca 1867. leta, poročen z Ido, kneginjo lipe-šavmburško.

Rumunija. Kralj Karol I., porojen dne 20. mal. travna 1839. leta, vlada po izvolitvi kakor knez z dne 20. mal. aprila 1866. leta, proglašen je bil kraljem dne 2. sušca 1881. leta, poročen z Elizabeto, kneginjo wiedsko.

Rusija. Car Aleksander III., porojen dne 10. sušca (dne 26. svečana) 1845. leta, vlada z dne 13. sušca 1881. leta, poročen z Marijo Feodorovno, kraljičino dansko.

Saksonsko. Kralj Albert, porojen dne 23. malega travna 1828. leta, vlada z dne 29. vinotoka 1873. leta, poročen s Karolino, kneginjo Waso.

Saksonski-Altenburg. Vojvoda Ernest, porojen dne 16. kimovca 1826. leta, vlada z dne 3. vel. srpana 1853. leta, poročen z Nežo, vojvodico anhalt-desavsko.

Saksonski-Koburg-Gotha. Vojvoda Ernest II., porojen dne 21. ržnega cveta 1818. leta, vlada z dne 29. prosinca 1844. leta, poročen z Aleksandrino, vojvodico badensko.

Saksonski-Meiningen-Hildburghausen. Vojvoda Jurij II., porojen dne 2. malega travna 1826. leta, vlada z dne 20. kimovca 1866. leta, poročen s Heleno, baronico heldburško.

Saksonski-Weimar-Eisenach. Veliki vojvoda Karol Aleksander, porojen dne 24. ržnega cveta 1818. l., vlada z dne 8. mal. srpana 1853. l., poročen z Zofijo, kraljičino nizozemsko.

San Marino. Republika z dvema predsednikoma, voljena na 6 mesecev.

Schwarzenburg-Rudolfstadt. Knez Günther, porojen dne 23. vel. srpana 1852. leta, vlada z leta 1890.

Schwarzenburg-Sondershausen. Knez Karol Günther, porojen dne 7. velikega srpana 1830. leta, vlada z dne 17. mal. srpana 1880. l., poročen z Marijo, vojvodico saksonsko-altenburško.

Srbija. Kralj Aleksander I., porojen dne 14. vel. srpana 1876. leta, vlada z dne 5. sušca 1889. leta.

Španija. Kralj Alfonz XIII., porojen dne 17. vel. travna 1886. leta. Kraljica vladarica Marija Kristina, vdova kralja Alfonza XII., umršega dne 22. listopada 1885. leta.

Švedija in Norvegija. Kralj Oskar, porojen 21. prosinca 1829. leta, vlada z dne 18. kimovca 1872. leta, poročen z Zofijo, vojvodico nasavsko.

Švica. Zvezna republika s predsednikom, vsako leto na novo voljenim.

Turčija. Veliki sultan Abdul Hamid II., porojen dne 22. kimovca 1842. leta, vlada z dne 1. kimovca 1876. leta.

Valdek in Pymont. Knez Jurij Viktor, porojen dne 14. prosinca 1831. leta, vlada z dne 17. vel. srpana 1852. leta, poročen s Heleno, vojvodico nasavsko.

Virtemberško. Kralj Viljem II., porojen dne 25. svečana 1848. leta, vlada z dne 6. vinotoka 1891. leta, v drugič poročen s Charloto, princezinjo šavmburg-lipe.

Nove mere in uteži.

Od 1. dne prosinca 1876. leta imajo se v javnem prometu rabiti **izključno samo nove mere in uteži**. Kdor od tega časa meri na staro mero ali tehta s staro tehtnico, vzame se mu mera in plačati mora od 5 do 100 gld. globe.

Nova zistema mer in utežev je decimalna, to je, deli se na deset, kar jako olajšuje računanje.

Osnovne jednote novi meri in novim utežem so: 1.) meter, 2.) liter, 3.) gram, 4.) ar.

Mnogokratniki teh osnovnih jednot se izražajo s tem, da se spredaj postavijo števniki:

Deka pomenja	10krat
Hekto „	100 „
Kilo „	1000 „
Myria „	10000 „

Za podrazdelitve se rabijo števniki: Deci za desetino, Centi za stotino, Mili za tisočino.

1 kilogram (*kg*) = 100 dekagramov (*dkg*) = 1000 gramov (*g*), 1 dekagram = 10 gramov.

1 hektoliter (*hl*) = 100 litrov, 1 liter (*l*) = 10 decilitrov (*dl*) = 100 centilitrov (*cl*). 1 deciliter = 10 centilitrov.

1 meter (*m*) = 10 decimetrov (*dm*) = 100 centimetrov (*cm*) = 1000 milimetrov (*mm*). 1 decimeter = 10 centimetrov = 100 milimetrov. 1 centimeter = 10 milimetrov.

Žrebanja avstro-ogerskih srečk I. 1894.

2. prosinca 4⁰/₀ državnih srečk. — Kredit. srečk. — 4⁰/₀ tržaških srečk. — 5⁰/₀ za reguliranje Dunava. — Dunajskih komun. srečk. — Ljubljanskih srečk. — Krakovskih srečk. — Avstrijskega rdečega križa srečk.
3. „ Inomostnih srečk.
5. „ Solnograških srečk. — 3⁰/₀ avstr. zemljiško-kredit. dolžnih pisem, II. izdaje.
15. „ 4⁰/₀ ogersk. hip.-prijorit. dolž. pisem.
16. „ Kneza Salma srečk.
1. svečana 5⁰/₀ drž. srečk l. 1860. — Grofa St. Genois-a srečk.
15. „ 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk I. izdaje. — Jó-sziv srečk. — Mesta Stanislava srečk.
1. sušca Državnih srečk l. 1864. — Srečk za zidanje stolne cerkve (Bazilike) v Budimpešti. — Ogersk. rdečega križa srečk.
5. „ 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk II. izdaje.
2. m. travna 4⁰/₀ drž. srečk l. 1854. (Žrebanje premij.) — 4⁰/₀ srečk o reguliranji Tise. — Dunajskih komun. srečk. — Rudolfovih srečk.
1. v. travna 5⁰/₀ državnih srečk l. 1860. (Žrebanje premij.) — Kreditnih srečk.
5. „ 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk II. izdaje.

15. v. travna 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk I. izdaje. — 4⁰/₀ ogerskih hipot. priorit. dolžnih pisem. — Ogerskih premijskih srečk.
1. ržn. cvet. Državnih srečk l. 1864. — 4¹/₃⁰/₀ tržaških srečk.
15. » Jó-sziv srečk. — Budimskih srečk.
2. m. srpana. 4⁰/₀ državnih srečk l. 1854. (Žrebanje serij.) — Oger. rdečega križa srečk. — 4⁰/₀ dunavskih parobrodskih srečk. — Dunajskih komun. srečk.
5. » 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk II. izdaje.
16. » Kneza Salma srečk. — Grofa Waldsteina srečk.
31. » Kneza Claryja srečk.
1. v. srpana 5⁰/₀ državnih srečk l. 1860. (Žrebanje serij.)
16. » 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk I. izdaje.
1. kimovca Avstr. kredit. srečk. — Oger. rdečega križa srečk. — Basilika (Budimpešta).
5. » 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk II. izdaje.
15. » 4⁰/₀ oger. hipot. priorit. dolžnih pisem. — Kneza Palffija srečk.
1. vinotoka 4⁰/₀ držav. srečk l. 1854. — Rudolfovih srečk. — 4⁰/₀ srečk o reguliranji Tise.
15. » Jó-sziv srečk.
2. listopada 5⁰/₀ drž. srečk l. 1860. — Dunajskih komun. srečk.
5. » 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk II. izdaje.
15. » Ogerskih premijskih srečk.
16. » 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk I. izdaje.
1. grudna Drž. srečk l. 1864. — Kneza Windischgrätzta srečk.

Lestvica za pristojbine kolekov.

Lestvica I.

Za menice in trgovske denarne nakaznice.

Za Avstrijo in Ogersko.

Do zneska do	75 gl. glđ.	—05	čez	750 do 900 gl. glđ.	—60
čez	75 »	150 »	»	900 » 1050 »	—70
»	150 »	300 »	»	1050 » 1200 »	—80
»	300 »	450 »	»	1200 » 1350 »	—90
»	450 »	600 »	»	1350 » 1500 »	1—
»	600 »	750 »	»	1500 » 3000 »	2—

čez 3000 do 4500 gl. gld. 3.—	čez 9000 do 10500 gl. gld. 7.—
» 4500 » 6000 » » 4.—	» 10500 » 12000 » » 8.—
» 6000 » 7500 » » 5.—	» 12000 » 13500 » » 9.—
» 7500 » 9000 » » 6.—	

in tako dalje za vsakih 1500 gld. 1 gld. več, pri čemer se ostanek manj nego 1500 gld. zmatra za celih 1500 gld.

V domačih deželah izdane menice, če se kolekujejo po tej lestvici, ne smejo imeti daljšega plačilnega roka nego šest mesecev, v inozemstvu izdane pa ne daljšega nego 12 mesecev. Sicer se pa morajo kolekovati po lestvici II.

Pod izrazom «domače dežele» razume se okrožje, za katero velja sedanji zakon, menice, ki niso izdane v tem okrožji, veljajo za inozemske.

Za menice, izdane v deželah ogerske krone, ostanejo še nadalje v veljavi določbe z dne 2. vinotoka 1868. leta in se mora pri teh menicah odračunati pri določevanju, koliko je od njih po sedanjem zakonu plačati pristojbine, znesek, ki se je pri izdaji menice plačal kralj. ogerskim financam s kolekovimi znakami ali pa neposredno po propisih.

Ako se kaka menica izda v več izvodih (sekunda, tercija i. t. d.), mora se plačati od vsakega ista pristojbina, kakor od prvega, ista velja tudi za žirovane menične papirje, vendar je pa izmej več izvodov kake menice prost kolekovine oni, ki je izdan samo za to, da se dobi akcept kakega zunaj avstro-ogerske države bivajočega trasata, če so na prednji strani pridejane besede: «namenjeno samo za akcept», in če je zadnja stran tako prečrtana, da je izključeno vsako žirovanje ali potrdilo vsprejetja.

Od menic v inozemstvu izdanih in na inozemstvo se gla-sečih plačati je 2 kr. pristojbine za vsakih 100 gld., ako krožijo v naši državi. Ostanek manjši nego 100 gld. se zmatra za celih 100 gld.

Pristojbine za menice, ki se izdajo v domačih deželah, plačati je poprej, nego so se na papir, ki je namenjen za menico, podpisale stranke — za menice, ki so se izdale v inozemstvu, pa preden začne krožiti po naši državi, in če menica ni plačljiva le v inozemstvu, pa vsekako, preden mine 14 dni, ko je prišla v domače dežele.

Dolžnosti kolekovanja menic more se tako-le zadostiti:

- a) če se rabijo kolekovane uradne golice;

- b) če se rabijo uradne golice, ki pa niso zadosti kolekovane ali pa tudi druge golice, ali se pa golice niti ne rabijo, pa s tem, da se za toliko, kolikor je pristojbine, oziroma dopolnilne pristojbine plačati, pilepi kolekov na zadnji strani papirja, na kateri se piše menica, predno se je menica napravila. Koleki se morajo pri zato pooblaščenem uradu dati z uradnim pečatom prekolekovati.

Dan in mesec prekolekovanja, če se že ne razvidi iz odtiska, mora dotični urad vpisati v vsako znamko.

Uradno prekolekovanje se ne sme več izvršiti, ako ima popir že kak podpis izdajnika, prejemnika ali žiranta ali sploh kak podpis stranke; vsako drugačno plačevanje s koleki, kakor prekolekovanje kolekov s privatnim pečatom kacega urada, ki za to ni upravičen, je neveljavno.

- c) Če pa gre za plačilo pristojbine od menice, in sicer, če je ta stran še nepopisana ob zgornjem robu; drugače pa po poslednjem inozemskem zapisku tako, da nad koleki ni nobenega prostora več za žirovanje ali kak drug zapis, in se ima preskrbeti, da se po b) tega paragrafa pravočasno uradno prekolekuje. Pisati čez koleke, kakor je do sedaj bila navada, ni več dovoljeno.

Če se kolekovina ni plačala ali pa vsaj v zakonitem znesku ne, ali pa ne pravočasno ali pa ne na predpisan način, določa nov zakon globo, ki je petdesetkrat toliko, kolikoršna je pristojbina po lestvici.

Trgovskim nakaznicam že pred dovoljena ugodščina, da je od njih plačati le po 5 kr., če je njim obrok k večjemu osem dnij, velja še vedno.

Za trgovske račune (note, konti, izkaze) se je odredilo, da so računi do gld. 10 kolekovine prosti, — čez gld. 10 do gld. 50 plača se 1 kr., — čez gld. 50 pa 5 kr. pristojbine.

Kolekovina se pa mora tudi plačati, če se taki računi vpleto v tekst kakega trgovskega pisma. Globa kakor pri menicah.

Lestvica II.

Za pravna pisma.

Za Avstrijo in Ogersko.

	Do	20 gl.	gld. —'07	čez	40 do	60 gl.	gld. —'19
čez	20 »	40 »	» —'13	»	60 »	100 »	» —'32

čez 100 do 200 gl. gld. —·63	čez 2400 do 3200 gl. gld. 10—
» 200 » 300 » » —·94	» 3200 » 4000 » » 12·50
» 300 » 400 » » 1·25	» 4000 » 4800 » » 15—
» 400 » 800 » » 2·50	» 4800 » 5600 » » 17·50
» 800 » 1200 » » 3·75	» 5600 » 6400 » » 20—
» 1200 » 1600 » » 5—	» 6400 » 7200 » » 22·50
» 1600 » 2000 » » 6·25	» 7200 » 8000 » » 25—
» 2000 » 2400 » » 7·50	

Čez 8000 gld. se za vsakih 400 gld. plača 1 gld. 25 kr., pri čemer se ostanek, ki ne znaša 400 gld., zmatra za polnega.

Lestvica III.

za posojilne pogodbe, če se dolžna pisma glase na prenesca, pogodbe za služenje, nadalje od delniških društev, ki se osnujejo za dlje nego 10 let, od vloge premoženja zadružnikov pri združnih trgovskih društvih, nadalje od dobitkov v loteriji, pri nakupovanji upanja premičnin, pogodbe o dohodkih, če se za dohodke prepuste premakljine, od trgovskih in menjalnih pogodb od premičnin in od pogodb za razlaganje, če se zmatrajo za prodajo premičnin.

Za pravne posle.

Za Avstrijo in Ogersko.

Do 10 gl. gld. —·07	čez 800 do 1000 gl. gld. 6·25
čez 10 » 20 » » —·13	» 1000 » 1200 » » 7·50
» 20 » 30 » » —·19	» 1200 » 1600 » » 10—
» 30 » 50 » » —·32	» 1600 » 2000 » » 12·50
» 50 » 100 » » —·63	» 2000 » 2400 » » 15—
» 100 » 150 » » —·94	» 2400 » 2800 » » 17·50
» 150 » 200 » » 1·25	» 2800 » 3200 » » 20—
» 200 » 400 » » 2·50	» 3200 » 3600 » » 22·50
» 400 » 600 » » 3·75	» 3600 » 4000 » » 25—
» 600 » 800 » » 5—	

Čez 4000 gld. plača se za vsakih 200 gld. 1 gld. 25 kr., pri čemer se znesek, ki ne znaša 200 gld., zmatra za polnega.

Vloge, s katerimi se pri oblastvu naznanja samostojna vršitev prostega obrta, ali s katerimi se oblastvo prosi koncesije, ki je potrebna za vršitev obrta, morajo biti kolekovane:

a) na Dunaji	od prve pole gld. 6.—
b) v mestih, ki imajo nad 50.000
prebivalcev	» » » » 4.—
c) v mestih, ki imajo od 10.000 do
50.000 prebivalcev	» » » » 3.—
d) v mestih, ki imajo od 5.000 do
10.000 prebivalcev	» » » » 2.—
e) v vseh drugih krajih	» » » » 1'50

Ako treba še druge pole, kolekuje se s 50 kr.

Prošnje za tobačne trafike in loterijske kolekture, za dovoljenje, da sme godba javno igrati, da smejo biti gostilne, krčme in kavarne čez policijsko uro odprte, da se smejo kazati znamenitosti, prirejati koncerti, gimnastične in gledališčne predstave, imajo se kolekovati po 1 gld. od vsake pole.

Pri prvih in drugih vlogah se ima pristojbina plačati tudi takrat, kadar se prosi ustno, ne da bi se zapisal protokol.

Prošnje za sledeča prava:

1.) Za podeljenje, potrjenje ali prenos plemskih stopinj, podeljenje redov, dovoljenje smeti nositi inozemske rede, združenje ali poboljšanje grbov, dovoljenje za spremembe ali prenose imen, podeljenje častnih mest, častnih naslovov in drugih odlikovanj združenih z obrtnimi podjetji, imajo se kolekovati po 5 gld. od vsake pole.

2.) Za podeljenje, priznanje ali potrjenje privilegijev, kamor spadajo tudi izključeni industrijski privilegiji, imajo se kolekovati po 3 gld. od vsake pole.

3.) Za podeljenje ali priznanje avstrijskega državljanstva, za podeljenje meščanstva ali občanstva ali za sprejem v občinsko zvezo, imajo se kolekovati po 2 gld. od vsake pole.

4.) Prošnje za podeljenje potnih listov, za uvoz, izvoz in prevoz kuhinjske soli, tabaka, smodnika ali za dovoljenje za uvoz ali izvoz določenega blaga, ako je za to potrebno dovoljenje, imajo se kolekovati po 1 gld. od vsake pole.

Razpredelnica za računanje obresti.

Po 3 odstotke						Po 5 odstotkov								
kapital	za eno leto		za pol leta		za 1 mesec	kapital	za eno leto		za pol leta		za 1 mesec			
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld. kr.		gld.	kr.	gld.	kr.	gld. kr.			
10	—	30	—	15	—	2 ¹ / ₂	10	—	50	—	25	—	4 ¹ / ₆	
15	—	45	—	22 ¹ / ₂	—	3 ³ / ₄	15	—	75	—	37 ¹ / ₂	—	6 ¹ / ₄	
20	—	60	—	30	—	5	20	1	—	—	50	—	8 ¹ / ₂	
25	—	75	—	37 ¹ / ₂	—	6 ¹ / ₄	25	1	25	—	62 ¹ / ₂	—	10 ⁵ / ₁₂	
30	—	90	—	45	—	7 ¹ / ₂	30	1	50	—	75	—	12 ¹ / ₂	
35	1	5	—	52 ¹ / ₂	—	8 ³ / ₄	35	1	75	—	87 ¹ / ₂	—	14 ⁷ / ₁₂	
40	1	20	—	60	—	10	40	2	—	—	1	—	16 ² / ₃	
50	1	50	—	75	—	12 ¹ / ₂	50	2	50	1	25	—	20 ⁵ / ₆	
60	1	80	—	90	—	15	60	3	—	—	1	50	—	25
70	2	10	1	5	—	17 ¹ / ₂	70	3	50	1	75	—	29 ¹ / ₆	
80	2	40	1	20	—	20	80	4	—	—	2	—	33 ¹ / ₂	
90	2	70	1	35	—	22 ¹ / ₂	90	4	50	2	25	—	37 ¹ / ₂	
100	3	—	1	50	—	25	100	5	—	2	50	—	41 ² / ₃	
200	6	—	3	—	—	50	200	10	—	5	—	—	83 ¹ / ₃	
300	9	—	4	50	—	75	300	15	—	7	50	1	25	
400	12	—	6	—	—	1	400	20	—	10	—	—	1	66 ² / ₃
500	15	—	7	50	1	25	500	25	—	12	50	2	8 ² / ₃	
600	18	—	9	—	—	1	600	30	—	15	—	—	2	50
700	21	—	10	50	1	75	700	35	—	17	50	2	91 ¹ / ₆	
800	24	—	12	—	—	2	800	40	—	20	—	—	3	33 ² / ₃
900	27	—	13	50	2	25	900	45	—	22	50	3	75	
1000	30	—	15	—	—	2	50	1000	50	—	25	—	4	16 ¹ / ₃

Po 4 odstotke						Po 6 odstotkov									
10	—	40	—	20	—	3 ¹ / ₂	10	—	60	—	30	—	5		
15	—	60	—	30	—	5	15	—	90	—	45	—	7 ¹ / ₂		
20	—	80	—	40	—	6 ² / ₃	20	1	20	—	60	—	10		
25	1	—	—	50	—	8 ¹ / ₃	25	1	50	—	75	—	12 ¹ / ₂		
30	1	20	—	60	—	10	30	1	80	—	90	—	15		
35	1	40	—	70	—	11 ² / ₃	35	2	10	1	5	—	17 ¹ / ₂		
40	1	60	—	80	—	13 ¹ / ₃	40	2	40	1	20	—	20		
50	2	—	1	—	—	16 ² / ₃	50	3	—	1	50	—	25		
60	2	40	1	20	—	20	60	3	60	1	80	—	30		
70	2	80	1	40	—	23 ¹ / ₃	70	4	20	2	10	—	35		
80	3	20	1	60	—	26 ² / ₃	80	4	80	2	40	—	40		
90	3	60	1	80	—	30	90	5	40	2	70	—	45		
100	4	—	2	—	—	33 ¹ / ₃	100	6	—	3	—	—	50		
200	8	—	4	—	—	66 ² / ₃	200	12	—	6	—	—	1	—	
300	12	—	6	—	—	1	300	18	—	9	—	—	1	50	
400	16	—	8	—	—	1	33 ¹ / ₃	400	24	—	12	—	—	2	—
500	20	—	10	—	—	1	66 ² / ₃	500	30	—	15	—	—	2	50
600	24	—	12	—	—	2	—	600	36	—	18	—	—	3	—
700	28	—	14	—	—	2	33 ¹ / ₃	700	42	—	21	—	—	3	50
800	32	—	16	—	—	2	77 ² / ₃	800	48	—	24	—	—	4	—

Vremenski ključ,

s katerim **vreme** za vse leto poprej vsakdo lahko izve, ako le vé, kdaj se luna izpremeni, to je: ob kateri uri nastopi prvi krajec ☾, ščip ☽, zadnji krajec ☾ in mlaj ☽.

Ta ključ je napravil slavni zvezdogled J. W. Herschel in dunajska kmetijska družba ga je 1839. leta spoznala za najzanesljivejšega. Pomeni pa, kadar se luna izpremeni:

Ob uri	Poleti	Pozimi	Ob uri	Poleti	Pozimi
do 12. opol. do 2. popol.	veliko dežja	sneg in dež	od 12. do 2. ponoči	lepo	mrzlo, če ni jugo- zapadnik
od 2. do 4. popold.	izpre- membno	lepo in prijetno	od 2. do 4. zjutraj	mrzlo z dežjem	sneg in vihar
od 4. do 6. popold.	lepo	lepo	od 4. do 6. zjutraj	dež	sneg in vihar
od 6. do 10. zvečer	lepo pri severu ali zapadniku, dež pri jugu ali jugo- zapadu	dež in sneg pri jugu ali zapadniku	od 6. do 10. dopoldne	izpre- membno	dež pri severo- zapadniku, sneg pri izhodniku
od 10. do 12. ponoči	lepo	lepo	od 10. do 12. opoldne	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter

Opomba. Vse leto se razdeli na dva dela, t. j. na leto in zimo, za leto velja čas od dne 15. malega travna do 16. vino-toka, ostali čas pa velja za zimo.

Da se more na ta ključ bolj zanašati, nego na druge ko-ledarje, prepričali so se učenjaki po večletnih opazovanjih.

Splošne določbe c. kr. pošte.

g pomenja gram, *kg* kilogram.

S pismeno pošto se pošiljajo navadna pisma, pripočena pisma, ekspresna pisma, dopisnice, tiskovine, vzorci blaga, poštna nakaznice, poštni nalogi in časniki.

Pisma. Pri frankiranju pisma se pritisne znamka na gornjem desnem oglu sprednje strani pisma, nikakor pa ne na zadnji strani. Nefrankirana, v avstro-ogerske kraje, v Bosno in Hercegovino ter v Nemčijo namenjena, kakor tudi iz poslednjih sem dospela pisma veljajo 5 kr. (v lokalnem 3 kr.) več; v druge države in iz teh v Avstro-Ogersko pa dvakrat toliko, kolikor frankirana.

Pisma in pisemski zavoji ne smejo v Avstro-Ogerski, v Bosni in Hercegovini ter na Nemškem biti težji nego 250 *g*; pismom, ki se pošiljajo v druge države, ni to nobena meja, kar se tiče teže. Pisemski zavoji, odločeni za avstrijske dežele, ki tehtajo več nego 250 *g*, morajo se oddajati pri tovarni pošti. Uradni pisemski paketi pa smejo v Avstriji tehtati 2¹/₂ *kg*; iz Avstrije na Ogersko le 1 *kg*.

Čez pismeno znamko se sme pisati naslov. Če se pa nanjo pritisne privatna štampilja, ni veljavna. Za frankiranje se ne smejo rabiti s pismenih kuvertov izrezane znamke in koleki, ravno tako tudi ne poškodovane znamke, n. pr. take, katerim se je okrog odrezal beli rob. Znamke, ki so se že rabile, rabiti se tudi ne smejo več za frankiranje pisem.

Priporočena pisma se morajo frankirati. Za domače in inozemske dežele zadošča, če se pismo navadno zapre. V Nemčijo se priporočena pisma pošiljajo lahko tudi nefrankirana.

Povpraševalna pisma (pristojbina 10 kr) napravijo se lahko za vsako tudi nepriporočeno pisemsko poštno pošiljatev, ki ni prišla na določeni kraj.

Dopisnice se smejo pošiljati tudi nefrankirane, če se ne priporočajo (rekomandirajo). Vsakemu je dovoljeno dati si napraviti dopisnic po privatnem obrtu, vendar morajo, kar se tiče velikosti in moči papirja biti popolnoma jednake uradnim in imeti nemški napis «Correspondenzkarte». Na dopisnice se lahko tiska in zajedno piše, a to le na zadnji strani, kajti sprednja stran je namenjena le za prejemnikov naslov, kamor pa tudi pošiljatelj more napisati svoje ime ter take opomnje, ki se tičejo pošte.

Dopisnicam v domačih deželah se lahko pripenjajo poskušnje ali vzorci blaga, če se ne pišejo potem nanje nikakršne druge, nego za poskušnje blaga ali vzorce dovoljene pismene opazke ter če so frankirane za 5 kr.

Tiskovine se morajo frankirati in se tudi lahko priporočajo.

Pošiljatve vezanih in broširanih knjig in odprte karte ne smejo biti nad 1 *kg* težke in se ne smejo bistveno razločevati od poštnih pošiljatev. V svetnopoštnem prometu so dovoljene pošiljatve tiskovin do 2 *kg* teže, a ne smejo meriti na nobeno stran več kakor 45 *cm*.

Razven naslova, datuma in podpisa na tiskovinah ne sme biti ničesar pisanega, tudi ne nikaki dostavki. Izvzete so korekturne pole, katerim se smejo pridejati dotični rokopisi, poprave in rokopisne opomnje, tičoč se tiska, dalje kurzni listi, trgovski cirkularji in ceniki (hektografirani vendar le po 20 ali več izvodov vkupe), pri katerih so dopuščene rokopisne ali mehaničnim potom napravljene izpremembe cen, imena potnika, načina naročevanja ali plačevanja. Posebni deli tiskanega teksta pa se smejo v ta namen podčrtati, da se opozori čitatelj na kako določeno mesto. Dalje je še dovoljeno na tiskanih vizitnicah napisati natančnejši naslov in stan pošiljalca ter pristaviti običajne črke (n. pr.: p. f. itd.); na povabilih navesti ime povabljenca, dan, namen in kraj zborovanja; pri knjigotržnih naročilnih listih na zadnji strani pismeno imenovati naročene ali ponujene knjige, tiskani tekst sprednje strani pa deloma ali popolnoma prečrtati; tiskovne pomote popraviti.

Poslovni papirji kakor: akti vsake vrste, vožna pisma, poslovni dokumenti, prepisi in izpiski aktov, muzikalije in sploh pisma, ki se ne morejo zmatrati za pravo ali osebno dopisovanje, smejo se v prometu svetovne poštno zveze, izvzemši Nemčijo, pošiljati pod križnim zavitkom (tudi priporočena) do 2 *kg* teže in 45 *cm* širjave.

Vzorci se prevažajo v kraje avstro-ogerske države, v Bosno in Hercegovino, Belgijo, Bulgarijo, Francijo, Grecijo, Veliko Britanijo, Italijo, na Portugalsko, Rumunsko, Srbsko, Špansko, v Švico in v one turške kraje, kjer se nahajajo avstrijski poštni uradi do 350 *g* teže, drugam pa, in tako tudi v Nemčijo, le do 250 *g*.

Kar se tiče mere, ne smejo presežati na dolgost 30, na širokost 20 in na visokost 10 centimetrov. Vzorcem in blagu za poskušnje se ne sme priložiti nikako pismo.

Na naslovu mora biti vsakokrat opazka «vzorec» ali «poskušnja blaga».

Na naslovu sme biti razven tega navedeno: Ime ali tvrdka odpošiljateljev, tovarniško ali trgovsko znamenje poleg natančnejšega označenja blaga, številke in cene, teže in mere blaga ter koliko ga je na razpolago. Razven omenjenih podatkov se ne smejo dodajati takšnim pošiljtvam nikaka pismena naznanila ali kakeršne koli opazke.

Tudi žive čebele se morejo pošiljati po domačih krajih, na Ogersko, v Bosno in Hercegovino, Nemčijo, v razne druge dežele kot blago za poskušnjo, če so tako shranjene, da se pošta lahko prepriča o vsebini in da ni pri prevažanju nikake nevarnosti.

Pri nezadostno frankiranih pošiljtvah s tiskovinami, poslovnimi papirji in vzorci se zahteva nedostatek od prejemnika, in sicer dvakrat toliko, za kolikor so bile premalo frankirane.

Popolnoma nefrankirane prej navedene pošiljatve, se ne odpravljajo, nego se vrnejo pošiljatelju; če pa poslednji pošti ni znan, postopa se ž njimi tako, kakor z nedostavnimi pismi.

Priporočene pošiljatve s povzetjem.

Priporočene (rekomandirane) stvari se morejo pošiljati po Avstro-Ogerskem in v nekatere tuje dežele (glej «povzetja v inozemstvu») tudi s povzetjem, in sicer po domači državi do 500 gld., drugam pa do 200 gld. = 400 mark = 500 frankov. Pri takih pošiljtvah, za katere veljajo ravno tiste pristojbine kakor za navadno priporočene, se mora napisati na vrhu nad naslovom beseda «povzetje», če so namenjene v inozemstvo pa «remboursement». Precej zraven ali pa spodaj naj se navede povzetni znesek s številkami, a goldinarji tudi z besedo in sicer vedno v denarni veljavi tiste države, kamor se pošiljatev glasi. tedaj v Nemčijo v markah, v Svico in Francijo v frankih itd. Pod zneskom pa mora pošiljatelj natanko in razločno zabeležiti svoj naslov. Da ne nastanejo kake pomote, treba je med tem naslovom in onim, ki označuje prejemnika, pustiti nekoliko praznega prostora.

Kakor brž je prejemnik znesek vplačal in pošiljatev prevzel, odtegne dotični poštni urad od povzetnega zneska pristojbino za navadno poštno nakaznico in 5 kr. terjalnih stroškov, ostanek pa pošlje oddajalcu po nakaznici.

Poštna pristojbine.

Avstro-Ogersko in Nemčija: Pisma do 20 g (Nemčija le 15 g) 5 kr. (mestni promet 3 kr.), do 250 g 10 kr. (mestni promet 6 kr.), dopisnica 2 kr.; dopisnica z odgovorom 4 kr., priporočitev 10 kr. (mestni promet 5 kr.), vzratni list 10 kr. (mestni promet 5 kr.), ekspres 15 kr., tiskovine do 50 g 2 kr., do 150 g 3 kr., (v Nemčijo le do 100 g), do 250 g 5 kr., do 500 g 10 kr., do 1000 g 15 kr., vzorci v avstro-ogerske kraje do 250 g 5 kr., do 350 g 10 kr.; v Nemčijo do 250 g 5 kr., ker se težji ne smejo pošiljati.

Bosna in Hercegovina: Pisma 5 kr. do 20 g, dalje do 250 g pa 10 kr., kakor za Avstro-Ogersko. Ekspresne pošiljatve so dopuščene samo v kraje, kjer so pošte.

Črna gora in Srbija: Pisma za vsakih 15 g po 7 kr. (v mejnem prometu oziroma z Ogerskega 5 kr.), dopisnica 4 kr. (za Srbijo z odgovorom 8 kr.). Tiskovine do 50 g in poslovni papirji 2 kr., vzorci za naročila za vsakih 50 g 2 kr., priporočila 10 kr., vzratni list 10 kr., ekspres 15 kr.

Poštna nakaznice v domačih deželah.

Za zneske do 10 gld. 5 kr., do 50 gld. 10 kr., do 150 gld. 20 kr., do 300 gld. 30 kr., do 500 gld. 50 kr.

Poštna nakaznice v Bosno in Hercegovino in iz Eosne in Hercegovine

so dopuščene do 500 gld. in znaša pristojbina do 20 gld. 10 kr. in za vsakih daljših 10 gld. ali njih drobci po 5 kr. več.

Poštni nalogi

posredujejo poplačevanje menic, računov, kuponov itd. in se morejo poslati na vse pošte avstro-ogerske države v znesku največ 500 gld.; — v Belgijo, Nemčijo, Egipt, Francijo (Algir), Italijo, Luksemburško, Norvegijo (naj se naredi naslov na pošto v Pragi), Rumunijo, Švico in Tunis do 400 gld. (800 mark ali 1000 frankov).

Poleg uradnega vzorca (cena $\frac{1}{2}$ kr.), adresira se terjatev utemeljujoči dokument (pobotan račun itd., toda znesek mora biti pisan s črkami) kot priporočeno pismo n. pr.: «Na poštni

urad v Poštni nalog». Kakor hitro je znesek vplačan, prejme oddajalec poštnega naloga znesek odštevši pristojbino poštno nakaznice in 5 kr. terjalnih troškov za vsak dokument, na kateri se je dobilo plačilo. Če se poštni nalog ne vsprejme, pošlje se nazaj zastonj. Pristojbine so torej kakor za priporočena pisma, poštno nakaznico in vsako pobotnico itd. 5 kr. terjalnih troškov.

Poslati dokumente poštnega naloga na kakšen drugi kraj nego se je navel s prva, je dovoljeno.

Denarne in tovarne pošiljatve.

Denarna pisma: Za Avstro-Ogersko do 250 *g* 50 *gld.* vrednosti do 10 *milj* daljave 15 kr., nad 10 *milj* 27 kr., od 50 do 300 *gld.* do 10 *milj* daljave 18 kr., nad 10 *milj* 30 kr., za vsakih daljših 150 *gld.* pa 3 kr. več, — iz Avstro-Ogerskega v Nemčijo do 300 *gld.* vrednosti do 10 *milj* 18 kr., nad 10 *milj* 30 kr., za vsakih daljših 150 *gld.* pa 3 kr. več.

Poštni zavoji (paketi): Za Avstro-Ogersko do $\frac{1}{2}$ *kg* do 10 *milj* 12 kr., nad 10 *milj* 24 kr.; zavarovalninska pristojbina 3 kr. do 50 *gld.*, od 50 do 300 *gld.* 6 kr.; za vsakih daljših 150 *gld.* pa 3 kr. več.

Avstro-Ogerska in Nemčija: do 5 *kg* do 10 *milj* 15 kr., nad 10 *milj* 30 kr.; za vsak nadaljni *kg* do 10 *milj* 3 kr., 20 *milj* 6 kr., 50 *milj* 12 kr., 100 *milj* 18 kr., 150 *milj* 24 kr., nad 150 *milj* 30 kr. več; vrednostna taksa do 300 *gld.* 6 kr., za vsakih daljših 150 *gld.* 3 kr. več. Pošiljatve se dopuščajo le do 50 *kg*.

Za pošiljatve, odločene v Bosno, Hercegovino in Novi Bazar poleg vozarine, odpadajoče za Avstrijo do meje, in vrednostne takse, računa se od Imoskija ali Broda na Savi za promet v imenovanih deželah; vozarine pri denarnih pismih sploh 20 kr., pri zavojih pa do 2 *kg* 20 kr., za vsak kilogram dalje (do 15 *kg* največja teža) po 10 kr. več. Zavarovalna pristojbina do 50 *gld.* 5 kr., do 150 *gld.* 10 kr., za vsakih 150 *gld.* dalje po 5 kr. več.

Povzjetja v domačih deželah

morejo se pošiljati na vse pošte avstro-ogerske države do 500 *gld.*

Za vsako pošiljatev s povzjetjem se poleg vozarine plača še posebna provizija. Ta znaša za vsaka 2 *gld.* 1 kr., najmanj

pa 6 kr., tudi pisma se pošiljajo lahko s povzetjem. Povzetta brez navedene vrednosti do 250 g se morajo pošiljati s pisemsko pošto.

Pošiljanje pisem v svetovni poštni zvezi.

a) Pisma za vsakih 15 g 10 kr., za dopisnice 5 kr., z odgovorom 10 kr.; b) tiskovine: za vsakih 50 g 3 kr. do največje teže 2000 g; c) vzorci blaga do 50 g 5 kr., do 100 g 6 kr., dalje od vsakih 50 g do največje teže 250 g oziroma 350 g 3 kr. več; d) trgovinski papirji do 150 g 10 kr., do 200 g 12 kr., do 250 g 15 kr., potem pa za vsakih 50 g do 2000 g 3 kr. več; e) priporočitev 10 kr., vzratni list 10 kr., ekspres 15 kr.*

Za Srbijo in Črno goro veljajo pa znižane pristojbine in sicer: a) Pisma za vsakih 15 g 7 kr., dopisnice 4 kr., z odgovorom 8 kr., b) tiskovine, vzorci blaga in poslovni papirji 2 kr. za vsakih 50 g.

Za dežele in kraje, ki niso pri svetovnopoštni zvezi, se računijo tudi ravno navedene pristojbine, razloček je samo ta, da se pošiljatve večinoma ne morejo priporočiti, dostikrat še celo ne frankirati do tistega kraja, kamor so namenjene, in da se dopisnice smejo odpravljati le v Kaplandijo v južnej Afriki.

Poštna nakaznica v inozemstvu

in sicer v argentinsko republiko, Belgijo, Bolgarijo, Chile, Dansko, Nemčijo, Anglijo in posamične kolonije, Francijo (Algir, Tanger in Maroko), Helgoland, Japan, Italijo, Kanado, Luksemburško, Nizozemsko, Norvegijo, Portugalsko z Madeiro in Azori, Rumunijo, Svedijo, Švico, Tripolis, Tunis, Turčijo in Zjedinjene države so dopuščene do 200 gld., v Egiptet pa do 500 gld. in znaša pristojbina v Nemčijo do 20 gld. 10 kr., potem za vsakih 10 gld. 5 kr. več, v druge dežele pa za vsakih 10 gld. po 10 kr.

Brzjavne poštna nakaznice so dovoljene: v Belgijo, Bolgarijo, Dansko, Francijo, Helgoland, Italijo (izvzemši Tripolis), Japan (in sicer le v Tokio in Yokohamo), Luksemburško, Nemčijo, Nizozemsko, Norvegijo, Rumunijo, Svedijo, Svico in Tunis

* V katere inostranske dežele so ekspresne pošiljatve dopuščene, izve se pri vsakem poštnem uradu.

do 200 gld.; Egipet pa do 500 gld. (a le v Aleksandrijo, Ismailio, Kairo, Port-Said in Suez).

Poštni zavoji do 3 *kg* v inozemstvu po nizki vozarini so dopuščeni v naslednje dežele: Anglijo in kolonije, Apio (5), argentinsko republiko, Ascension, Belgijo (5), Bolgarijo, Chile (5), Dansko (5), Islandske (5), Egipet (5), Kamerun (5), Kanado, Kitaj (5), Kolumbijo, Kongiško državo (5), Kostariko, Luksemburško (5), Malto, Meksiko, Nizozemsko (5), Norvegijo (5), Oranje, Portugalsko, Rumunijo, Salvador, Srbijo, Strails-Selements (5), Španijo, Svedijo, Tanger, Togo (5), Transvalsko republiko, Turčijo (c. kr. pošte), Urugvaj, Zanzibar (5) pomenja dežele, koder se vzprejemajo tu pošiljatve po 5 *kg* teže.

Povzetja v inozemstvo

in sicer v Belgijo †, Dansko †, Nemčijo †, Angleško, Francijo, Helgoland, Italijo †, Auksemburško †, Nizozemsko, Norvegijo †, Rumunijo †, Švedijo †, Svico in severo-ameriške Zjedinjene države se vzprejemajo do zneska 200 gld., Egipet do 500 gld. avstr. velj., v dežele z † zaznamovane se tudi vzprejemajo priporočena povzetja. Provizija znaša pri voznopoštnih povzetjih (izvemši vozarino) v Nemčijo in Švico 1 kr. za vsak goldinar, najmanj pa 6 kr.; a v druge dežele 10 kr. za vsakih 10 gold.

Brzjavni cenik.

	Taksa za vsako besedo. Najmanjša taksa.	
Lokalne brzjavke	1 kr.	20 kr.
V Avstro-Ogerski	3 kr.	30 kr.
V Bosno in Hercegovino		
V Bosni in Hercegovini		
V Nemčijo		

Za besedo velja 15 črk ali 5 števil; naslov in podpis se ravno tako zaračunja kakor tekst.

Evropski promet.

Pristojbina za vsak telegram po 30 kr. temeljne takse in nastopne takse za vsako besedo, sestavljeno od 15 črk ali 5 števil.

Algir 13 kr. — Anglija 13 kr. — Belgija 11 kr. — Bolgarija 9 kr. — Črna gora iz Dalmacije 3 kr., sicer 4 kr. — Dansko 11 kr. — Francija, Korzika in Monako 8 kr. — Gibraltar 17 kr. — Grecija, Celina, Evbeaen in Poros 21 kr. — Krf čez Trst 13 kr., na druge otoke 22 kr. — Italija, mejni promet 4 kr., sicer 8 kr. — Kanarski otoki 13 kr. — Luksemburško 11 kr. — Malta 19 kr. — Nizozemsko 11 kr. — Norvegija 16 kr. — Portugalsko 17 kr. — Rumunija 6 kr. — Rusija evropska 12 kr. — Srbija 4 kr. — Španija celina 14 kr., Karnerski otoki 44 kr. — Svedsko 12 kr. — Švica s Tirolskega, Predarlskega in iz Liechtensteina 3 kr., sicer 4 kr. — Tripolis 61 kr. — Tunis 13 kr. — Turčija evropska, čez Bosno 14 kr., čez Trst 19 kr.

Važnejša določila poštne hranilnice.

Vsi poštni uradi sprejemajo med navadnimi uradnimi urani tudi denar v svojo hranilnico in dajo po potrebi vsakoršna pojasnila o vplačevanji in izplačevanji.

Vložnik je vsakdo, kadar sam ali zanj kdo drugi vloži znesek, večji kakor 50 kr. Znesek mora biti s 50 deljiv. Vložnik sme imeti le eno pošno hranilno knjižico in te vrednost ne sme presegati 1000 goldinarjev.

Prvo vlogo mora vložnik sam vložiti, da se podpiše s svojim navadnim podpisom v knjižici na določenem mestu in na nasprotnem potrdilu ter pove stan, kraj, dan, mesec in leto rojstva ter svoje stanovanje; izvoli si tudi lahko »geslo« (to je kako poljubno besedo, katera mu v mogočih slučajih spričuje lastinsko pravico), kar pa napiše le v »protipis«, sam pa si jo dobro zapomni. Knjižica in nje vročenje je brezplačno.

Vsako vlogo vpiše poštni uradnik v knjižico in vrhu tega pošlje vložniku poštni urad še prejemno potrdilo. Najmanjša vloga je 50 kr., katero sprejemajo vsi poštni uradi.

Za manjše zneske kakor 50 kr. so pa poštni hranilni listki. Listki se dobe po vseh zalogah poštnih potrebščin po 5 kr. z vtisneno petkrajcarsko znamko. Na tak hranilni listek se potem prilepi še devet petkrajcarskih poštnih znamk, kar znaša z vtisneno ravno 50 kr. Te listke z znamkami izpolnjene sprejemajo potem vsi poštni uradi kot vloge po 50 kr.

Znesek od 1 goldinarja do 20 goldinarjev se t a k o j lahko vzame iz poštne hranilnice pri vsakem poštnem uradu, toda se mora najmanj 50 kr. še pustiti v hranilnici na tisto knjižico. Zneske pod 1 goldinarjem in nad 20 goldinarji treba je pa pri poštnem uradu odpovedati, na kar se znesek navadno že v treh dneh izplača.

Vloge se obrestujejo po 3 odstotke.

Vložnik more zahtevati, da se za njegovo ulogo nakupijo državni obrestonosti papirji; more pa tudi že take vložiti v poštno hranilnico ter dobi posebno rentno knjižico.

Obresti v poštni hranilnici so proste dohodninskega in tudi drugih davkov. Vložna knjižica poštne hranilnice je nedotakljiva last vložnikova, ne more se mu ne vzeti, ne zastaviti pa tudi ne zarubiti.

V čekovni oddelek stopi vložnik lahko tedaj, kadar vloži v poštno hranilnico najmanj 100 goldinarjev, katere mora imeti vložene, dokler hoče ostati pri čekovnem oddelku. V tem oddelku se na račun vložnika, ki je pri čekovnem oddelku, vplačujejo nakazane vsote in se morejo tudi nakazati poljubni zneski na katerokoli osebo ali tvrdko. Potrebne tiskovine za objavo pristopa z zavitkom, dajejo poštni uradi brezplačno.

Natančen pouk o poštni hranilnici se nahaja v vložni knjižici.

Natančen pouk čeku in njega uporabi z uzorcem položnih listov in čekov dobi se pri poštnih uradih brezplačno.

Novi denar v avstro-ogerskem cesarstvu

primerjan s sedanjim in z denarjem poglavitnih držav v Evropi.

Kos za 20 kron	= 10 gold.	Kos za 20 vinarjev*)	= 10 kr.
» » 10 »	= 5 »	» » 10 »	= 5 »
» » 1 krona	= 50 kr.	» » 2 »	= 1 »
» » 1/2 krone	= 25 »	» » 1 »	= 1/2 »

Kosi za 20 in 10 kron so zlati, oni za 1 in pol krone srebrni, kosi za 20 in 10 vinarjev so iz nikla in oni za 2 in 1 vinar iz bronu.

* Nemški «Heller» smo poslovenili «vinars», dokler se merodajni slovenski krogi ne zedinijo za kako drugo ime, morebiti «novčič»? Vinar je pri nas znan že iz starih časov.

1	zlatov	=	11 kron in 29 v.	1	=	19 kron in 4 v.
10		=	112 » » 90 »	10	napoleon	= 190 » » 45 »
100	(ooblin)	=	1129 » » 1 »	100		= 1904 » » 52 »
1000		=	11290 » » 13 »	1000		= 19045 » » 16 »
1		=	1 kron in 17 v.	1	fun. Sterling	= 24 kron in 2 v.
10	mark	=	11 » » 75 »	10		= 240 » » 17 »
100		=	117 » » 56 »	100		= 2401 » » 74 »
1000		=	1175 » » 63 »	1000		= 24017 » » 43 »

1 dolar = 4 krone in 94 vinar.

Kos za 20 kr.	{	1 zlat 9 fr. in 51 cent.	1 krona	{	87 pfenigov	
		1 napoleon in 1 fr.			1 frank in 5 cent.	
		17 mark in 59 pfen.			1/2 krona	{ 43 pfenigov
		20 frankov in 99 cent.				{ 52 cent.
Kos za 10 kr.	{	4 dolarje 5 cents.	20 vinarjev	{	18 pfenigov	
		8 mark in 70 pfen.			21 cent.	
		10 frankov in 50 cent.			10 vinarjev	{ 9 pfenigov
		2 dolarja 2 1/2 cents.				

Španske pezete po 100 centimov, srbski dinarji po 100 par, grške drahme po 100 lept, rumunski lei po 100 ban, bolgarske leve po 100 stotink, italijanske lire po 100 centimov in cesarske ruske polovinke novega kova imajo vse edinico franka, enake so torej vse 95 vinarjev.

Primerjalni razkaz med novo našo krono in frankom.

Franki	Krone	Vinarji	Krone	Franki	Centezimi
1/2	—	47	1/2	—	52
1	—	95	1	1	5
2	1	90	2	2	10
3	2	87	3	3	13
4	3	81	4	4	19
5	4	76	5	5	25
6	5	71	6	6	30
7	6	66	7	7	35
8	7	62	8	8	39
9	8	57	9	9	45
10	9	52	10	10	50
20	19	5	20	20	99

Franki	Krone	Vinarji	Krone	Franki	Centezimi
30	28	57	30	31	50
40	38	9	40	42	—
50	47	61	50	52	50
60	57	13	60	63	1
70	66	66	70	73	50
80	76	18	80	84	1
90	85	70	90	94	51
100	95	23	100	105	—
200	190	45	200	210	2
300	285	67	300	315	4
400	380	90	400	420	5
500	476	13	500	525	9
600	571	35	600	630	14
700	666	57	700	735	7
800	761	80	800	840	11
900	857	3	900	945	12
1000	952	26	1000	1050	13
2000	1904	52	2000	2100	26
3000	2856	77	3000	3150	40
4000	3809	3	4000	4200	45
5000	4761	29	5000	5250	67
6000	5713	55	6000	6300	81
7000	6665	81	7000	7350	91
8000	7618	6	8000	8401	8
9000	8570	32	9000	9451	22
10000	9522	81	10000	10501	35
100000	95225	81	100000	105013	45

20 centezimov je enako 19 vinarjev, 20 vinarjev je enako 21 centezimov. Od 1 do 20 centezimov treba je šteti 1 centezim enako enemu vinarju, ker drobcev ni.

NB. Krone spremenimo v franke, ako pomnožimo število kron s številom 1·050135, n. pr. 25 kron je enako: 25 krat 1·050135 = 26·24 ali 26 frankov 24 cent. — Franke spremenimo v krone, ako pomnožimo število frankov s številom 0·952258, n. pr. 25 frankov je enako: 25 × 0·952258 = 23·81 kron ali 23 kron 81 vinarjev.

Zabavni del.

Andrej baron Winkler.

Narod naš je živel mnogo stoletij le v svojih kmečkih bajtah. Javnega življenja v državi se ni udeleževal. Kakor je bil jezik njegov potisnen kot «pavarski» v kmečko kočo in ni smel doneti v šoli, v uradu, niti v javnem življenju, tako je bil tudi narod sam povsodi izključen iz javnega življenja.

Tu je gospodoval le tujec, Nемеc in njega tuji jezik.

Narod pa, kateremu ni dopuščeno javno življenje, mora zaostati; — in res je tudi narod slovenski zaostajal. Posledice tega zaostajanja čutimo še dandanes. Kajti v zadnjih 40 do 50 letih spremenilo se je stanje našega naroda v mnogem na bolje; a mi še davno nimamo vsega česar narod potrebuje za svoje življenje, za svoj vsestranski razvoj. To so ravno posledice sto in stoletnega spanja. Vendar pa smemo zadovoljni in ponosni biti na to, kar smo v tej kratki dobi dosegli. Zahvaliti imamo za to v prvi vrsti svojo lastno čilavost in pridnost, v drugi vrsti pa može-rojake, ki so

s svojimi duševnimi močmi in svojo jekleno voljo priborili slovenskemu narodu in jeziku ustop v javno življenje. Posebno zmagovito prodiral je slovenski narod in sicer v zadnjih 12 letih na Kranjskem.

Tej kronovini stal je pa tudi na čelu mož, kateri bo v zgodovini slovenskega napredka zavzemal vedno jedno najodličnejših mest. Ta mož je Andrej baron Winkler.

Kmalu potem, ko je presvitli naš cesar leta 1879. izročil avstrijsko vlado grofu Taffe-ju in mu naročil: «Napravite mir mej mojimi narodi» bil je poklican gospod Winkler kot vodja kranjske deželne vlade. Ta je potem v zmislu cesarjevega naročila in vladnega programa začel neumorno in nevstrašeno izvrševati v svoji kronovini načelo «Vsakemu svoje» in plodovi njegovega delovanja so se kmalu pokazali. Priboril je kranjskim Slovencem to, kar jim priznava pravica, dočim ni Nemcem v resnici vzel ničesar. Dostojno mesto so dobili v deželnem zboru in odboru, v trgovinski in obrtnijski zbornici, v deželnem šolskem svetu, v mestnem zboru ljubljanskem in v drugih zastopih, kjer so prej bili v manjšini. Postavno svoje mesto dobil je tudi slovenski jezik v srednjih in ljudskih šolah.

To so v kratkih potezah njegove zasluge, zasluge, kakor jih ima malokdo za naš narod.

Zatorej čutimo tudi mi dolžnost, da v svojem koledarju podamo kratke črtice o življenji tega velezaslužnega slovenskega rojaka.

Andrej Winkler porodil se je dne 9. listopada 1825. l. v Nemški vasi blizo Gorice. Oče mu je bil premožen posestnik in trgovec Jernej Winkler, ki je svojega sina poslal v ljudsko šolo v Gorico in potem v gimnazijo. Tu je bil Andrej Winkler vedno najboljši dijak.

Po dovršenih gimnazijskih študijah odločil se je Winkler za modroslovje; a ker mu to ni ugajalo, poprijel se je pravoslovja in dovršil po odličnih izpitihi l. 1849. pravoslovne študije

Andrej baron Winkler.

Imenovali so ga kmalu gimnazijskim pristavom v Gorico, potem pa je kmalu stopil v prakso pri deželni sodnji v Gorici.

Ko se je leta 1848. začelo gibati «narodno vprašanje», navduševal se je tudi gosp. Andrej Winkler za narodne ideje in pravice ter se sprevidevši, da je prvi pogoj, slovenskega uradovanja temeljito znanje slovenskega jezika tudi v pisavi, začel pridno učiti in uriti v slovenščini, kateri je bil posebno v pravoslovni terminologiji bolj vešč, nego marsikdo.

Leta 1850. prebil je v Trstu sodnijski izpit; zatem je služboval v Gorici nekaj mesecev kot avskultant in pristav. Potem je postal aktuar in pozneje okrajni pristav pri političnem in sodnijskem okrajnem uradu v Sežani.

Leta 1858. vrnil se je zopet v Gorico, kjer je prevzel težavni posel zemljiškega oproščenja za goriško kronovino.

S svojim vestnim in spretnim službovanjem pridobil si je priznanje in zaupanje svojih predstojnikov in leta 1866. imenoval ga je tržaški namestnik baron Kellersberg c. kr. okrajnim predstojnikom v Korminu, ne da bi bil Winkler za to službo prosil.

Leta 1868. postal je okrajni glavar v Tominu in leta 1871. vladni svetovalec. Leta 1874. preselil se je iz Tomina v Trst ter tu prevzel najvažnejše referate spadajoče v deželno kulturo in bogočastje. Uradoval je v slovenskem, nemškem in laškem jeziku.

Leta 1875. bil je imenovan dvornim svetovalcem v Trstu in prihodnje leto preselil se je kot dvorni svetovalec k upravnemu sodišču na Dunaj.

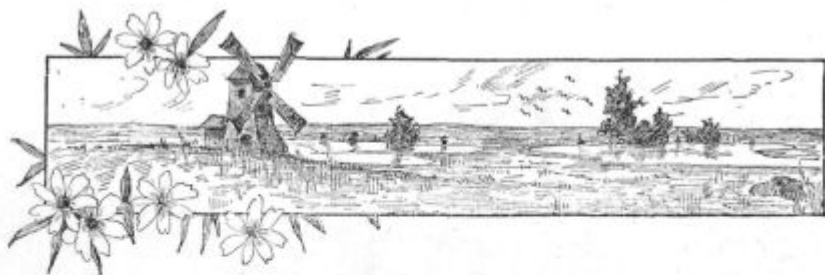
Povsod in posebno na Dunaji pridobil si je s svojim temeljitim in pravičnim poslovanjem zaupanje svojih predstojnikov in celó presvitlega cesarja samega, ki ga je imenoval leta 1880. za c. kr. deželnega predsednika vojvodine Kranjske.

Tu se začne tisto delovanje njegovo, katerega obilne plodove smo v začetku v splošnih potezah označili. Vsakdo

vé, kako kočljive in težavne so bile takrat razmere na Kranjskem. A gospod Winkler bil je popolnoma na svojem mestu. Deloval je neumorno, vestno in vedno v smislu postave, deloval je v svoji pisarni, kakor v deželnem zboru, deloval je v vseh strokah deželne uprave, na gospodarskem, na zdravstvenem, na kulturnem polji z isto neutrudljivostjo, z istimi velikimi vspehi. S tem si je gospod Winkler pridobil v kronovini in sploh na Slovenskem toliko zaslug, da je župan ljubljanski o priliki desetletnice Winklerjevega predsedništva pri slavnostnem banketu po pravici izpregovoril besede: «In da nam ni vlada ničesar drugega storila, nego izročila načelništvo deželne uprave v roke deželnega predsednika gospoda Winklerja, dovolj je vzroka, da smo vladi iz srca hvaležni,»

Nemcem, starim našim sovragom, pa tako strogo postavno in Slovencem pravično delovanje, ni bilo po volji. V vseh nemških listih vzdignil se je ljut vihar proti gospodu Winklerju, in ko so pred dvema letoma prišli zopet nemški liberalci do večjega vpliva, je bil prvi in poglobitni njih zahtevek odstranitev barona Winklerja. Grof Taaffe se je temu zahtevku udal in nadomestil barona Winklerja z nemškim aristokratom. Nemci so tega somišljenika veseli, a moti se, kdor misli, da se bodo dela gospoda Winklerja dala uničiti. Kar je gospod Winkler storil za Kranjsko, to je in bode ostalo; njegova dela so stalna in ostanejo v zgodovini kranjske kronovine neizbrisna, kakor je njemu neizbrisna hvaležnost slovenskega naroda.

Pavlina Pajkova.

(Spisal Ahasver.)

Ako ženam prepuščamo skrb za najdražje, kar imamo, namreč odgojo svojega zaroda, zakaj ji bi ne smeli izročati pisnega orodja? — Tako piše profesor dr. Janko Pajk v početku «Životopisnih in književnih črtic» za uvod k «Zbranim spisom Pavline Pajkove», svoje dične soproge. Te besede so pač tako tehtne, da se morajo, kakor sploh, tako še posebno tukaj, a pri nas Slovencih kar najbolj uvažati.

Z ženskami-pisateljicami morejo se ponášati navadno le veliki narodi, ki so dosegli visoko stopinjo prosvete; izredno je torej, ako doseže kateri mali narodič takšen ponos: ponosni res smemo biti Slovenci na Pavlino Pajkovo, ki nam je postala pisateljica tako «po izredni nadarjenosti, kakor po izrednem trudu in po posebnih naključjih življenja.»

Kdor se hoče prepričati o izredni nadarjenosti pisateljčini, naj bere njene zbrane spise — katerih je izšel letos

Paulina Pajkova

prvi zvezek, in katerih so štirje pripravljene za izdajo, o njenem izrednem trudu in posebnih naključjih življenja pa pričajo zgoraj omenjene «Životopisne in književne črtice», kjer med drugimi zanimivostmi beremo: «Prva odgoja, katero je pisateljica uživala, nje duha nikakor ni usposobila v književnico slovensko. Temu je že sam njen rojstveni kraj nasprotoval, Pavia v Lombardiji, kjer je 9. malega travna 1854. leta zagledala luč sveta. Nje roditelja, avstrijska podložnika, oče Josip Doljak iz Solkana, sodiščni svétnik, znan v slovenski politiki l. 1848. kot državni poslanec na dunajskem zboru, in mati, profesorja Milharčiča hči, iz rodbine Milharčičeve in Premersteinove s Kranjskega, bila sta sicer po krvi Slovenca, a po obiteljski in šolski vzgoji polaščenca. Tako je tudi Pavlina v prvi mladosti bila po laški odgojevana, in to početkoma v Milanu, pozneje v Trstu, naposled v Gorici in slovenskem Solkanu blizu mesta goriškega. Ko je namreč Pavlina v svojem šestem letu z obeh stranij osirotela, rasla je v Solkanu v hiši svojega strijca in varuha, Matije Doljaka, veleposestnika, župana in poslanca na goriškem deželnem zboru. Tako je poznejša pisateljica prišla v prvo dotiko s svojim narodom in s slovensko govorico.

Vendar pa bi njeno bivanje sredi slovenskega prebivalstva, kakoršno je solkansko, samo po sebi ne bilo vzpodbudilo nje rodoljubja in nje ljubezni do slovenščine, ker se je tudi v hiši nje varuha za njene mladosti občevalo jedino v laščini, in ker je nje šolski pouk v nekem zasebnem učilišči goriškem bil izključno laški.

Pridružile so se neke posebne okoljščine, katere so oni čut v njenih prsah obudile in zanetile in pa trdna nje volja, katere je v resnici trebala. Že z najstjim letom morala je ostaviti vse šolanje ter na strijčevem domu pomagati gospodinjstvu. Sreča pri nedogotovljeni nje obrazbi šolski je bila, da so v strijčevo hišo zahajali izobraženi in za svoj narod

vneti slovenski možje, ki so se z gospodarjem živahno posvetovali o novovzbujenem narodnem gibanju. Izmed narodnih mož, ki so v Doljakovo hišo zahajali in na narodno obraženje naše pisateljice vplivali, sta pred drugimi posebnega opomena vredna odvetnik dr. Lavrič in deželni uradnik Ernest Klavžar. Oba sta mlado Pavlino poučevala v predavanju in deklamovanju in v nji vzbujala čutstvo za slovensko pesništvo.

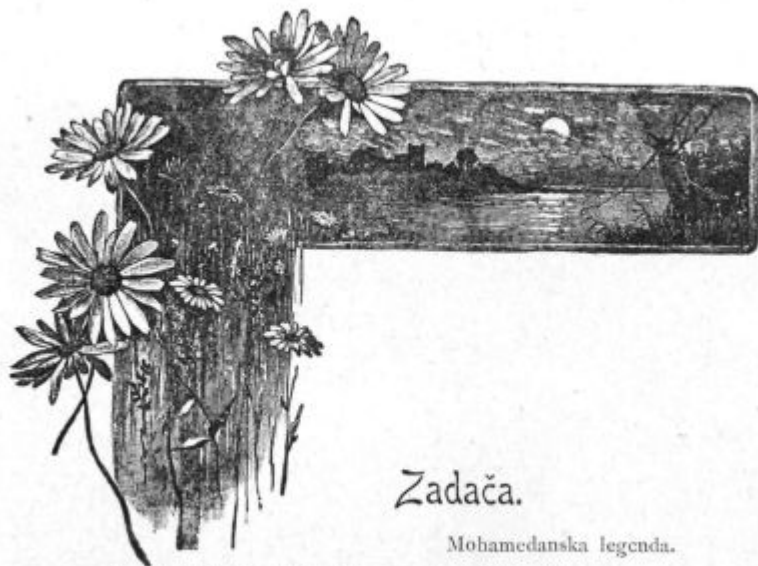
Njun pouk je imel bližji namen, da bi mlada Slovenka, ki se je z ognjenostjo poprijela slovenščine, katere se je morala od prve črke učiti, o slovesnih prilikah javno deklamovala in pri gledaliških igrah v solkanski in goriški čitalnici nastopila, kar se je vselej s povoljnim vspehom godilo. Tako je iz čestiteljice slovenskih pesnikov postala slovenska pisateljica in pesnica. Vsak, ki pisateljstvo količkanj pozna, pritrdi mi rad, da je mladi pisateljici novo naučeni jezik in pesniško poskušanje prizadevalo marsikojo preglavico, mnogo truda in muke, a vse te težave je premagovala in obvladovala gorka ljubezen do domačega jezika in navdušenost za lastni narod.»

Ako bi prostor dopuščal, bi bilo pač najbolje tukaj popolnoma umestiti prof. dr. Jan. Pajka že omenjene črtice, posebno še kako in kaj je že vse pisala pisateljica, kako se je njeno pisateljstvo razvijalo počenši od l. 1873., ko so njeni prvenci začeli izhajati v «Soči» in «Zori» do današnjega dne, ko so se začeli skupno objavljati njeni zbrani spisi. Vsakdo pa, ki osobno pozna pisateljico in njene domače razmere se mora le čudom čuditi, kako je mogoče, da ženska, katera živi res v prvi vrsti svoji hiši in svoji rodbini, ki je uzorna, neumorno marljiva gospodinja, nežna, vseskrbna mati in soproga, kako je mogoče, da samo v postranskih, domačega dela prostih uricah toliko piše! — K takšnemu vspehu je res treba poleg izredne nadarjenosti tudi prave jeklene volje, poleg najgorkejše navdušenosti, neumorno vztrajne de-

lavnosti. Prekrasne lastnosti, katerih mi Slovenci, žal, toliko pogrešamo.

Ako pa občudujemo in slavimo pisateljico in pesnico Pavlino Pajkovo, posnemajmo torej te njene občudovanja vredne lastnosti, s pomočjo katerih je poleg naravne nadarjenosti postala prva slovenska pisateljica.

Zadača.

Mohamedanska legenda.

Ruski zložil Vasilij Vjeličko. — Preložil A. Aškerc.

Šejh, potomec Mohameda
V Meki svetec je največi;
Česar ón od Allah prosi,
Njemu je lehkó doseči.

Pa prirómata vam k šejhu
Dva vaščana, dva soseda,
Kmet in pa lončár. Molitve
Prósila obá seveda.

Reče prvi: «Starec sveti!
Dežja mi izprósi z néba!
Sicer setev posuši se,
Sicer revež bom brez hleba!»

A lončár jokaje pravi:
«Meni dežja ne — le solnca!
Sicer jaz ne posušim ti
Niti jednega si lonca!» . . .

Tá trenutek modri stavec
Ni bil baš razsvétljen v glavi.
«Idita mi, bratca, v miru!»
Šejh prositeljema pravi.

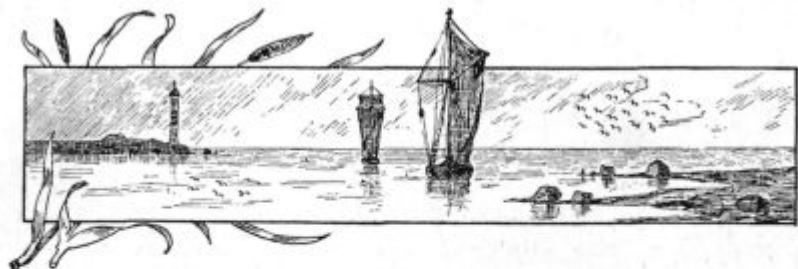
«Vsakega iz vaju Allah
Rad imá, verujta! Nego
Zarad vaju jaz z molitvoj
Spravil res bi ga v — zadrego!»

Pogum veljá!

Moj sprehod po staroslavnem Pompeju.

Spisal dr. Anton Medved.

Pač divna si, divna krasota,
 Ki tu se okrog mi blestiš;
 Očaran ti kličem: «Odsev se
 Nebeškega raja mi zdiš!»

Te vrstice zapisal sem v dnevnik, ko smo 18. kimovca l. 1891. trije potovalci raz hribček Camaldoli poleg Napolja zrli v daljavo. Vrele so mi iz globin presenečenega srca. Plamtél sem bujnega oduševljenja za naravno krasoto.

O kolikokrat sem bil že čital, da so tam doli na jugu tako krasni kraji! Kako ne bi bil torej po njih hrepenel? «Vedi Napoli e poi mori — poglej Napolj, potem pa umri!» Koliko li je resnice na teh krilatih besedah? da, to sem hotel sam videti, sam skusiti. Samo visokoleteči popisni v knjigah in časnikih . . . kaj je to za ukaželjno srce, ki po naravni, nazorni resnici koprni! — In čuda, premnogo sem upal, še več pa dosegel. Razni kraji tam doli so tako divni, da lepših morebiti nikjer ljubo solnce s svojimi žarki ne

poljublja. Na severu in vzhodu smehljajo se pisani grički, obsajeni z vinogradi in vrtovi, v katerih zlatijo duhteče oranže in temnozeleno oljke zoré; tu in tam pa dviga veličastna palma svoje orjaške liste proti nebu. Na zahodu zazreš morje, tisto Napoljsko morje, o katerem pravi lord Byron, da «s svojimi blestečimi valčki bolj gane, nego biserne solze na licu cvetoče device.» In sredi morja vije se v polkrogu venec ljubkih otokov; tam doli najnižje skalnati, slavni Capri, ki se ti zdi beli labud v prozornem valovji. Na južni strani pa Napolj čarobno kraljuje.

O dolce Napoli, o suol beato,
Dove sorridere volle il creato!

«O sladki Napolj, o blaženi kraj!» proslavlja ga narodna pesem. Pogled na mesto je dražesten, prekrasen. Ah, res, res: Vedi Napoli e poi mori! — —

Nehoté sem pri tem pogledu vzdihnil, kako bogato je pač obsul dobrotni Bog ta kraj v svoji neskončni ljubezni z lepoto in plodovitostjo! Kogar pa Bog ljubi, tega rad tepe. Tudi to rajsko okolico je že večkrat grozovito tepel in strahovita njegova šiba že dve tisoč let neprestano čaka na udar. Ta šiba božja je vulkanična gora Vezuv, na južnovzhodni strani Napolja.

Z nekim svetim strahom, z nepopisljivimi občutki šli smo tje doli. Pred nami strmi vedno Vezuv v višave, črni, gosti dim iz njegovega žrela na vrhu nevtrudoma burno hiti navzgor. Jaz sem postal resno otožen. Zgodovinski spomini porodijo se v mojem srcu. . . .

Nekdaj bila je krog in krog široka ravnina. Ob Napoljskem morskem zalivu cvetela so lepa in bogata mesta; med njimi bil je največji Pompeji. Sicer z vsakeršnimi blagotami obdarovana, trpela so ta mesta strašno veliko po potresih, ki so skoraj vsako leto ljudstvo plašili in begali. A od kod ti vedni potresi? Vsa tamošnja okolica je popolnoma vulkanična. Precej pod zemeljskim površjem so velikanske votline.

V Solfatari sem vdaril z ного ob tla, in koj sem zaslišal viharno bobnenje iz skrivnostnih votlin. Sem ter tje je celo zemlja odprta, in iz notranjih jam vali se vroč žveplen dim z vednim šumenjem in mogočnim bučanjem. Včasih nastane nenavadno hud podzemeljski hrum, zemlja se zmaje, se dvigne, tu in tam počí in z grozno silo bruhne iz neznanih zemskih globočin raztopljene rude, tako imenovano lavo. — Da so taki naravni pojavi strašni, in da razširjajo daleč okoli nepopisljivo grozo in trepet — si lahko vsakdo misli.

Najhujša taka prikazen je bila v 1. stoletji po Kristusu. Že leta 63. je opustošil pogubonosni potres vso sedanjo napoljsko okolico. Mesto Pompeji je do malega razdjal. Le čudovita lepota in rodovitost onih krajev je zopet privabila srčne podjetnike, ki so tako hudo zadeto mesto Pompeji obnovili in okrasili z vso mogočo lepoto, potrebno zahtevam takratnega razkošnega sveta. Pač niso slutili, da jim preti še grozovitejša usoda. Le prehitro jih je doletela. . . .

Čujte! 27. velikega srpana leta 79. p. Kr. razpoči se bliskoma na vrhu gora Vezuv. Razvije se koj prizor, o katerem mi niti pojma imeti ne moremo. V nebó doneč grom in peklenški ropot pretresa zemljo in zrak; ogromni plameni švigajo iz srditega žrela na Vezuvu; gost dim zakrije solnce in preobleče s temoto nebó. Čez nekaj trenutkov — joj! še hujše! Kakor burja dvignejo se neskončni oblaki pekočega pepela iz votline; silovito vsipljejo se na vse strani, sosebo doli preko Pompeja, šest do osem in še več ur daleč. Neverjetno naglo pokrijejo do sedem metrov visoko tri prelepa mesta: Herkulanum, Stabiae in Pompeji; zraven pa, Bog ve koliko še rajskih vil, vasij in bogatih pristav. Kamor koli se vsuje pepel, omami mahoma vsa živeča bitja. Še nekaj trenutkov in — gorjé, gorjé! vse je mrtvo — vse mrtvo in na eden mah tudi že pokopano v pepelnem grobu. Vse mrtvo!

Za pepelom pribobni kmalu ogromna reka razbeljene lave iz Vezuva. Kakor divji hudournik dere navzdol v ravnino.

Koj preplavi pepelnato odejo. Vse je pokončano. O mestih ni sluha ne duha; pod lavo, ki se polagoma v rudo in kamenje utrdi, je vse pokopano. Vsa, prej bujno cvetoča raván je odslej kamenita puščava in zraven — neskončno grobišče.

Mine vek za vekom. Z lavo preplavljena raván postane s časoma rodovitna; kajti lava se v mokroti primeroma jako hitro spremeni v najplodovitejšo črno zemljo. Okrog Vezuva rumenijo zopet zlata polja; vitke trte rodijo zopet, kot nekdam, presladke — lacrimae Christi. Ob morju nastanejo nove naselbine; valovi ljubko šumljajo in pluskajo ob cvetoče obali, kakor davne dni. Le o starem, bogatem Pompeju ni sledú; celo spomin na to sloveče rimsko letovišče je ugasnil.

Napoči leto 1748. Takrat so kopali pod Vezuvom vodotok. Slučajno trčijo pod zemljo na mramornat kip. Kopljejo globlje, vedno globlje, daleč okrog. Ni dolgo — glej! — pa zagleda cela hiša beli dan. Kakšno veselje za starinoslovce! Od vseh stranij prihitijo na lice mesta; stotero rok se giblje, koplje, razklada, odvažá, pometa. Čudom se čudijo, ko spoznajo, da je to staro mesto Pompeji. Izkopavanje se marljivo nadaljuje. Posebno Murat, kralj napoljski, pridobil si je v tem nevenljive zasluge. Do danes je že skoraj polovica mesta izkopana. Staroslavni Pompeji praznuje svojo veselo veliko noč.

Z neizrekljivim zanimanjem hitel sem ga ogledovat. Ne vem, kje in kedaj bi bili moje srce prešinjali tako mogočni toda različni občutki, kakor tam v izkopanem Pompeju? Veselje se je umikalo grozi; sladko presenečenje drvelo je za mučnim trepetom. . . .

Na zahodni strani stopim pred mestna vrata pompejska. Vse je častitljiva starina, nespremenjena od leta 79. Pompeji je bil, kakor je bilo to prej povsod običajno, z jako močnim zidom utrjen. Nekaj trenutkov strmim nad orjaškim zidom. Sedanji vek svojim potomcem takih ne bo zapustil. Tako trdno in tehnično dovršeno so znali zidati samo Rimljani.

Prestopim mestni prag — že stojim v Pompeju. Blizu velikih vrat osnovali so starinoslovci muzej, poslopje, v katerem zbirajo vse zanimivejše stvari iz Pompeja. Pojdimo va-nj! Kako je vse lepo v redu! V prvi ograji razloženo je vsakovrstno poljsko orodje, kakoršno je bilo l. 79. v Pompeju podsuto. Brana, plug, vile, motike, srpi, noži . . . hm, si mislim, vse kakor pri nas; le malo smo v 18 stoletjih v tej stroki napredovali. V drugi ograji imajo bivši pompejski obrtniki svojo razstavo. Najbolj zanimajo me trije hlebi kruha, po obliki našim jako podobni. Našli so vse tri v pepelu v peči, katero sem pozneje sredi mesta videl, pečeni so torej 27. avgusta l. 79. Lepa starost za kruh.

Mudi se mi, hitim dalje. Zanimivejše stvari me še čakajo. Pred seboj zagledam kup človeških kostij, ostanki nesrečnih žrtev l. 79. V stekleni omari leži celo pet celih trupel; zraven pa še več okostij. Pogled na nje je gorostasen. Do sedaj so izkopali v Pompeju blizu 230 trupel, ki so bila v pepelu in lavi zasuta. Ohranjena so zelo dobro, kar je čisto naravno. Ko je namreč pepel v burnem viharju privrel iz Vezuva, jeli so ljudje zdivjani bežati. A bilo je prepozno. Omamljeni so popadali, pepel jih je okrog in okrog obdal, da zrak ni mogel nikoder do njih. Kipeča lava je trupla v pepel še tesneje zavila, a sežgala jih ni. Ako dandanes najdejo tako truplo, se okamenela lava in pepel, kakor debela lupina, odlušita in truplo se prikaže v ravno tisti legi, kakor je bilo umrlo na dan grozne nesreče.

Silno ganljivo je opazovati, kako so se posamezne žrtve bojevale z neizprosno smrtjo v strahovitem trenutku. Poglejmo! Tu leži truplo — popolnoma ohranjeno. Od glave do prsij so lavo odlušili; vidijo se globanja, snežnobeli zobjé, okoli vratu celo dragocena zlata verižica, kar je znamenje, da je to bila deklita iz premožne rodovine. Iz velikosti kostij se lahko sklepa, da je imela 18 do 20 let. Ko je začel Vezuv bruhati, je bežala po cesti, a pepel jo omami, pade

na hrbet in ker ji pepel sili v oči, si z obema rokama zatisne obraz; strastno zakriva oči, a omedli in vsled zadušenja umrje — in v tej legi je videti še danes.

Ravno tako značilno je drugo truplo. Krepak mož je, in sicer suženj. To pa spoznamo iz tega-le: Rimljani so imeli navado, kruto, barbarsko navado, ki jim ne dela časti, da so svojim sužnjem devali okoli vratu ali pa na roko železen obroč, na tem je bilo vsekano ime gospodarjevo; ako je torej suženj ubežal, so ga koj vjeli in izročili nevsmiljenemu gospodarju. Tudi ponesrečeni suženj, o katerem govorim, ima tak obroč krog vratu. I njega je smrt zadela na cesti, ko je bežal. Pepel ga obšiplje, omami, on pade na prsi. A smrti se on, močen mož, nikakor tako krotko in nagloma ne uda, kakor ona slabotna deklica; na truplu se še sedaj pozna, kako mučno se je s smrtjo boril. Ko je pal — rije v pepelu s silo naprej; strastno stisne roke, pahne z levico pred sebe, z desnico pa se upré na kamenita tla, — a zastonj, še nekaj trenutkov — suženj onemore — umrje.

Poleg sužnja leži žena, nadepolna mati, katero je grozna katastrofa ugonobila v porodnih bolečinah, strašna je videti.

Vrnimo se iz muzeja; prebitki spomini vstajajo v srcih, ko gledamo te tužne priče prežalostnega dneva. . . . Stopim na veliki trg pompejski. Na njem so se odločevale vse javne mestne zadeve. Mestni vodja, rekli bi župan, sedel je na vzvišenem prostoru tam sredi trga.

Na trg se steka obilo ulic. Ozke so, a lepo ravne. Odidem po glavni ulici proti zahodu. Ustavim se, veliko ljudsko gledališče leži pred menoj. Spozna se jako dobro vse: oder, sedeži, razvrščeni po stanovih; pod odrom pa so temne celice, v katerih so bile skrite zverine za bojvite igre. Zdi se mi, da vidim planiti iz njih tigre in leve na bore sužnje, ki so jim v hrano pripravljene; uname se krvav boj, mesarsko klanje. . . . Fej! res žalosten spomin iz prošlih časov nečloveške omike!

Naprej po sprehodu! Naletim na lepe palače; svitli mramornati stebri od zunaj, krasne, še skoraj sveže slikarije od znotraj; na tleh čaroben mozaik . . . vse za starinoslovce neprecenljive vrednosti. Ob voglu «dolge ulice» in «Merkurjevega trga» stoji gostilna, zunaj pri vhodu berem napis, katerega pa nočem sedaj objaviti, ni lep. Pogledam tu in tam v kleti, v kuhinjo . . . se vé, vse prazno, sicer pa dovolj zanimivo. . . .

Solnce že zahaja. Z zadnjimi žarki poljublja srebrne morske valove, ki nam tako rajsko lepo leskečejo. «Prijetelji, za danes dovolj! Jutri zgodaj na Vezuv, popoldne zopet semkaj v Pompeji!» denem in vsi krenemo proti mestnim vratom.

E pronta la partenza

Jo m' allontano . . .

Globoko, globoko v srce si zapišem vtise pompejske. Nikdar jih ne bodem pozabil. . . . Da, nad vse zanimiv je bil moj sprehod po staroslavnem Pompeju.

Odkritosrčni paša.

Turška romanca.

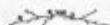
Vasilj Vjeličko. — Preložil A. Aškerc.

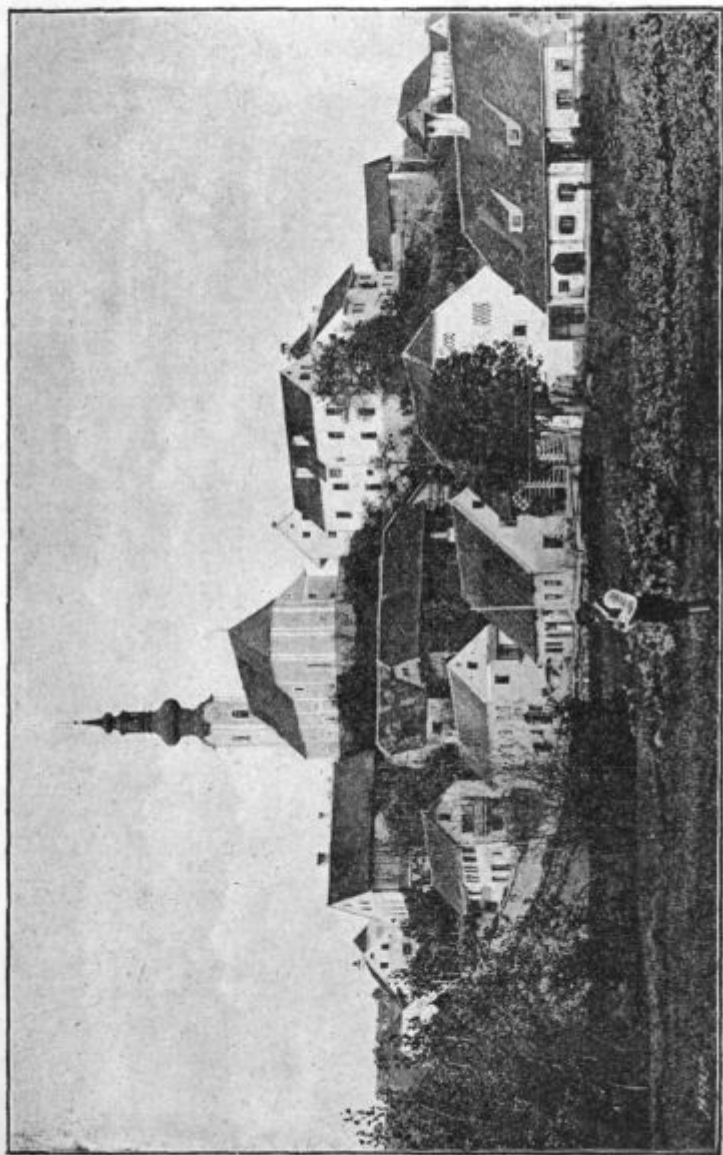
Ha pojedini paša Damaški
Pobahá se napól piján:
«V pašalíku mojem, gospóda!
Vsak razbojnik je meni znan.

«Ko bi hotel, vse vkup pri tej priči
Jaz obesit dal bi lehkó!» —
«Kaj pa čakaš?!» kričé vá-nj tovarši,
Vsi začudeni v pašo zró.

A paša se smeje . . . za trébuh
On drží se, stari lisják —:
«Vi nemara mislite, bratci,
Da sem jaz . . . da sem jaz — bedák?»

«I, pokáj bi lovil vse ob jednom?
Ko pa več po sto in stokrát
Jaz od vsakega tička posebej,
Dobro vem, da dobím nagrád!»

Sent-Jurij ob južni železnici. (Po fotografiji S. Magoliča.)

Teharje in „Teharski plemiči“.

Spisal —a—.

Bilo je dne 22. svečana l. 1893., ko je lepo okrašen posebni vlak pripeljal nad 400 štajerskih Slovencev v belo Ljubljano, v naše narodno in kulturno središče. Ta impozantni izlet veljal je novemu deželnemu gledališču, posebno pa krasni in prelepi narodni operi «Teharski plemiči». Srca so nam vskipela, ko nas je dovršena predstava in naravno prizorišče postavilo nazaj na štajerska tla, v Teharje, in nam oživila spomin na tugo in slavo davno preteklih dnij. Male Teharje, prej nepoznate, postale so nakrat znane in slavljene po vsem Slovenskem in gotovo je marsikdo vprašal: Kje in kakšna je pa ta vas, ki ima tako slavno zgodovino?

Misleč, da vstrežemo zanimanju širših krogov, vsprejeli smo v svoj letošnji koledar sliko tega zgodovinsko in ob jednem naravno tako zanimivega kraja ter hočemo v naslednjem čitateljem v kratkih potezah naslikati lego in zgodovino teharske vasi.

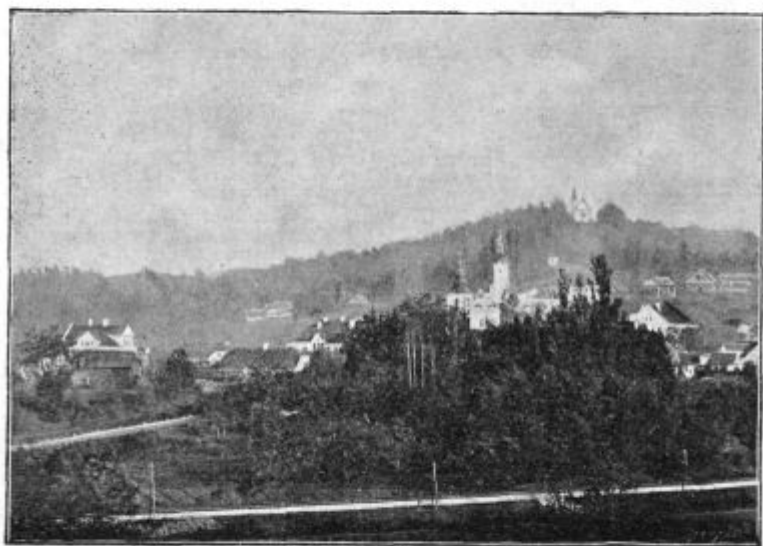
Pol ure hoda od Celja proti vzhodu leži na malem holmcu na obeh straneh okrajne ceste mala vas, katera že od daleč daje prav lep in prijazen pogled. Ko prideš v vas, moraš se kar čuditi snažnosti in čednosti, kakor je ni kmalu v kakšni vasi. To daje takoj sklepati na prebivalce. Ti so pošteni in po večini premožni in gostoljubni ljudje, ki se ti takoj prikupijo. Pa jedno nesnago imajo Teharje, in to je grdo nemčurstvo, katerega se Teharčani še niso otresli. Cenjeni čitatelj, kateremu razmere niso znane, bode z glavo majal, češ, kako je v kraju, katerega zgodovina je dala predmet operi «Teharski plemiči» mogoče govoriti o nemčurstvu. Pa žal, teharska občina je sedaj še v nemških rokah, bolje rečeno v nemčurskih. Nemcev namreč v Teharjih ni, a v bližnjih Štorah je neka tovarna, ki spada v občino Teharje in daje mnogim Teharčanom dela, ob enem pa tudi predpisuje odbornike pri občinskih volitvah. In to je vzrok, da ima občina teharska še dandanes nemčurski občinski zastop. Dolgo pa, hvala Bogu, to sramotno stanje ne bode trpelo.

Teharska vas bode zopet dobila svoj naravni slovenski značaj tudi v svojem občinskem zastopu. K temu bode najbolj pripomoglo, kakor se nam vidi, delovanje tamošnje lani ustanovljene podružnice sv. Cirila in Metoda. Kdor se je udeležil zadnjega zborovanja te podružnice, dne 20. velikega srpana p. l., se je prepričal, da so tamošnji vrli rodoljubi vspešno delovali. Kajti že se je videlo, da se Teharčani zavedajo svoje slavne zgodovine in sramujejo sedanjega ne baš slavnega nemčurskega vodstva, da se bodo ohrabрили ter storili konec sramotni nemškutariji v — slovenskih Teharjih.

Toda zapustimo to ne ravno prijetno in veselo sedanjost in podajmo se v pretekle, veselejše čase. Veselejše? bode cenjeni čitatelj vprašal. Časi robstva in sužnosti vendar niso bili veseli! Gotovo ne. A Teharčani niso bili sužnji, bili so gospodje, plemiči, ter so imeli iste pravice in slobodnosti

kakor graščaki. V naslednjih vrstah hočemo čitateljem podati kratko zgodovino plemstva teharskih vaščanov.

Zgodovinsko dognano je, da so Teharčane celjski grofi poplemenitili. Dognano le to ni, iz kakega vzroka in povoda se je Teharčanom podelilo plemstvo. Po neki stari pravljici, katero je tudi naš pesnik, gosp. A. Funtek, porabil za svoje «Teharske plemiče», bil je povod ta:

Teharje. (Po fotografiji S. Magoliča.)

Teharska dekleta so v starih časih slovela po svoji lepoti. Celjski grof Viljem, ki je živel v štirinajstem stoletji, mudil se je v počitnicah v Celji in je prav rad zahajal v okolico, posebno v Teharje. Tu se je seznanil z lepo županovo hčerjo, Lizo, in posrečilo se mu je tudi dobiti vstop v županovo hišo. A teharskim fantom ni bilo nič kaj po volji, da zahaja mestni gospodič k lepi Lizi. Svarili so očeta, a ta jih ni hotel poslušati. Zaradi tega so sami skrbno pazili,

in neko noč se jim posrečilo, da so zasačili mladega grofa v Lizini sobi. Hitro so poklicali očeta, da bi se sam prepričal. Ta je dal zadelat okna in vrata, da mu grof ne zbeži. Grof Viljem videč nevarnost potegne svojo sabljo grozeč se: «Kdor se mi bliža, temu razcepim glavo; da veste, jaz sem sin vašega gospoda, grofa Urha I.» Na to je navzoče prosil, da naj o tem očetu nič ne povedo; on jih bode, kadar stopi na mesto svojega očeta, bogato obdaril. Ko je nekaj let pozneje postal vladar, spomnili so ga Teharčani na dano obljubo, in on jim je podaril več sto oralov hoste in zemlje.

Po drugi pravljici dogodilo se je nekaj enakega grofu Urhu II. Tega pa so Teharčani hitro v kozji rog vgnali, in on jim je moral takoj obljubiti, da jih poplemeniti.

Seveda nimajo take pravljice nobene zgodovinske vrednosti. Kajti verjetno ne more biti, da bi se bili mogočni celjski grofi, katerih oblast se je raztezala čez ves Spodnji Štajer, čez Koroško, Kranjsko in Hrvatsko, ustrašili peščice kmetskih fantov. Pa nekaj zgodovinske podlage imajo vendar take in enake pravljice. Komur je namreč zgodovina znana, ta vé, da so bili srednjeveški graščaki strah svojim podložnikom. Pred njih razuzdanim življenjem posebno nežni spol ni bil varen. Kakoršni vsi drugi graščaki, takšni so bili tudi celjski grofi. Zgodovina pripoveduje, da so imeli le-ti posebno v Teharjih mnogo postranskih otrok, in da so iz drugih krajev svoje nezakonske otroke izročevali Teharčanom v izrejo in odgojo. V teku časa so grofi spoznali, da je po tem takem s časom med Teharčane prišlo mnogo plemenite krvi, in nemogoče ni, da so tej dejansko v krvi obstoječi sorodnosti in plemenitosti Teharčanov hoteli dati tudi zunanjo obliko s tem, da so jih poplemenitili.

K temu pa pride še uvaževati, da so bili Teharčani pri celjskih grofih že prej posebno priljubljeni. Kadar grofov ni bilo v celjskem gradu, so imeli Teharčani stražo v njem

in so čuvali nad zakladi. Pri slavnostih so rabili grofi Teharske fante kot paže.

To vse je menda celjske grofe pripravilo, da so podelili Teharčanom plemstvo; a dognana ta stvar kakor gori omenjeno, še ni. Gotovo je le to, da so postali Teharčani

pod celjskimi grofi plemeniti, kajti ohranjena je neka listina, s katero je l. 1537. cesar Ferdinand I. plemstvo Teharčanov in njim po celjskih grofih podeljene pravice in privilegije izrečno potrdil in ponovil. To izvirno pismo hranili so teharski plemiči do srede tega stoletja, sedaj pa leži v deželnem arhivu. Iz tega pisma je razvidno, da so bile Teharčanom vse bližnje vasi, ki spadajo dandanes v okrožje teharske občine, podložne in so jim bile zavezane k raznovrstnim dajatvam. Teharčani so imeli svojo sodnijo,

Jože Pečnak.

svoje zemljiške in sirotinske knjige, in njim je pristojalo vse pravosodstvo čez podložnike, razven kazenskega. Tudi v Savinjski dolini so bile nekatere vasi teharskim plemičem podložne. Pravosodstvo, s katerim je bila združena sploh vsa uprava vaških zadev, vodil je po plemičih vsako leto voljeni

župan, kateremu so na strani stali štiri starešine (seniores). Ti dostojanstveniki zastopali so plemiče tudi na zunaj ter so imeli svoj posebni pečat in posebna znamenja svojega dostojanstva, katera so še dandanes ohranjena.

To plemstvo Teharčanov nehalo je v sedanjem stoletji, ko se je vsa državna uprava preosnovala. Pravosodstvo teharskih plemičev prišlo je na okrajno sodnijo v Celji, in administrativno opravilo prevzela je teharska občina.

Tako se je seveda izbrisal tudi razloček med plemiči in podložniki, in dandanes ohranjeni so o teharskem plemstvu, o pravicah in slobodnostih Teharčanov le še — spomini.

Pa še ti spomini ugašajo pri nekem delu današnje teharske generacije, to je pri tistih, ki hočejo svoj rojstni kraj izročiti nemčurstvu, ker ne razumejo ali nočejo razumeti njega zgodovine.

A zgodovinski spomini so, če je njih predmet dandanes še tako nepraktičen in brez vsakega realnega pomena, vendar velike važnosti v narodovem življenji. Kajti oni so vir navdušenja in samozavesti, in koliko ta dva nevidna faktorja moreta v narodovem življenji, to nam kaže vsako narodno gibanje. To je tudi spoznal mož, katerega sliko prinašamo na strani 91, namreč gospod Jože Pečnak. Ta mož se je spoznavši, da hira pri Teharčanih spomin na pretekle dni, rekli bi z otroško ljubeznijo ugloobil v zgodovino teharskega plemstva in je začel ljudstvo poučevati o preteklih časih ter mu ucepil s tem navdušen na zgodovini osnovani lokalni patrijotizem. Začelo se je v Teharjih novo gibanje, katero je rodilo podružnico sv. Cirila in Metoda.

Gospod Jože Pečnak je 78leten sivolas starček, pa vkljub svoji starosti je mladeniškega navdušenja, kadar gre za slovensko stvar. Rodil se je leta 1815. v Kresnikah pri Teharjih in se šolal v Celji. Od tod je šel v Gradec in na Dunaj, kjer je študiral tehniko. Pozneje se je naselil v Celji, in tu so ga kmalu volili v mestni zastop in ob-

činski svet. To je seveda bilo še v času, ko so sedanji mestni očetje celjski trgali še hlače po šolskih klopeh. Sedaj pa uživa v prijaznih Teharjih svoj zasluženi pokoj, kar ga pa ne moti, da ne bi kot ud okrajnega zastopa in cestni komisar izvrševal svojega posla z neumornostjo in marljivostjo in se udeleževal vsake stvari, katera ima biti v obče blagostanje. Med svojimi vaščani-sosedi, izvzemši pristaše nemčurskega občinskega zastopa, je jako čislan in priljubljen; saj jim je pa tudi oživil spomin na lepšo slavnjšo preteklost in se poteguje vedno krepko za vaške zadeve, ki se včasih ne strinjajo z zadevami in željami nemčurskega občinskega zastopa.

Zgoraj smo povdarjali, kakovo važnost imajo zgodovinske tradicije v narodovem življenju in hrepenenju. Zaradi tega si ne moremo kaj, da ne bi omenili moža,

Dr. Benjamin Ipavic.

ki ni samo svojim sosedom-vaščanom nego vsemu slovenskemu narodu oživil spomin na kos slovenske zgodovine. To je dični naš skladatelj dr. Benjamin Ipavic, katerega sliko tudi podajemo cenj. čitateljem. V letošnji zimi prihajali so iz vseh krajev slovenske domovine rodoljubi v Ljubljano poslušat krasno delo Ipavičevega glasbenega uma, vsi so se divili lepi kompoziciji in dovršeni glasbi, divili pa tudi Teharskim plemičem. Vsakdo, ki je videl to krasno igro, si je mislil: Vi Nemci in vsi drugi, ki pravite, da Slovenci nimamo zgodovine, tu jo imate, ta igra vam predočuje kos

slovenske zgodovine. Ta igra pa je tudi lepa cvetlica na drevesu naše narodne kulture, naše izvirne glasbene umetnosti, katera ima v dr. Benjaminu Ipavicu jednega najodličnejših reprezentantov. Ta zasluži, da seznanimo nekoliko tudi širše kroge z njegovo osebo; omikancem pa je itak vsem dobro znan.

Dr. Benjamin Ipavic rodil se je leta 1829. v Šent-Juriju ob južni železnici. Vile so mu položile, kakor sploh vsej rodbini dar glasbe v zibelj. Trg Šent-Jurij je kraj za to, da se je Ipavičev duh razvil v narodnem mišljenji in čutenji. Ni ga namreč trga na Štajerskem, kjer bi bila narodna zavednost toli intenzivna, in kjer bi bilo toliko odličnih, izobraženih narodnih rodbin, kakor v Šent-Juriju. Župan tega trga je brat našega dr. Benjamin Ipavica gospod dr. Gustav Ipavic, vrl narodnjak in kakor Benjamin, sloveč skladatelj. Pač dva redka brata!

Dr. Benjamin Ipavic biva že dolgo let v Gradcu, kjer je mnogo iskan in čislán zdravnik. A tam v nemškem Gradcu se mu niso zbrisali iz srca in duha utisi, ki so nanj uplivali v mladih letih v narodnem Šent-Juriju. On je ostal zvest narodnjak ter zvesto hrani v svojem srcu spomin in ljubezen do slovenske domovine.

Selitev Slovanov proti jugu*)

Spisal S. Rutar.

Selitev «Sclavenov» na jug.

Slovani poseli so vlaško nižino in Bizantinci so jo kmalu prekrstili v «Sclavinia». Istodobno prišli so tudi čez izlive donavske ter zaseli takozvano Malo Scytijo do Trajanovega nasipa, torej saj do črte Črnavoda-Köstendsche. Donava in Trajanov nasip mejila sta takrat bizantinsko cesarstvo. In tu še le zadel je slovanski naval na resne zapreke. Uprav Donava zabranjevala je najdalje Slovane, da niso pridrli v obljubljeni deželo vseh barbarskih narodov. Tako si tudi najlaže razlagamo, zakaj da v slov. nar. pesnih pomeni Donava (Dunav) v obče reko ali vodo¹⁾.

Naval Slovanov iz obrežji Črnega morja pa je bil presilen in pritisk uralofinskih narodov prejak, da bi se bili

*) Nadaljevanje iz lanskega letnika.

¹⁾ Prim.: Jagić, Slav. Archiv I., 330.

mogli Slovani dalj časa upirati v Valahiji. Mer nadaljne selitve pokazala je narava že sama, in sicer na jug čez Donavo ali pa na zapad ob reki navzgor. Sclaveni vdarili so tudi v resnici po obeh potih in se tako že drugič na vedno razdelili. Velika sorodnost Slovanov v Alpah in Mōziji svedoči, da so nekdam pripadali skupnemu narodu Sclavenov. Celokupnost panosko-korotanskih in pa mōzijskih Slovanov spričuje tudi to, da so tačas oba dela klicali enako, namreč: Sclaveni ali Sclavi. Sicer sta pa že Prokopij in Jordanis natančno ločila Sclavene in Ante. Da bi se bili imeni zamenjavali, niti misliti ni. Od Slovanov mogli so se naseliti preko Donave in ob Donavi seveda le oni, ki so prvi prišli v deželo med Dnjestrom in spodnjo Donavo ležečo. Za njimi stanujoči Anti prišli so še le pozneje k Donavi. Če so se pa vendar pojedini naselili po bizantinski državi, so tudi pojedini ostali. Zato pa Šafařík nima prav, ko izpeljuje mōzijske (bolgarske) Slovane od Antov.¹⁾ O podunavskem bivališči Slovanov si on sploh ni ustvaril jasne podobe.

Sledimo naprej onemu delu Sclavenov, ki je šel preko Donave v bizantinsko carstvo. Pot je bila dvojna. Naravneja vodila je iz Vlaške čez Donavo. Bila je le nekak podaljšek prejšnje meri od severa na jug in šla je po dobro obdelanih če prav večkrat opustošenih krajih, kjer je bilo upati še dokaj plena. Ta pot pa je bila tudi težavneja, kajti bizantinski vojaki stražili so ondotno mejo kar najbolj. Kljub vsem zaprekam došlo je zdaj mirno, zdaj z mečem v roki toliko Sclavenov čez Donavo, da so poslovanili velik del balkanskega polotoka ter ga prekrstili v «Sclavinia».

Povse napačna je trditev Šafaříkova, da so se Slovani mirnim potom naselili po polotoku. Da bi bili le nekateri takorekoč zašli v Mōzijo in sosedne dežele, ne pa prihruli trumoma z bojnim krikom, in da bi si bili iskali le primernih

¹⁾ Šafařík, II., 234.

krajev za poljedeljstvo ter samo v obrambo za orožje zgrabili — to zdi se vendar preveč idilično. Sploh se treba otresti nazorov o preveliki miroljubnosti slovanski, ako tudi Theophylakt¹⁾ pripoveduje, da so l. 595. ujeti Slovani baje dejali cesarju Mavriciju: «Godci smo in ne poznamo orožja; naš narod živi doma v najlepšem miru v deželi, ki ne daje železa.»²⁾ V vednem boji s narodo in sosedi, ki so kaj radi plenili po njihovih tleh, morala je bojevitost vidno rasti. Koj ko nastopijo pred olikani svet, že ne kažejo plemenite hrabrosti, ampak poželenje po ropu in pustošenji. Naselivši se po bizantinskih provincijah niso bili nič manj bojeviti, nego v srednjem veku, ko so se neprenehoma ruvali z Bizantinci, in ko so več nego enkrat silnemu Turku dali čutiti svojo moč. Take lastnosti pokazali so priseljenci pri napadu solunskem v bojih z Korzari in v stoterih prepirih z Grki.³⁾ Janez iz Efeza pravi v cerkveni zgodovini⁴⁾ o navedenih slovanskih napadih to-le: «Osvojili so si mnogo mest in trdnjav, pustošili, požigali, plenili in se čutili v deželi prav domače. . . . Še danes se v rimskih provincijah ne boje nikogar, marveč moré in požigajo pri svojih plenih, kar se le dá; postali so imoviti, imajo mnogo zlata in srebra, cele črede konj in čez mero orožja; vojskovanju priučili so se celo bolje nego Rimljani.»

Na bizantinski meji stanujoči Sclaveni ravnali so se po vzgledu predhodnikov Gotov in Huncev ter šli skoro vsako leto plenit čez Donavo. Tako so plenili leto na leto za vlade Justinijana (527—565), Justina II. († 578) in Tiberija II. († 582). Sclaveni in Bolgari od reke Majotis dalje po Möziji, Traciji, Macedoniji, do carigrajskih vrat, do Peloponeza in do jon-

1) Hist. IV., 2. — 2) Da slovanski godci niso znali orožja pripravljati je umevno. Kar pa o narodu govore, velja morda k večjemu o kojem malem rodu. — 3) Jireček, o. c. pag. 94—95. — 4) Nemški prev. Schönfelder, Monakovo 1862.

skega morja.¹⁾ Bizantinska moč je onemogla. Narod sam je obubožal po vednem pustošenju in rušenju nepremičnega blaga in vsled težečih davkov, ali pa opustil poljedelstvo in se ponižal do nomadnega pastirskega življenja. Tako so se ohranili od mnogobrojnih romanskih in romanizovanih narodov le v hribih živeči nomadi, zlasti v Traciji in Macedoniji. Od njih izvirajo sedanji Rumunci.²⁾

Kedaj da so Slovani prvič prekoračili Donavo, ne da se niti približno določiti. Šafařík stavi po svoji teoriji o mirnem naseljevanju ta dogodek zelo daleč nazaj. Dobi se tudi kak slovanski raziskovalec trdeč, da so bili i Ilirci in Traki — Slovani. Kaj umestna je v tem oziru opomnja Jirečekova³⁾ glaseča se: «Ko bi obstojal narodni ponos in čast le v tem, da kak narod naleti v novem bivališči na tuje prednike ali ne, potem bi n. pr. severoameriški učenjaki morali takoj svečano proglasiti Indijance za prednike Angloamerikancev.» Vendar se Jireček h kratu poteguje za to, da so bili Karpi in Kostoboki — Slovani. Ker so pa rimski cesarji pogosto naseljevali navedena naroda in pa Bastarne v 2. in 3. stoletju na desnem bregu Donave, torej sklepa Jireček, da so Slovani že takrat bivali na Balkanskem polotoku.⁴⁾

Ne vpoštevši sličnih kombinacij treba vendar priznati, da so nekoji Slovani kot rimski priseljenci Mözije, Tracije, Dardanije in Macedonije že pred 6. stoletjem prišli v bizantinsko državo. Krepke Slované je gotovo najbolj mikala vojaščina sama, da so vstopili v bizantinsko armado, kar se je prigajalo tudi pri Germanih. O teh slovanskih vojakih nam mnogo poročajo bizantinski letopisi n. pr. iz leta 527., ko so se bojevali zoper Gote v Italiji, potem iz leta 537., 540., 547., 555. i. t. d.⁵⁾ V letu 469. bila sta v Traciji dva

¹⁾ Prokopij: Hist. arcana, cap. 18. — ²⁾ Roesler: Zeitpunkt der slav. Ansiedl, pag. 21. — ³⁾ Jireček: Geschichte der Bulgaren, pag. 68. — ⁴⁾ Isti pag. 77 in 78. — ⁵⁾ Šafařík, II., 37.

poveljnika z imenom Anagastos (Onegost) in Ostrui (Ostruj). V vojski zoper Perzijance odlikovala sta se Dabragezas (Dobrogost) Ἀντίης ἀντίρ in Suaruna (Svarun) Σκλαυῶς ἀντίρ. Nasprotno pa je Jirečekovo dokazovanje brezvpešno, da sta bila tudi Belizar in Justinijan Slovana.¹⁾ Iz vsega razvidimo, da so se slovanski rodovi zelo zgodaj naselili na Balkanskem polotoku, ker so zavzemali tako visoke službe. Morda so vzrasli na rimskih tleh in so se že očetje njihovi odlikovali v rimski vojski. Ali pa so bili oni redki vojaki, katere privede srečna zvezda od prostaka do poveljnika, in da vsled tega ni moči sklepati na večje naselitve Sclavenov.

Močnejše navale Sclavenov v bizantinsko cesarstvo izvemo iz zgodovine še le koncem 5. stoletja. O prvem večjem navalu v Traciji čujemo l. 493., ko so v nočni bitki naklestili bizantinskega vojskovodjo. Siloviteje pridrli so l. 517. ter puštošili po Macedoniji, Epiru in Tesaliji tje do Termopil.²⁾ Najčešče prihruli so Sclaveni za Justinijana, tako n. pr. l. 527., 530., 533., 539. (istega leta prišli so po termopilski soteski celo v Pelopones, od koder so se umaknili s 120.000 sužnji nazaj k Donavi³⁾), 546., 550., 551., 552. Justinijan postavljal se je takim napadom krepko v bran. Često je premagal in razkropil Sclavene, drugekrat se pa še upal ni, delati jim zapreke. Prokopij pripoveduje,⁴⁾ da je isti cesar dal zidati mnogo trdnjav na meji zoper Sclavene in druge barbarske narode, in da je dal popraviti nekdanja pribežališča Sclavenov. Najhrabrejše čete in najboljše vojskovodje pošiljal je k Donavi. Vse te naprave pa so vsekako zahtevale mnogo časa, zato si pa tudi ž njimi cesar ni nič opomogel, dokler je še nedostajalo denarja in moštva, da bi lahko pričel sistematično vojsko.⁵⁾

¹⁾ O. c., pag. 79. — ²⁾ Jireček, o. c., pag. 81. — ³⁾ Prokopij, Bellum Persianum, II., 4. — ⁴⁾ De aedificiis, IV., 7, ed. Bonnensis, III., 293. — ⁵⁾ Zinkeisen, Gesch. des osman. Reiches, I., 147.

Najbrže je pri teh pogostih napadih v bizantinsko državo ostalo nekaj slovanskih krdel ter se naselilo po neobljudenih krajih na voljo ali nevoljo cesarskih namestnikov. Da je bilo že za Justinijana precej slovanskih okrajev, svedoči nad 600 utrjenih mest v cesarstvu samem, v Avreljevi Dakiji, Macedoniji, Tesaliji in v Epiru. Prokopij trdi,¹⁾ da je bilo lahko osvojiti si mesti Filipopol in Plotinopol, akopram je v obližji mrgolelo barbarskih rodov. Trdnjavo Aolina pri mestu Palmatis v Mōziji so popravili, ker so v okolici *Σκλαυένοι βάρβαροι* (barbarski Sclaveni) napadali potnike in strašili po vsem okraji.²⁾

Od leta 568. plenili so Sclaveni v družbi z Avari po Balkanskem polotoku. Tako je rasla nevarnost, ž njo pa tudi odpor Bizantincev. Leta 592. prilomastil je vojskovodja Priskos čez Donavo ter Sclavene dobro naklestil. Ujel je tudi njihovega «kralja» Musukija (Mažuk-a). Pri zmagoslavji pa so ga Sclaveni nenadno napali, da se je komaj umaknil na rimsko zemljo.³⁾ Vzlic temu prezimoval je Priskos prihodnje leto že v Sclaviniji. Navedeni vspeh Bizantincev pa je vznemiril avarskega kana, ki se je kmalu zapletel ž njimi v bitko pri Belemgradu (Singidunum). Leta 600. sklenil se je končni mir. Donava veljala je zopet za mejo med Bizantinci in Avari. Bizantincem pa je bilo na prosto dano, še naprej napadati Sclavene. Omenjeni dodatek mirovne pogodbe nam spričuje torej neodvisnost vlaških Slovanov od Avarov.

Cesar Mavricij vladal je še vedno bojevaje se z Avari. Pod njegovim malovrednim naslednikom Phokom (Phokas 602—610) čutili so se Sclaveni domače, kakor še nikdar prej ne, če tudi nam tega ne pove noben vir. Še prosteje gibali so se pod Heraklijem (610—641). Takrat so morali Bizantinci vso državno moč uporabljati v bran zoper vzhodne

¹⁾ Prokopij, *De aedif.*, IV., 11., ed. Bonn., pag. 304. — ²⁾ Isti. — ³⁾ Theophanes, 417 in 418.

azijske sovražnike t. j. Perzijance in Arabce. A še sedaj ne poročajo letopisci nič o razširjanji Sclavenov, bodi si da so postali njihovi napadi prevsakdanji, bodi si da so letopisci obračali vso pozornost le na vzhod. Vemo le toliko, da so si Avari, v kojih spremstvu si treba vselej misliti tudi Sclavene, izbrali Dalmacijo in še malo zavarovani zapadni del polotoka, kamor so hodili plenit. L. 618. in 626. pridrli so celo do Carigrada.

Za vlade Heraklejeve prekoračil je še zadnji ostanek Sclavenov Donavo ter se nastanil v Mōziji, ker je bila južna stran Balkana že prenapolnjena. Na nje ozira se najbrže tudi izrek o Konstansu II. (641—668) iz leta 657.: «Τούτω τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν ὁ βασιλεὺς κατὰ Σκλαυινίας καὶ ἤχημαλώτευσεν πολλοὺς καὶ ἕλθεσεν.»¹⁾ «Sclavinia» zvali so s prva severno stran Donave. Konstans pa niti mislil ni, osvojiti si te strani. Ne preostaje torej drugzega, nego da so Sclaveni prenesli to ime na Mōzijo. In tudi Theophanes naziva odslej Mōzijo Sclavinijo. Ker se je Mōzija zvala leta 657. «Sclavinia», imamo jasen dokaz, da so jo Sclaveni že dokaj preje poseli, kajti trebalo je mnogo časa, da so ljudje pozabili staro ime. Torej nikakor ni opravičeno, kar Roesler dokazuje,²⁾ da bi bili namreč Sclaveni le malo pred l. 657. prišli v Mōzijo.

Sclaveni prekoračili so zoper voljo Bizantincev Donavo in sedem rodov naselilo se je po Mōziji. Cesarji vzprejeli so jih v svoje varstvo, ker se jih niso mogli znebiti, ali pa ker jim je bolj kazalo, imeti mesto praznih obljudene kraje. Gotovo so napravili med sabo kako pogodbo, kakor nekdam z Goti. Zaradi tega zove Theophanes te sedmere rodove: «ἑπτὰ γένεας ὑπὸ πακτῶν ἔντας.»³⁾ Sclaveni so bili nekaki podložniki ter oddajali nekaj davka in vojakov. Obdelovali

¹⁾ Theophanes, pag. 530. — ²⁾ Roesler, Zeitpunkt, pag. 45. — ³⁾ Theophanes, pag. 549.

so polje, ker je bilo v izobilji zemlje brez gospodarja. Mesta in trdnjave imeli so še vedno Bizantinci v lasti — ker Slovani niso imeli sreče pri osvajanju utrjenih mest — dokler niso prišli Bolgari, ki so si podvrgli Sclavene, trdnjave razrušili in v Mōziji ustanovili samostojno državo.

Bržkone še preje kakor v Mōziji izbrali so si Slovani stalna bivališča v Macedoniji, Tesaliji in Heladi. Zinkeisen pravi o njih¹⁾: «Zelo čuditi bi se morali, ko bi se po pet četrtink stoletja trajajočih vsakoletnih napadih, ki so segali tje do skrajnega polotoka, nikako krdelo ne ločilo od cele trume in se v plodnem polji mirno ne naselilo, pripoznavajoče bizantinsko gospodstvo. . . . Kedaj da so nastale prve naselbine, ali leta 582., kakor trdi večina, ali morda že prej, ne da se prav določiti. Na pojedine najstarejše naselbine ni bil nihče pozoren, ali pa še le tako pozno, da se je že čisto pozabilo, kedaj so nastale in kako se razvile. Svojo zaslombo in trajen značaj dobile so nedvomno še le pozneje, ko so nove trume Sclavenov pridrle v državo in se poleg starih naselbin udomačile. Z dokajšno gotovostjo smelo trdimo, da so Slovani prišli koncem 6. stoletja v Helado, prekoračili Istmus in naselili se po Peloponezu — brez hrupa in ovir sè strani cesarja ali sostanovnikov. V severnih krajih je še vedno divjal boj in Slovani so si morali priboriti bivališča, v Peloponezu pa so v miru in polagoma nastajale naselbine že koncem 6. stoletja, še bolj pa v 8. in 9. stoletji. Akopram je slovanska povodenj navadno vse uničila, vendar je ponekod vplivala blagonosno na plodovitost dotičnih krajev. Večkrat ualetimo po končanem dolgotrajnem navalu od severa mesto starih prebivalcev nove slovanske naseljence, ki prijateljski žive s sosedi in odloživši orožje se ž njimi pomešajo, vasi ustanovljajo, posuta mesta oživljajo, zemljo obdeljujejo in se pečajo z obrtom.»

¹⁾ Zinkeisen, *Gesch. des osman. Reiches*, pag. 150—153.

Nezgoda. (Po slici S. Magoliča.)

Sredi 7. stoletja jenja slovansko naseljevanje po Balkanskem polotoku. Odslej ne čujemo nič več o njihovih napadih preko Donave in Save; saj jih je bil vsak kot poln. Domači traško-romanski prebivalci umaknili so se v gore ali pa se pokorili v nižinah Slovanom. Polagoma so se tudi spojili ž njimi, kar kažejo dokaj jasno mnogi jezikovni ostanki pri Bolgarih. Grki odtegnili so se na otoke in obrežja. Njihova notrajna mesta so se praznila, stanovalci pa so iskali zavetja v primorji.

V Macedoniji in Tesaliji nabralo se je toliko slovanskih naselbin, da so tudi to pokrajino zvali Sclavinijo in sicer macedonsko, da so jo ločili od bolgarske: «*κατὰ Μακεδονίαν Σκλαυηρίας*». ¹⁾ Macedonski Slovani pretili so pogosto važnemu trgovskemu mestu Solunu pleneči po okolici. ²⁾

Osvojitve Grške posrečila se jim je vsled tega, ker je bila dežela zelo zapuščena in obubožana. ³⁾ Od l. 589. imeli so tako popolno v lasti Peloponez, da si noben bizantinski uradnik ni upal stopiti na ta polotok (sedanji otok). Sv. Vilibald stopil je baje kot jeruzalemski romar l. 723. med potom na slovansko obrežje («*in sclavinica terra*». ⁴⁾ Konstantin Porphyrogeneta izraža se o Peloponezu tako-le: «*Ἐσθλαβέθη πᾶσα ἡ χώρα καὶ γέγονε βάρβαρος*». Tudi opazka epitomatorja Strabona prav nič ne pretirava, ko pravi: «*Καὶ νῦν δὲ πᾶσαν Ἠπειρον καὶ Ἑλλάδα σχεδὸν καὶ Πελοπόννησον καὶ Μακεδονίαν Σκύθαι Σκλάβοι νέμονται*».

Tudi v Mali Aziji naletimo na slovanske naselbine prišedše z Balkanskega polotoka. Prva je nastala v Apameji že l. 656. Justinijan II. Rhinotmetos nalovil je mnogo macedonskih Slovanov ter jih naselil po Opsikiju. Klicali so jih Sclavisiiane in cesar nabral je med njimi 30.000 mož broječo

¹⁾ Theophanes, 663. — ²⁾ Tafel, *Historia Thessalon*, pag. 52—53.
— ³⁾ in ⁴⁾ Weiss, *Weltgeschichte*, II., pag. 603 in 604.

vojaško četo.¹⁾ V arabski vojski l. 692. pristopilo je dve tretjini tega oddelka k Macedoncem, ostale pa so potolkli z ženami in otroci vred Grki do zadnjega. Leta 762. dal je cesar baje 208.000 mōž broječemu slovanskemu plemenu selišča v Bytiniji ob reki Artana. A vsi ti maloazijski Slovani zginili so brez vsakega sledu.

Grški Slovani so bili s prva najbrž samostojni. Z Leonom Isaurijcem pa so se Bizantinci zopet pričeli rovat, da bi pridobili izgubljene dežele. A Slovani pripoznavali so le toliko časa gospodstvo njihovo, dokler so bili bizantinski vojskovodje s četami v deželi. Kaj uspešno upirali so se zlasti Ezeriti (Jezerci?) ob spodnjem Eurotu in Milingi (Milenci?) v znožji Tajgeta stanujoči. Cesar Roman I. (920 do 944) si je že dokaj laže pokoril grške Slovane. Odvzel jim je politično svobodo in narodno premoženje, vsled česar so se porazgubili v bizantinskem življi, zapustivši le nekoliko ostankov za spomin.

Še o prihodu Frankov l. 1205. v Peloponez bili so Slovani v Elidi samostojni. Plačevali so cesarjem nekaj malega ter dobili tudi od Frankov vse prejšnje pravice. S časom pa se je večina pogrčila. Ostale so le še neke vasice blizu mesta Vojnica in ob Artaškem zalivu.

Bizantinci podvrgli so si tudi nekaj macedonskih Slovanov, tako n. pr. prebivalce ob reki Struma. Cesarski namestnik jim je bil grški vojskovodja (strategos). V okolici solunski stanujoči (Sagudati in Dragoviči) plačevali so mestu letni davek. Večino pa si je podvrgel Boris (843—885), bolgarski knez, ki je gospodoval po vsej gorenji Macedoniji in v velikem delu Albanije.

Bolgari, rojaki Huncev in Kutugurov, stanovali so s prva v takozvani Veliki Bolgariji med Donom in Volgo. Prvič posetili so rimsko državo l. 487. Bivališča svoja po-

¹⁾ Theophanes, 532—533, 557, 559, 561.

tiskali so vedno bolj proti zapadu ter se pokazali l. 670. na Vlaškem (v Valahiji). Od tu odpodili so zadnje ostanke Sclavenov ter začeli groziti Mōziji. Konstantin IV. Pogonat udari l. 678. na nje ter jih zapodi čez Donavo nazaj, a se kmalu umakne sam. Bolgari mu slede in posedejo še isto leto vso zemljo južno od Donave tje do Varne; osvojé si grške trdnjave mōzijske in podvržejo tamošnje sedmere rodove Sclavenov.¹⁾ Kmalu so si utrdili svoje gospodstvo ter prisilili Bizantince, da so sicer pozabili izgubljeno deželo, le takrat ne, ko so Bolgarom odštevali letno odškodnino. Oblast njihova raztezala se je od Balkana do Donave in od Črnega morja do bolgarske Morave, pa tudi čez Vlaško in v 9. stoletji čez Srbe, na levi strani Morave stanuječe, do Belegagrada in čez banatske Slovane. Za nekaj časa pokorili so se jim tudi deli Tracije, Macedonije in Albanije, jugovzhodna Ogerska, po razpadu avarske države vsa ogerska nižina do Karpatov, tako da po preteku treh stoletij Bizantinci niso bili nič mogočnejši nego bolgarski carji.

Kakor so v Italiji Langobardi zgubili svojo narodnost in domačinom dali lastno ime, tako so se spojili Bolgari s Sclaveni, zlasti ker so gotovo tri četrtinke vseh ostale še pri Volgi in Kami. Vsprejeli so od njih jezik, običaje in celo njih vero (krščansko) ter postali v dveh stoletjih — Slovani. Nasprotno pa so zadnji dobili ime Bl'garin (množ.: Bolgare). Sosedni Albanci, potomci traško-ilirskih narodov na Balkanskem polotoku še sedaj kličejo Bolgare: Škja, t. j. Sclav — Slovane. Sploh pa Slovani nikakor niso živeli z Bolgari v istem razmerji kot Rimljani in Langobardi, marveč veselili so se popolne ravnopravnosti, in slovanski velikaši dospeli so kmalu do najvišjih služb in časti. Kako tesno sta se oba naroda spojila, svedoči bolgarščina sama, ki hrani mnogo neslovanskih prvín (tako n. pr. člen).

¹⁾ Theophanes, pag. 549.

Selitev «Sclavenov» na zapad. Avari.

Dokončavši glavni obris usode Sclavenov po bizantinskem cesarstvu naseljenih, ozrmo se še k onemu delu, ki se je obrnil z vlaške nižine v zapadno smer ob Donavi navzgor.

V zgorej navedenem citatu iz 5. poglavja Jordana *) se bere, da so Sclaveni o njegovem času (552) segali do «civitas Novietunense» in do «lacus, qui appellatur Mursianus». Za našo razpravo je velikega pomena, da imeni prav razložimo. Razlagajo pa učenjaki različno, sebesno ker je oblika «Novietunense» na vsak način popačena. Šafařík ¹⁾ izpeljuje besedo od Novietunum, Noviedunum, t. j. sedanji Isakči na spodnji Donavi. Istega mnenja je tudi Zeuss.²⁾ Drugi pa se potezajo za «civitas nova», kar naj isto znači kot Nicopolis. Menke ³⁾ bere na istem mestu «a Civitate nova et Utense» in enači civitas nova s Sistovo. Nasprotno pa trdi zopet Roesler,⁴⁾ da se je ono mesto zvalo po najboljših rokopisih Nova ali Novae, ter je išče pri gorenjemözijskih Novae, vzhodno od Viminacium (Kostolac) na Donavi. Ta razlaga se obistini, ako se še določi lacus Mursianus. Med tem ko drugi učenjaki zmatrajo to jezero za donavsko stagnacijo (zastajanje vode) ob izlivu reke tam nekje v Halmyris-u (lacus Myris) sedanjem Ramcinu,⁵⁾ išče je Roesler ondu, kjer stoji znano mesto enakega imena, pri Mursi ali Mursiji, t. j. Osek. Med Murso in Cibalo (Vinkovce) raztezalo se je veliko močvirje, ki se zove pri Dio Cassiu «Oulkma chele» (na peutingerjevi karti: Ulca), t. j. močvirje reke Volka ali Vuka. Bržkone imenovali so to močvirje «lacus Mursianus» po najvažnejšem bližnjem mestu.⁶⁾

*) Glej: Ilust. nar. koledar za 1893, stran 131.

¹⁾ O. c. II., 19. — ²⁾ O. c. pag. 593, opomba. — ³⁾ Sprunners Hand-atlas f. d. Gesch. des Mittelalters, III. Auflage. — ⁴⁾ Zeitpunkt, pag. 15. — ⁵⁾ Šafařík in Zeuss l. c. — ⁶⁾ Roesler, Zeitpunkt, pag. 16.

Tako so se Sclaveni l. 552. razširili že po Banatu, Sirmiju in južni Pannoniji. To še potrjuje Prokopij,¹⁾ ko pripoveduje, da so Sclavene vračajoče se od napada iz leta 552. prepeljali Gepidi čez Donavo, če tudi je Justinijan skušal to preprečiti. Iz tega se da sklepati, da so se Sclaveni takrat vračali na severno stran Donave med izlivom Save in Železnimi vrati, kjer sta mejili bizantinska in gepidska država. Dalje proti vzhodu pa so že Slovani bivali, in tam ne bi trebali še posebnega dovoljenja še manj pa Gepidov v svoje varstvo. Tedaj so Slovani stanovali i v južni Ogerski, če tudi morda Gepidom pokorni. To svojo trditev pokrepimo pa lahko še drugače. Ko je l. 549. nastal prepir radi prestola langobardskega, napotil se je pretendent Ildisgus s pristaškimi Langobardi in mnogimi Sclaveni (*καὶ Σκλαυήτων πολλοὺς ἐπικείμενος*) k Gepidom, da bi ž njihovo pomočjo prišel do prestola. Toda Gepidi so premagani, sklenejo mir z Langogardi in spode Ildisga iz dežele. Ta se napoti k Sclavenom, nabere 6000 prostovoljcev in udari ž njimi v Italijo pomagat Gotom v vojski zoper Bizantince. Res potolče neko rimsko četo, a se kmalu umakne k Slovonom nazaj ne združivši se z Goti.

Iz te pripovedke razvidimo, da so Slovani že krog leta 550. bivali v ogerski nižini poleg Langobardov, in sicer med njimi in med Gepidi, ker je Ildisgus najprej nabiral pristašev pri Sclavenih in potem še le prišel k Gepidom. Ali so se Slovani naselili po ogerski nižini mirnim potom ali z mečem v roki, ni znano. Zadnje postane verjetneje, ako pomislimo na silovite napade v bizantinsko carstvo. Gepidov se pač niso ustrašili, ko so ti že izgubljali svojo hrabrost in moč, kar svedoči za nje uničevalen boj z Langobardi. Zavezniki Langobardov v teh bojih pa so bili Avari.

* * *

¹⁾ Bellum gothicum, IV, 25.

Avari (pri Nestorju Obri) so turško-finski narod (po Klaprothu potomci «Jouan-Jouan» od Thukina razkropljenih, po Wietersheimu turško-tungusiški narod). Klatili so se delj časa ob Volgi, da niso nakrat l. 558. udrli na zapad in si podvrgli Sabire in Uturgure. Kutuguri pa so se jim radovoljno udali. Tako so postali Avari sosedje Antov, ki so se nekaj časa upirali, a zastonj. Gnalo jih je le naprej na zapad. Cesar Justinijan obljubi jim letno odškodnino za usluge, izkazane mu pri preganjanji Slovanov ter jim odkaže zemlje v dolnji Panoniji. Ker so Avari na potu med Bugom in Stryjem podvrgli Duljebe, tedaj so najbrže prišli skozi karpatski prelaz pri Dukli v svojo novo domovino.¹⁾ Po mnenji Zeuss-ovem²⁾ pa jih je Justinijan prepodil do frankovskih selišč, od koder so šli prisiljeni vsled nedostatnega živeža in pretrdih pesti ondotnih prebivalcev na Ogersko. Dognano je le toliko, da so se Avari krog l. 564. naselili po zgornji Ogerski, v veliki nižini med Donavo in Tiso, kjer so imeli svoje dni Hunci glavne tabore. Tu so si napravili devet velikih z nasipom in jarkom obkoljenih selišč — takozvanih avarskih krogov — in od tod napravljali nečuvveno krvoločne roparske napade skozi 250 let.

Na Ogerskim še le vzrasla je Avarom moč in grozovitost. Langobardi in Gepidi so se namreč že delj časa rovali, časih tudi v vojski poskusili, a se zopet s pogodbami in zavezami pomirili. Drug drugemu skušal je vzbuditi nezadovoljneže, kakor smo že videli pri Hldisgu. Novi langobardski kralj Alboin pa se zveže z Avari, da bi vendar že končal vedni nemir in uničil sovražnika. Obljubi jim, ako mu pomorejo, vso gepidsko zemljo, polovico bojnega plena in desetino langobardske govedi. Kmalu nato napadejo Langobardi l. 567. Gepide od zapadne strani, Avari pa prideró za hrptom (najbrž od severa) in tako zaduše gepidski narod.

¹⁾ Šafařik, II, 59. — ²⁾ Zeuss, pag. 731 in sl.

Kar jih niso potolkli, se jih je pozgubilo, ker jim niso dovolili niti skupnih selišč. A tudi Alboin se kmalu naveliča nadležnih Avarov: kaj tehten povod, da leta 568. odpelje narod svoj v lepo Italijo.

Po razpadu gepidske države v Dakiji in po odhodu Langobardov dobili so Sclaveni novih zemljišč v izobilji. Takrat so prišli v Zalesje (Erdelj), pa nikakor ne z Bolgarske nazaj čez Donavo, ker se njih jezik dokaj loči od bolgarskega.¹⁾ Zadnji ostanki zaleških Slovanov pozgubili so se šele v najnovejši dobi med rumunskim življem.

Tem laže pa so se razprostrli Sclaveni ob Donavi, Dravi in Savi. Vsa Panonija jim je bila odprta, in res v kratkem času so se pomaknili po dolinah zelo daleč med Alpe in Karpate. Pri teh naselitvah pa si treba vedno predočevati, da so Slovani prišli iz nižin, da so torej izbirali le ravnino in nizko brdje. Pogorja puščali so na strani, ako je bilo le mogoče. Zato jim Zalesje ni nič kaj ugajalo in ondotne naselbine bile so zelo redke. Le kjer se je dolina tako polagoma vzdigovala kakor ob Dravi, zašli so daleč med hribe. Tega razširjenja Sclavenov (Slovencev) v vzhodne Alpe pa ni možno zasledovati od leta do leta. Resnica je le, da so med l. 568. in 592. (v istem letu so se že borili z Bavarci na Toblaškem polji) zaseli Panonijo, Norik in vso zemljo od Donave do Istre.²⁾ Daleč izven sedanjih mej slovenskih segala je takrat domača govorica na zapad in sever. Na Furlanskem segale so naselbine okoli Codroipa, Spilimberga in Feltra bržkone celo do Val Sugane in Primiere.³⁾ Na Tirolskem so bivali po Pusterski dolini in postranskih dolinicah, sledovi se pa še dobe pri Briksnu in Stercingu in ob rekah Viper, In, Ziller, Achen.⁴⁾ Razven Koroške in

¹⁾ Miklosich, *Altsloven. Formlehre*, pag. X. — ²⁾ Roesler, o. c. pag. 17, 18. — ³⁾ Bidermann, *Slavenreste in Tirol*, *Slavische Blätter* von Abel Lukšič, 1865, pag. 79—82. — ⁴⁾ *Ibidem*.

Štirske imeli so tudi vso Solnograško¹⁾ in prodrli so celo v južnovzhodne okrajke Bavarske.²⁾ Na Gorenje Avstrijsko prišli so najbrže s Štirske čez Rotenmanov prelaz (sl. Cirminah = Červčna) ob Aniži ter se naselili okrog mest Steier in Krems, v Traungau in Salzkamergutu.³⁾ Na Spodnje Avstrijsko je naravna pot iz ogerske nižine, po Bakonjskem lesu in ob južnih obronkih Malih Karpatov. Da je bila pod Anižo večina prebivalcev slovenska, imamo dovolj zgodovinskih in topografičnih dokazov. Vzhodna marka Karola Velikega zvala se je ne le Avaria, marveč tudi Sclavinia.⁴⁾ Posamezne naselbine slovenske najdemo ob rekah Erlaf, Ips, Url, Bielach, Traisen, Piesting itd.⁵⁾ Nedognano pa je še ali so bili na severni strani Donave med Aisto in Narno stanujoči Slovani tudi Slovenci, kakor trdi Šafařík,⁶⁾ ali ne.

Pregledujoči razširjanje Slovencev izven sedanjih mej pa ne smemo prezreti, da so bile naselbine tem redkejše, čim bolj so se oddaljevale od središča, od Kranjske. Ravno temu se mora namreč zahvaliti bavarsko pleme, da je po bitki pri Liki l. 955. v Norik prišedši brez ovir se naselilo po Tirolskem, Solnograškem, Avstrijskem ter severnem Koroškem in Štorskem. Tako je počasi napredovala v 12. in 13. stoletji brez hrupa in prelivanja krvi (kakor v severu) neizogibna germanizacija prvotno slovenskih pokrajin.

Južno mejo slovenske govorice skušali bomo pozneje dobiti. — Tudi se da težko določiti, kako daleč so Slovenci segali na Ogorskem do Karpatov. Vendar se v sledeči razpravi razvidi, da so stanovali vsaj v dolinah Ipole, Gran, Nitre, spodnje Vage in Morave.

Nastane pa sedaj še važno vprašanje, kako so se vendar Avari vedli nasproti slovenskemu naseljevanju? Zdi se,

¹⁾ Viverthalers Wanderungen, I, 164—166, Rürsingers Lungau, 755.
— ²⁾ Koch-Sternfeld, I, 161—254. — ³⁾ Šafařík, II, 341. — ⁴⁾ Wiener Jahrbücher, 1825, XXXI, AnzgbI, 45, XL, 3—4. — ⁵⁾ Czörnig, Ethnographie I, 94—97. — ⁶⁾ O. c. II, 341.

da niso stavili nikakih ovir, temveč še pospeševali take namere. Morda so že sami jemali pri svojih ropih nekaj Slovencev, da bi jim polje obdelovali. Saj je itak znano, kako so odvedli Slovane iz okolice solunske v Panonijo.¹⁾ Avari so bili gotovo maloštevilen narod — kar navadno velja o pastirskih rodovih že v obče — zato je preostajalo zemlje še v ogerski nižini sami. Zemljo obdelovati in poljske pridelke spravljati, Avarom ni ugajalo. Tako delo prepuščali so podložnikom, katere so o času žetve napali in oropali. To nam pripovedujeta Fredegar in Nestor, le da opisujeta zatiranje Slovanov od Avarov malo preveč črno.²⁾

Razmerje med gospodujočimi Avari in podložniki Slovani si namreč ni smeti misliti pravno urejeno v današnjem pomenu, ampak utemeljeno le na fizični moči. Avari nikakor niso marali ustanoviti velikih držav, le ropali so, lovili vjetnike ter iztiskali od sosedov odškodnino, davek in darove. Taka politika roparskega kneza je tudi najnaravnejša. Ka bi jim pač koristila zemlja sama, ki ne more nasititi lakomnežev.³⁾ Avari pa niso gospodarili vselej in povsod enako, temveč kakor je nanesla moč in nepričakovana potreba. In o avarski državi se v našem zmislu niti govoriti ne da, kajti iztirjani davek ni bil vedno enak in določen za vsako leto. Kedar so kaj potrebovali, odpravili so se plenit in ropat k sosedom, tako so dobili svoj davek. Da pa avarska moč vendar ni bila tako nepremagljiva in strašna, kažejo veliki in lahko pridobljeni vspehi cesarja Mavricija in pa pozneje kralja Sama.

Sploh bi lahko primerjali Avare in Slovane — Atili in njemu podložnim narodom, ali Scytom in Medom. Le pri avarskih seliščih stanujoči rodovi trpeli so najbrž kaj več od njih. In morebiti se je njim tako godilo, kakor pišeta Nestor

¹⁾ Roesler, pag. 14. — ²⁾ Prim.: Šafarik, II, 416. — ³⁾ Roesler, o. c. pag. 34.

in Fredegar. Čim dalje od avarskega središča se je naselil kak rod, tem varnejega se je čutil. H korotanskim Slovencem so Avari malokedaj hodili v goste.

Pri takih okolščinah je umevno, da je prišlo med Avari in Slovani do pogostih prepirov, in da so se zopet zavezali, ko so udarili na skupnega sovraga. Vzglედov obeh vrst je na izbiro.

Okoli l. 568. zahteva avarski kan Bajan od vseh Slovanov severno od Donave, v Slavoniji, Banatu, na Vlaškem in v Moldavi davek. Toda slovanski vodje, pred vsemi Davritas (Dobreta¹⁾) mu odreko to pravico ter celo protipostavno potolčejo ošabne poslance. Vsled tega se obrne Bajan, vrnivši se od srečnega ropanja po bizantinski državi, čez Donavo pri Noviodunu med vlaške Slovane in odnese mnogo plena. Kmalu nato že plenijo Avari in Slovani skup pri Bizantincih. Nič čudnega torej, da bizantinski letopisci identifikujejo in zamenjavajo oba naroda.²⁾

Tudi v Dalmacijo so skupno hodili v goste, vsled tega govore Bizantinci le o avarskem pustošenju iste dežele. Iz odlomka Menandrovega³⁾ izvemo, da je Bajan že leta 568. takoj po odhodu Langobardov oblegal Sirmium (Mitrovice) in od ondod poslal 10.000 Huncev (Bolgarov?) Dalmacijo pustošit. Kaj da so opravili, ni znano. Da so pa postale Dalmaciji sosedne dežele kmalu nemirne vsled nepoznanih sovražnikov (nedvomno Avarov in Slovanov), razvidi se iz okrožnice papeža Gregorja Velikega iz maja 591.⁴⁾ kjer toplo naroča ilirski duhovščini, naj skrbi vsled povelja Bazileja za one škofe, katere so sovražniki pregnali. V Dalmaciji sami vladal je mir, kakor pove neko drugo pisanje Gregorja iz

¹⁾ Napačna je oblika Lavritas. — ²⁾ Jireček, o. c. pag. 87. — ³⁾ Müller, Fragmenta hist. graeca, IV, 233. — ⁴⁾ Jaffé, Regesta Nr. 749.

sušca 592¹⁾, v katerem papež blagruje ilirskega namestnika Jovina, da se mu je posrečilo, sovražnika na meji v strahu držati.

Do l. 598. se zdi, da Bizantince nihče ni motil v posesti Dalmacije.²⁾ Toda že v juliju l. 600. pomiluje Gregor duhovščino v Solunu vsled slovansko-avarskih roparjev.³⁾ Takrat se je tudi prigodilo, kar pripoveduje Konstantin Porphyrogeneta o osvojitvi Soluna in Dalmacije.⁴⁾ Ne všteto pravljice o 1000 konjkih, ki vsako leto jezdijo iz Soluna k Donavi, da stražijo mejo, izvemo od pisatelja, da so Slovani prvič napali Dalmacijo v zvezi z Avari in kljub Bizantincem ter skoro popolnoma pokončali deželo. Naselili so se izjemši nekaj mest (Dubrovnik, Spljet, Trogir, Zader) in otokov (Rab, Kerk, Čres, Lošinj in Vergada pri starem Zadru) po vsej Liburniji in Dalmaciji. Ondotni prebivalci ohranili so latinski jezik in se zvali Romane (Romanoi). Bizantinci so še ostali njihovi gospodarji ter jim dali lastnega namestnika — prokonsula. Cesar Bazilej pa jih je izročil Benečanom. Ko je dož Peter II. Orseolo l. 998. vzel Dalmacijo, udala so se mu ravno ona mesta z otoki vred radovoljno, koja navaja Konstantin kot romanska bivališča.⁵⁾

Kateremu slovanskemu plemenu pa so pripadali oni, ki so pridrli koncem 6. in začetkom 7. stoletja v Dalmacijo? Kar vemo do sedaj o Sclavenih, mogli so biti le ti, ki so v zvezi z Avari še pred prihodom Srbo-Hrvatov vzeli nekatere kraje Dalmacije in Liburnije. Dümmler pripomni čisto prav: ⁶⁾ «Ker so Slovenci istočasno od severa v Liburnijo

¹⁾ Jaffé, Regesta Nr. 813. — ²⁾ Gfrörer-Weiss, Byzantinische Gesch. II, 10. — ³⁾ «Et quidem de Sclavorum gente, quae vobis valde imminet affligor vehementer et conturbor. Affligor in his, quoniam in vobis patior; conturbor, quia per Istrae aditum (t. j. čez Kras) iam Italiam intrare coeperunt.» Jaffé, Reg. Nr. 1320. — ⁴⁾ Konstantin Porphyrog. ed. Bonn. III, 125 in sl., 141 in sl. — ⁵⁾ Gfrörer-Weiss, o. c. pag. 13—14. — ⁶⁾ Dümmler, Die älteste Gesch. d. Slaven in Dalmatien, Sitzgs.-Berichte d. W. Ak. XX, p. 363.

in Istrijo drli, kakor od spodnje Donave v Ilyrijo, tedaj Dalmacija ni mogla ostati ovarovana pred njimi, ker sta se ondudaj obe meri križali.» Kakor znano, bila je v Dalmaciji razširjena poleg srbo-hrvatskega pismenega jezika — takozvana štokavščina, od *što*, mesto *kaj* ali *ča* — zlasti čakavščina, kajti dubrovniški pesniki 16. stoletja pisali so v tem narečji, akopram se je pri njih zelo bližala štokavščini. Čakavci so še sedaj prebivalci kvarnerskih otokov, potem severno od črte Senj, Slujn, Kostanica, Una in Sava do kranjske meje. Ločijo se precej od Srbohrvatov in so bliže Slovencem, vendar se vidi, da so jih že zelo pohrvatili. Dr. Fr. Rački torej prav trdi, da so oni Slovani, kojih potomci so današnji čakavci, še pred Hrvati prišli v one kraje, vendar pa se zopet moti, ker misli, da so (po Šafařikovi trditvi) korotanski Slovenci prišli iz zakarpatskih pokrajin.

Kar se tiče Istre, vemo, da so pridrli vanjo Slovenci z Avari in Langobardi vred že l. 601. Ta napad veljal je bržkone bizantinskemu primorju, ki je še le l. 755. postalo frankovsko. Da se kljub temu vendar še dobi v zapadnem delu polotoka štokavsko narečje, zakrivili so Benečani v 15. stoletji, ko so po neki kugi izpraznjene kraje napolnili z Dalmatinci, vsled česar imenujejo tudi te Slovane (kakor v Dalmaciji) Morlake.

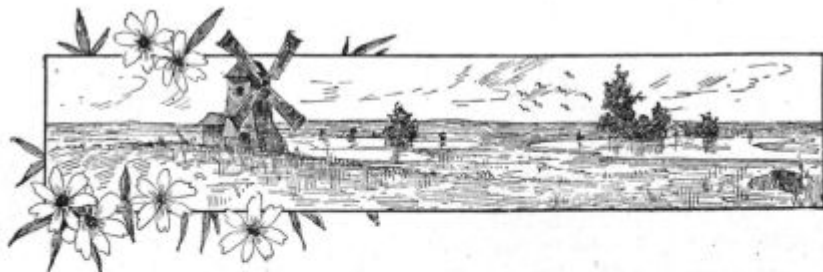
Pripomniti je še nekaj o slovanski liturgiji, ki je z glagolico pribežala iz velikomoravske države k čakavcem ter našla varno zavetje kot najbližjih sorodnikih panonskih Slovencev, na voljo ali nevoljo papeža Janeza X., ki jo je l. 925. in na večih dalmatinskih cerkvenih zborih strogo prepovedal. Pri Hrvatih južno od črte Senj-Kostanica pa se ni mogla udomačiti.

(Dalje v prih. letniku.)

Miš v sodu.

Spomini iz jugovshodne Bosne.

Spisal c. kr. stotnik Igo Kaš.

Gosta megla krila je bregove, ko smo se rano 4. kimovca 1878. l., zmočeni do zadnje niti, prerili skozi temne šume mladega bukovja, ki pokriva krajne hribe Romanje planine. Obleka nam je bila megle napojena, z dreves so veje otresale na nas rosne kaplje, in po lici so se nam stekali potoki hladne rose raz glave in tōki znoja vsled mučne hoje. Pri tem nam je bilo paziti, da ne izgubimo dotike z glavno četo, ki se je pomikala po cesti, v tem smo jej mi bili leva straža. Okoli sedme ure — vzdignili smo se bili že ob četrti uri iz tabora — prispejemo do nekega kraja, kjer je šume nestalo in kjer se je gora nagnila proti vzhodu, kakor sem videl na magnetni igli, ki nas je bila vodila skoz neznanē šume.

Tu postanemo. Na klicaj daleko postavimo straže, da opazujejo, in v zemljišče pošljemo druge, da razgledajo kraj pred nami, kajti videli nismo niti pet korakov prēdse. Zamolklo pasje lajanje značilo nam je, da smo blizu kakega

sela, ali kje? tega si ne moremo razjasniti, ker smo pot in celó zvezo z glavno četo izgubili. Samo kameneni tlak neke starodavne ceste mi je krepil nado, da dosejemo kje do novega pota, katerega je turška vlada proti Glasincu naredila zadnjih let. Zdaj se vrne ena straža in javi, da je čula v dolini pse lajati in peteline peti, neko selo je doli, a ne vidi se ničesar. —

Bili šmo v veliki zadregi. Dan popreje bila je bitka nad Mokrim, in naš namen je bil, zaslediti neprijatelja, ki nam je utekel, ali vsaj razjasniti vse kraje do Podromanje. In zdaj smo sami, — Bog ve kje!

Ali za nekoliko časa potegne veter od severa. Megleni vlaki počnó se zibati in potezati v gorovje. Za četrť ure zagledam na desni belo cesto, ki se vije iz zelenega jelovja navzdol. Na pravem mestu smo. — Pa ko pogledam préd-se, vidim daleko segajočo, prostrano temnorjavo ravnoto. Čede belih in temnih živalij hité po ravnini proti gorovju, tu pa tam se vidi kak človek na konji, v selu kričé kokoši in lajajo psi — in nad vsem se prostira — daleko, daleko do golih bregov črnosiva megla: bil je smrtno otožen pogled! . . .

Ko se zopet ozrem na desno, prikažejo se na cesti naši lovci. — To je bilo za nas veselje! Celó, ko dobimo zapoved, da se vrnemo na bataljon! Konjeniki razkropili so se po dolini, in skoro nam javijo, da ni ne duha ne sluha o neprijateljih. Še tisti dan se vrnemo proti Sarajevu, kamor smo drugo jutro o jutrnanji zori dospeli.

To je bil moj prvi pogled na Glasinsko ravnino! —

Mesec dni pozneje dobim zapoved iti z mnogimi tovari v Rogatico.

Bilo je četrtega oktobra. Solnce je sijalo v dolino Mi-ljačkino, ko sem preko trdnjave sarajevske potoval proti Rješ-vrhu. Na potu došel sem mnogo ljudi, ki so se živo pogovarjali. Prašam jih — kaj imajo: Hadži-Lojo dovedejo

danes, vjeli so ga pri Rogatici! Tedaj ga bom pa srečal, si mislim in jašem dalje na vrh. —

Ko pridemo v Mokro, bilo je povsodi vse veselo. Razdelile so se danes, na imendan Nj. Veličanstva prve zlate in srebrne svetinjice zasluženim vojakom. To je bilo povod vesolnim veselicam. Ali mi si poiščemo priličen kraj prenočišču, in moj marljivi Janko mi priredi ležišče iz slame in sená, koje je nekje iztaknil. —

Zamolcklo se čuje iz tabora veselo petje. Po dolini in po bregovih goré na gostih ognjiščih stražni ognji, — in za menoj se vzpenja strahovito pečevje, — vrata do Romanje-planine!

V našem taboru skoro vse miruje; bili smo trudni, ker že od petih rano imeli smo mnogo opravkov in potem še precejšno potovanje od Sarajeva do Mokrega. —

Ko se drugo jutro zbudim, bila je cela okolica, kakor osnežena!

Za prst na debelo visela je slana na meni, — in lasje in brada so mi bila polna svetlih zvezdic. Hladna jutranja sapa pihljala je od Romanje, in kakor gosta megla puhnila je pri vsakem dihljeji iz naših ust. A to nam je bilo zdravo. Brzo si načinimo črno kavo, potem osedlamo in otovorimo konje, in veselo na pot proti pečinam!

Vidimo še, kako se vojaki zbirajo okolo nekega šotora, in ko poizvedujemo, čujemo, da je sinoči, ko smo že spali, neka straža dovela Lojo, da si ga zdaj vsi hitijo ogledat, ker ga bodo skoro odpeljali v Sarajevo. — «Ugasla zvezda, usahli hudourniki» — zapisal sem si takrat v knjižico — «nečem ga videti!»

In nisem ga videl. V jutranji sapi zardé lica, in živo hodimo po novi stezi, ki se vije na Romanjo-planino! Prekrasno-divja je okolica tega pota, posebno po zadnjem ovinku, kjer vodi proti severu: Na levi se vidi skozi mršavo vejevje starih jel dolinica z vasjó, in prostranim šotoriščem; —

(mnogo je še sile skupljene — saj je še le preteklo deset dnij po krvavi bitki pri Bandin-Ogjaku). Nad dolino se stezajo panoge Vučje-planine in Rješ, v sivi daljavi strmi na jugu Sarajeva — mogočni Trebević. — Na desni pa se vzpenjajo strme stene s previsečimi pečinami, med katerimi raste zakrivljeno borovje, vzpenjajo se, da ti pogled pojema, v jasne visočine. — Kamenice in pečevni brglezi veselo kličejo svoje drugove, na vrhovih tankih jel posedajo šojevci (Tannenhäher) ter preglasno pevajo jutranji pozdrav, veverice in detali plazijo po mahovitih steblih, in cele jate kričečih drozgov in cararjev se goni po vejevji; — vse se giblje, vse se žuri vživati krasno jesensko jutro. —

Ko gledaš to veličastno-krasno naravo, vtriplje ti srce, veselo vzdahneš, in ves trud, v kojem življenje prenašaš, čini se malenkost, vse skrbi, ki te naletujejo, se razleté, in zdrava jakost ti krepi duševne in telesne moči. —

Naposled dospujemo na predel med visokimi pečinami. Pred nami se prostira gornja ravnina, sredi ktere stoji han*) Nadromanja. Glavice pa onega visokega brdovja so posejane s trdnjavami, kjer stražijo naši vojaki pot v Sarajevo. Daleč gledajo proti vzhodu in pretijo onemu, ki bi se predrznil navaliti na one grebene!

Do poludne pomikali smo se po oni cesti, kraj katere sem pred mesecem dnij po nepoznani šumi iskal pot do Glavsinske ravnine, in o poludne smo počivali pri hanu Podromanje.

Ali, ko smo prejeli od ondotnega polka živeža, odrinili smo skoro.

Jesensko solnce sijalo je milo na rjavo ravnino. Danes se je svetila pretkanih pajčevin, in bogate čede so se pasle kraj močvirnih jam. Kakó prijazna se mi je videla danes ravnina mimo one, ki sem jo gledal prvokrat v meglenem, neprijaznem jutru! —

*) han = gostilna za potnike.

V dveh urah pridemo na ono mesto, kjer se je bil zadnji boj v južni Bosni. Malo nad ravnino zvišeni bregovi, — po katerih stojé redki grmi leskovine in brinja — na kraji tiči vbornih koč, selo Bandin. Po zraku krožijo jastrebi, ob potu sedé gavrani. Težavno in leno se vzdigujejo, ko pridemo blizu njih, in krokaje poletujejo na kakih sto korakov, kjer zopet sedajo. Kar stresalo nas je, ko smo opazovali te lene, črne mrhožrce. Pri tem je bila tudi cela okolica pusta. Ni jednega človeka ni bilo v okrogu videti, — (jezdil sem dobro četrť ure pred mojimi ljudmi) — steza se je vila med golinami in pustim grmovjem navzgor, in čulo se je samo krokanje nenasitnih gavranov.

Zdajci se počne solnce približavati zahodnim goram, in gledati moramo, da si najdemo pripravnega mesta za prenočišče. Dospeli smo proti večeru do hana Kapić, kjer smo našli štiri konjenike, kot poštno postajo. Pokazali so nam, kje je najti krme in vode, kje drva, in v kratkem smo polegli na suhem prostoru, med grmovjem in skalovjem.

Zanetili so ogenj, varili smo si meso, in ko so zvezde zamigljale na nebu, zaspali smo vsi razven straže — v bližini onega kraja, kjer so pred tednom zagrebli one vojake, ki so v boji poginili. —

Svane zora, — in mi na konje in proti vzhodu!

Jutro je bilo hladno a jasno. Nedelja je bila. Mimo nizkih bregov nas je vodila pot. Gorski škerjanci gonili so se po planjavi ter si pevali svoje otožne pesmi, ki so me spominjale drugih krajev, drugih časov! Milo-otožno so donele, sladko so zvenele in mi budile hrepenenje po drugem življenju . . .

Kamenitna so tla po teh brežčkah, povsodi se vidijo pečine in plošče, z mahom in rumenim lišem pokrite. Trave skoro ni, pa gosto je brinje, po katerem dobiva okolica nekako pusto podobo.

Ali s časom se pride v vodotočje reke Drine in v kraje, ki so bolj obdelani. Ob potu se vijó njive in lepi travniki, ob vznožji bregov visé vasice in gozdi, in ko se bližamo Rogatici, srečujejo nas na pašnikih goveda in ovce, — in med zeleno travo cvéte rožnato-modrih listkov — jesenski podlesek — in okolo pasočih se čed poletujejo in poskakujejo vesele pastarice. Še pred poldnem dospujemo v Rogatico. Mestece je prijazno. Stanovniki so po večem mohamedanci, v okolici pa živé kristijani. —

Mislili smo, da smo na kraji potovanja, že smo hoteli utaboriti se pred mestom; ali dojde nam zapoved, da idemo takoj v Goraždo in prinesemo ondotnim vojakom živeža. Ni daleko, so nam rekli, — in živeža je ondi nujno potreba.

Kaj si čemo? Dadó nam še sto otovorjenih kónj — pokažejo nam pot — in hajdi! iščite si nepoznani kraj!

Kaj je Goražda? kje je? Tega imena še čul nisem nikdar. Rekli so nam, da se pot zavije okolo bližnjega hriba, potem moramo kreniti proti jugu — in lahko bomo našli omenjeni kraj! — To je bilo vse . . .

Ali kakšna je bila pot! Iz početka vila se je po ozkih drâgih, kjer je med strmimi pečinami ravno bilo prostora pritokom reke Drine! In ko smo prekoračili Rakitnico in zeleno Pračo, morali smo po jarugi plaziti — kjer se vali po zimi divji potok, — konje pa smo na uzdah in vajetih vlačili za sabó. Prašal sem pri Prači nekega kmeta, ako ni drugega pota na Vraselico. — Reče mi, da ne. Koliko truda smo si vžili, da smo naposled prispeli do predela Vraselice! Našli smo pa tu hladen vrelec in lepo trato za počitek; ali pričakovalo nas je tudi povelje, kar najbrže priti v Goraždo!

Pa zaradi kónj moralo se je počivati. Razgled s te višine bil je kaj krasen. Proti jugu vidi se očrtje daljnega pogorja, in ves zamaknjen gledal sem tja: Čudne so videti one gore. Očrtje ti kaže tu turško obličje s krivim nosom, glo-

bokih očij, tam vidiš cerkev s stolpom, tam obelisk ali orjaško drevje — vse ti slikajo one dalnje gore v modro ozračje.

Tu pristopi neki mladi hriščanin iz Sarajeva in reče: «Glej, gospodine, tamo na desni je Črna Gora, pred nami arbanaška zemlja, in oni vrhovi — pokaže proti jugovzhodu — one gore gledajo na Kosovo polje!» —

V krogu pokrivajo krasne listne goščave vrhovje. Listje je tu rumeno, tam zeleno, tam rjavkasto — in nad tem mnogobojnim prizorom razpenja se jasni obok sinjenega nebá. V dolini — na vznožji naše gore, leži selo Goražda kraj bistre Drine. V dolu se mrači. Kakor rdeče-plamteče oči gledajo stražni ognji k nam in nam značijo, da se okolo sela nahaja prostrano bojno taborišče.

Proti večeru skočimo na noge in se po ozki stezi spuščamo navzdol. Iz otemnele doline plazila je noč proti vrhovom, in za temnimi grebeni vzhodnih gor priplava luna in siplje svojo blede svetljava na reko in dol. Kakor srebrna nit se sveti Drina, in čarobnemu gradu enako se vidi selo Goražda z dvema džamijama na produ šumeče vode. — Oči začaranih čuvajev se mi vidi plamen mnogih ognjišč okolo Drine, in naša dolga vrsta, plazeča po ozki stezi v blede mesečini bila mi je sprevod začaranih kupcev, ki so kedaj po teh krajih potovali! —

Naposled prispejemo v dolino — do orjaškega gradú, da potrkamo na orjaška vrata. Ali teh ni — najti, ker jih nima; saj tudi orjaškega gradú ni videti več — vborne kočice le tičé tesno druga pri drugi. — Vse spava, tu pa tam se še sveti kaka lučica. — V nekem sadonosniku se utaborimo, kakor nam je bilo mogoče.

Ko se vzdignemo drugo jutro, pokrivala je gosta megla celo dolino. Kakor hitro se mi je posrečilo, šel sem preko lesenega mosta, kjer vodi pot v iztočno Hercegovino in proti Čajnici. Bistri valovi Drine-reke šumijo po izpranem kamenju, tu pa tu se zaletuje v skalovje, kjer se prebacujejo

in potem šumljaje odtekajo! Ali pogled na Goraždo me je iznenadil; — cela vas — male, skromne, lesene kočure. Žal mi je bilo, da se je moja sinočna iluzija tako hitro uničila. V eni džamiji je bila zaloga vsakojakega jestiva, po bazaru prodajali so suhe slive in orehe, — napeljane na dolge niti. po ozkih ulicah sprehajali so se blatni vojaki in mršavi Turčini: — brr — gledal sem, da sem kar preje prišel iz tega kôta. Ob tretji uri popoldne bili smo že čez Vraselico došli do Prače. Potovanje po suhem potoku navzdol bilo je še odurnejše, nego prejšnji dan, ko smo mučno plazili navzgor; ali veseli smo bili, ko smo proti večeru dospeli v Rogatico . . .

Nekoliko dnij pozneje pa sem jo iz Goražde po nekem drugem potu udaril proti Sarajevu. Imel sem pri sebi mladega Srba iz Sarajeva, Marka, ki mi ono jutro reče, da pozna pot, po katerem pridemo v dveh dneh v Sarajevo. Bil sem tega jako vesel, kajti čez Romanjo planino potreboval sem navadno tri dobre dni. — Od severozahoda prihaja bistri potok in tik potoka vodi steza po prijazni dolinici. Tja nas vodi naš kažipot.

Kdor danes potuje med Sarajevom in Prjepoljem, si bo težko misliti mogel, kake so bile krajine v prvem letu okupacije. Zdaj so povsodi lepe ceste in dobro narejene steze; ali takrat potovali smo po starih rimskih potih, ki se spenjajo sem ter tje čez hribe in doline. Na mnogih mestih bil je tlak uničen, in še celó bosanski konji so težavno po takih krajih napredovali.

Na takem potu smo se pomikali 12. oktobra. Naši konji bili so otovorjeni z raznim orožjem, katero se je odvezlo tamošnjim prebivalcem, z orožjem mnogovrstnih, različnih priprav in različnih časov.

Kakor rečeno, od početka bila je steza po zeleni dolinici kaj prijatna. Sadunosniki, njive, senožeti so se vrstile s prijaznimi pohištvii. Tihi mir vladal je na okoli. Moj kažipot peval mi je neumorno stare pesmi, pesmi o kraljeviču Marku,

o vilah, ki so ga čuvala in svarile, ki so mu pomagale do zmage, peval mi je o bojih s Turki in o čudotvorih hrabrih junakov, o Skenderbegu in Vukoviću, o Sibirjanu in drugih delijah. — On peva in peva, in jaz ga poslušam, in v mislih si še natančneje opisujem one boje. Kar pridemo v neko sotesko, kjer steze nestane. Zdaj si pa iščimo pot! Na srečo zagledamo brzozavno žico, koja, sem mislil, da vodi proti Sarajevu, in zdaj brez steze in brez poti za žico; kar mi reče odkritosrčno tudi Marko, da pota ne ve dalje, ker že dolgo ni bil v teh krajih! — Ali dobrega voditelja smo imeli žico. Prišli smo zopet na neko starinsko cesto, in o poldne bili smo na višini. Na desni in levi bili so krasni gozdovi listnatih dreves in ob potu bilo je vse polno velikanskih grobnih spomenikov, plošč in štiriogelnikov. Niso se mi videli turske naprave, in čudil sem se, kako so donesli te velikanske kamene na ono mesto, kjer enake snovi niti videti ni bilo!

Zdaj krene pot proti severu skoz veličanstvene šume, od vrha do vrha. Naposled se nagne na severno stran strmega gorovja. V pečine je vsekana ta cesta, ali pa pozidana v rimskem načinu — in nad njo se ziblje vejevje širokih bukev. Na desni pada strmina na 200 metrov do zelenožolte Prače, na levi strmé trdnjave nepregaznih pečin. In ko pridemo dalje, vzdiguje se na nasprotni strani okrogel grič z razvalinami starega gradú. Jerinin-grad so ga imenovali. —

Pred nami pa se otvori krasna dolinica z mično vasjo, z belimi hišami in belim minaretom pri džamiji. Bilo je selo Prača. Ondotni prebivalci se niso nikdar vtikali v zadnje boje, in tudi zdaj so nas priljudno vzprejeli. —

Blizu tega sela smo se po starem načinu utaborili.

Ali v tem taboru sem užil najodurnejšo noč svojega potovanja — ali ciganstva, kakor sem se dostikrat hudoval.

Ono gorovje — Jahorina gora —, katero smo čez dan prošli, še ni bilo pretraženo. In že po dnevi sem na bližnjih

bregovih čul puške pokati, da sem dostikrat postal in poslušal, kaj bo. Po noči pa me je vsak najmanjši šum vzbudil, da sem skočil na noge. Tako je o polnoči došla neka karavana, bog zna od kod, ter se je utaborila kakih tisoč korakov od nas. Opazim ogenj in okoli ognjišča rdeče čepice. Moram si ogledati, kaj je. — Ljudje — (bilo jih je kakih deset do dvanajst kupcev), — so se kaj prestrašili, ko nenadno stopim med nje, ki so si kuhali kavo, in ko jih prašam, kaj tu delajo! Povedó mi, da potujejo v Čajnico. — Zadovoljen se vrnem potem na svoje ležišče. Ko malo zadremļjem, zbudi me nekako čudno klopotanje in vrtenje, — in pri tem čujem zamolklo mrmljajoče glasove. Kaj je zopet to? si mislim in na tanko slušam. Ali ne da mi mirú. Obo-rožim se in se splazim za glasom. Naposled zapazim pod bregom skoz špranjo svetlavo. Na tiho se približam mestu. Zdaj čujem moške glasove — in zdaj pogledam — v borno sobico, kjer sta dva tkalca marljivo tkala in se pri tem delu mirno pogovarjala! —

To je tedaj bilo ono klopotanje in vrtenje, ki mi ni dalo spati. Vesel sem bil, ko se je zdanilo! —

Spodnji kraj doline ležal je v megli, na nasprotnem hribu pa kipi temno očrtje Jerininega gradu: jesenski čas, megla, razvaline — kako črno upljivajo na srcé — na srcé v tujini! — Pa želel sem videti oni kraj, — in napotil sem se tja. Široka, lepa cesta vodila je navzgor skozi gosto bukovje. Dozdevalo se mi je, da sem v domovini, kjer nad šumečo Savinjo vodi cesta do starega gradu. Pod menoj šumi — v megledni tmimi reka, nad menôj se spenjajo gole stene in razrušeno zidovje, kojega objema cveteči bršljan s svojimi zelenimi panogami in košatimi vejami, in rjavo-rdeči sokoli krožijo okolo visokih stolpov! Žal, da nisem imel časa, da si pogledam notranjost; morali smo odriniti . . .

Dve uri hoda nas še spremlja Prača, koje ozka dolinica je pokrita s travniki, na kterih se blišči rosa in slana. Po-

tem pa se vzdiguje pot — in včasih pridemo na mesta, kjer se težavno zna, da je tu bila kedaj steza. Na novo nas pozdravljajo bregovi in bukovje, in veseli potujemo po klancih in bregovih proti severo-zahodu.

Kakor otožni vzdih vila je jesenska sapa po vejah in vrhovih in posipala mi pot z rumenim, velim listjem. V grmovji pevajo potujoče taščice in penice, in marsikatera naših narodnih pesmic, ki govoré o slovesu in o potovanji, mi pride na um, in ker sem bil mnogo prvi — pel sem si poluglasno: «Je pa dave slanica pala — Na zelene travnike» in o poludne počivali smo pri hanu Pale. Selo Pale tiči dalje v južni soteski na znožji malega hriba, na katerem se vidijo prostrane razvaline starega grada. Stanovniki so mohamedanci, — na drugem bregu stojé pohištva kristjanov. Ljudje živé o kupčiji z lesom. Severni klanec onega pogorja nosi prostrane goščave. Potok pa, ki prišumi iz onih goščav, goni kolesa za drevoreze, in v dolini mečejo mu razkosana polena v strugo, da jih prinaša v Miljačko in po tej do Sarajeva. —

Še tistega popoldne se napotim v mesto. Po ozki stezi za potokom hitimo in prispejemo do Miljačke, ki prišumi od Romanje planine. Potem se vzdiguje pot do hana Ljubigosta in se znižuje do Kozarske čuprije, starega kamnitega mosta, o katerem se pripoveduje, da ga je sezidal neki kozji pastir, ki si je pridobil toliko bogastva, da je dal načiniti oni most, ker se mu je toliko kozâ potopilo, kadar je vsled deževja vzkipela! — In ko se je solnce nagnilo za gore, kjer se nahaja «vrela Bosne», došli smo do turškega grobišča — nasproti gornji trdnjavi sarajevski. —

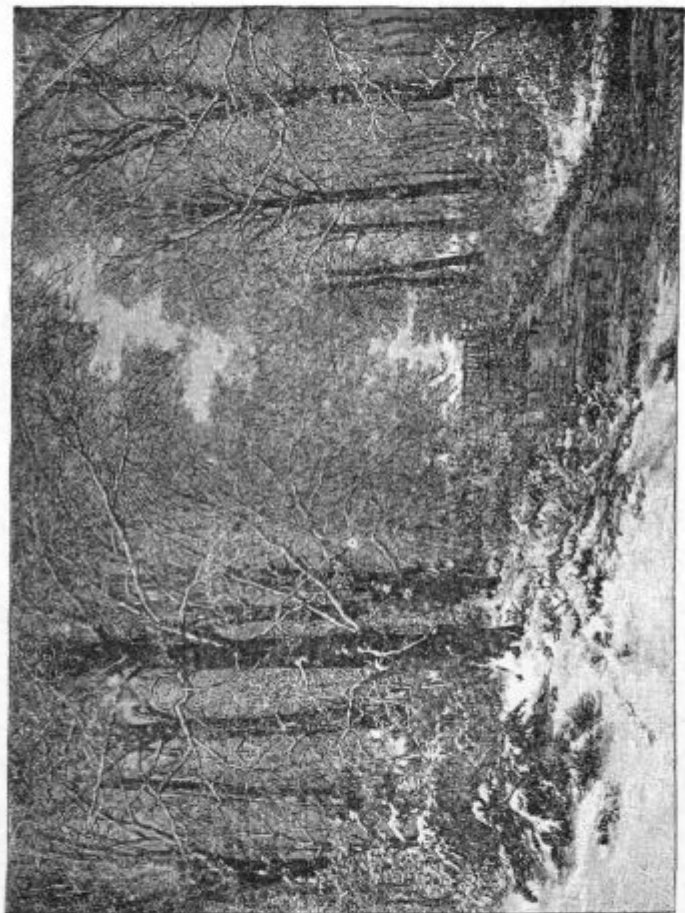
A nisem našel dolgo mirú. Javiti sem moral o naših potovanjih, o potih in krajih iztočne Bosne, — in v zahvalo poslali so me v Pale. Sicer nisem bil več sam, in nisem se dolgočasil, ker smo imeli na vse kripelje opraviti. Najprvo je bilo, da smo posuli močvir okolo hana, ki nam je bil odločen za stanišče. Ko je bilo mogoče okolo hana hoditi —

brez nevarnosti, da kdo utone v strašanskem blatu, skrbeti nam je bilo, da uredimo novo občino Paloko.

Nedelja je bila. Spavali smo še, naš stotnik, neki provijantni činovnik in jaz v kozjem hlevu, ktereга smo si priredili za stanovanje. Seveda mize, stola ali kaj takega ni bilo. Ležali smo na tleh, na snópu slame. Kar čujem brenkanje hripavih strun, in z debelim glasom nekdo v polaganem taktu peva. Ko si spanec iz očíj izperem, pogledam na prosto. Tu sedé kmetje iz okolice — in sredi njih — guslar. Ali kakšne so bile te gusle? Izdolbljeno drevo kakor žlica za orjake, prepeta s kožico in preprežena z debelo žico bele žime. Lok je bila skrivljena veja, ki je enako bila urejena. Pri tem je guslar neumorno premikal prste leve roke ter nekako otožno melodijo z lokom udarjal in skoro enoglasno iz pod nosa — in nosljaje — recitoval svoje enakomerne peterotrohejce. Samó za kakih deset verzov povzdignil je glas, in onde mu je sapa pošla, da si je moral globoko oddahnuti. In te vzdihne prikrival je s tem, da je ostro po struni gonil svoj lók.

Kar zamaknjeni so ga poslušali — niti očesa niso odvrnili od njega. Samo kadar je prenehal, spogledali so se drug drugega češ: ta jo zná! Gotovo bi ga bili poslušali vse jutro, da ni prišel stotnik, ki povabi kmete na polje — kjer se će izbrati glavar novej občini Palski. Sedem malih džematov spojilo se je v eno občino — in izbrali so si poglavarjem nekega starega Turčina, ki se je te časti dolgo branil, — odborniki bili so sami Kriščani. — Odbor nove občine prejel je na mestu svoje zapovedi — in potem so se ljudje — živo se pogovarjaje, razšli.

Zdaj smo imeli dela dovolj. Streha našega hana, v kterem je imela stati vsa satnija, bila je celó poškodovana. Povsodi gledal je beli dan skozi široke luknje in tudi steblena stena dajala je vetru in sapi preveč prelazov. Torej smo dostikrat ves dan bili pri drvorezih v Paléh in prevažali smo

Zima v gozdu.

s pomočjo nove občine deske in stebila za prirejanje strehe in sten. — Drugi nabirali so ob obalih potokovih drva za zimo. In ker je potok vsled mnogih ovinkov med grmovjem popustil mnogo polén, nabrali smo v kratkem precejšno množino čvrstega polénja, koje smo ohranili in nakopičili na zahodni (strani) steni hanovi.

Ta dolina — kotlu enaka, je lep kraj zemlje. Poleti je kaj krasno zelena, in, kakor so mi ondotni prebivalci pravili, polna divjačine. Kar pa se tiče krilatih pevcev, bilo je tudi v jesenskem času vse polno. Po zračnih višinah krožil je mogočni orel — po vrbovem grmovji speval je kraljiček; po bregovih krockal je temnočni gavran — in med bukovjem klical je resni dlesk in črnoglavi kalin. V burnih nočeh pa so se zbirale pri Paléh cele jate divjih gosij, rac, in drugih potovalk, da se je po celi dolini razlegal glas kriččih, prestrašenih ptic! —

Najrajše sem zahajal popoldne na stari grad pri Paléh. Razni spomini so mi rojili po glavi, in razgled z one visočine bil je prekrasen . . . Neki stari posestnik pa, Kuskuk imenovan, ki je mnogokrat zahajal v Pale k drvorezom, pripovedoval mi je mnoge stvari iz prešlih časov.

Samo jeden prizor želim povedati, kakor mi je oni starec govoril:

Nekega praznika (1874) v pomladi potovali so hriščani iz Sarajeva, kjer so se udeležili službe božje, domov.

Preko kozarske Čuprije, kjer Miljačka proti mestu šumi, došli so na ozko stezo, ki vodi ob južnem klanci proti hanu Ljubigosta.

Visoko med pečevjem vije se pot. V dnu brezna teče Miljačka in drvi peneče valove med velikimi pečinami. Solnce gorkó oseva zeleneče gozdove, ki poredko krasijo po ozkih doléh obnožje pečevitim bregovom; ali z Romanje-planine veje hladna sapa: na njej še ni zginilo zimsko ledje in sneg.

Pri hanu Ljubigosta postali so možje, da si okrepcajo dušo in teló pri kavi in rakiji, saj tu v samotnem kraju ni Turčina, in — solnce visoko stoji, da se še lahko pred večerom pride domov.

Pri takej priložnosti so se ljudje radi razgovarjali o svojem stanju. Razne novice so se raznašale po celi Bosni in Ercegovini. — Govorilo se je o oslobojenji Rumunov in Srbov — tudi o Bolgariji so se raznašale razne vesti, da turška vlada ne more več umiriti ljudstva, ki zahteva enaka prava, kakor je mohamedanec, da se v Stambulu snuje novo pravo za ljudstva severno od Balkâna, — in take govorice. Govorili so še o bojih in krvavih bitkah v Arbanasih — in počeli so se razgovarjati, nebi-li bilo treba, tudi v Bosni zahtevati več prostosti za Neturčine.

Tako so tudi onega popoldne ostali možje v živahnem pogovoru. Samó, kar je ženskega spola, moralo je naprej, njemu se ne da počitka.

Možje se pogovarjajo o tem in onem, kaj se je prigodilo na Romanji, kaj v Prači in v Paléh: — ondi je Turčin ubil krščaniča, tam je ugrabil živino, — in tako razne reči razpravljajo, da že navadno zvezdice leskečejo na nebu, ko se vračajo proti domu.

Med njimi, ki se krepčajo v hanu, sta tudi dva možá iz okolice Daljske. Stareji je Ilija Kusmuk, posestnik Kadinhana, mlajši je Risto Jovičić, sin ubornega kmeta Gaja Jovičića, kojega grada čepi, kakor da bi se skrivala pred onimi turskimi stanovi, ki onkraj griča ob potoku sloné.

Akoravno je še daleč do večera, se vendar Ilija in Risto napotita proti domu. — Miljačka v svojem brlogu prši ter svoje deroče vale ob zaprečne pečine meče, da leté pene daleko na sivo kamenje; v višavi plava veličastno orel, ter zré, kje bi zasačil plena . . . Tihoma stopata moža po pečevitej, ozkej stezi . . .

Ilija prvi spregovori:

«Risto, da ti odgovorim na tvoje prašanje: Hočem ti dati svojo hčerko, saj vem, da si čvrst korenjak in delaven mladenič. Tudi s tvojim očetom sva bila vedno prijatelja, in v onem burnem času, ko so po Jahorini puške pokale in handžari kosili, me je ranjenega ponesel v varni zakot. — Pomagal ti bodem, kjer mi bode mogoče.»

«Hvala ti, oče Ilija? In ko bode Jerta moja.» —

»Tiho! mu pomigne Ilija . . .»

Ravno sta prišla na kraj, kjer steza krene, ko zapazi ljutega sovražnika Juro Kadrića, prvega vrhovnika (muktara) džemata*) «Pale».

Trdno stopa Juro Kadrić vstric svojega konjiča, ki mu nosi tovor. Zdaj njegovo bistro okó zapazi ter spozna Kusmuka in čemerno lice se mu otemni, oči pa mu zažaré, kakor orlu, ko ugleda ubogega zajca, ki počasi iz ležišča na pašo skaklja! —

Umakniti se mu, bi bilo najbolje, kajti on je vrlo obo-rožen, nosi puško na ramih, handžar in samokrese za pasom, in pozna ga vse, da se proti neprijatelju, ako je krščanin, ničesa ne prestraši, tudi ne zločinstva, če osveta zahteva.

«Risto, čuvaj se! Ilija mladeniču zašepče — in ko se na ozkej stezi srečajo, izdere Kadrić samokres izza pasa ter ga izproži na Kusmuka: Pogini, pes! mu vpije; — ali ko se dim razleti, stoji Kusmuk ostrim pogledom pred njim. V tem hipu potegne handžar; pa ko se zamahne, da razcepi Iliji glavo, porine Risto konja s težkim bremenom obloženega in podere konja in turčina v prepad, da se valita po ostrem kamenji blizo do Miljačke, kjer tik deroče vode razmesarjena obležita. . . . Ne gane se niti konj, niti njegov gospodar. . . . Obleдела stojita Kusmuk in Risto na poti — le valovi prše bobné med otlina mi, veter šumi grozé po pečinah, v svetlih višinah popljuje orel tja do druge gore . . .»

*) Soseske.

Zdaj se Kusmuk predrami iz svojega strahu, poprime svojega rešitelja in mu govori:

«Beživa, beživa!»

In brzo stečeta proti brvi, ki vodi čez Miljačko, in kjer pot na desno krene, okolo Klokočevik-planine proti Palém.

«Ubežati morava, predno najdejo ubitega» — zopet pregovori Ilija, ko se bližata dolinici, kraj ktere jima je dom.

«Ali saj nihče ne ve, kedo ga je ubil, in — se li nisva samo branila in se ni nesreča po naključji pripetila?» — odgovori Risto.

«Branila? Turčinu se kriščanin ne sme braniti, umeš? In nihče naju videl ni? To je resnica. Ali pa ne veš koliko prijateljev ima Juro v Sarajevu? Komu je neki neznano, da sem mu jaz ubranil, ko je lani Gjermanoviću uzeti hotel volove in kola, ker mu je tretjine prikril? — In kedo njih ne ve, da mi je vedno obetal krvavo maščevanje? In drugi se bojé, — pa bodo dejali: «Kusmuk je pred nami odšel iz hana, Kusmuk mu je bil neprijatelj, — Kusmuk ga je ubil!» Bi-li neki čakal, dok pridejo ter vlové! Še nocej pojdem v Jahorino — in ti moraš z mano! . . .

«In mati in — Jerta?»

«Pri njima so moji sinovi Milan, Pero in Nado — in ti so nekrivi. — Le pojdi brzo k očetu, povej mu vse in reci mu, naj pride desetega dne od danes, kadar začuje s starega grada sovino skovikanje, na razvalino, ondi ga bo deva pričakovala. — Vzemi orožja, ako ga imaš in pričakuj me pri viru Jahorine. Le brzo!»

«Pozdravi Jerto in mater! Tedaj pri viru Jahorine!» pravi Risto ter poteče čez polja proti domovju, medtem ko Ilija čvrsto stopa proti Kadin-hanu. —

Ko so bili proti večeru drugi seljaki zapustili han ter dospeli do onega mesta, kjer se je pred nekoliko časom boj končal s smrtjo ljutega Kadrića, našli so na potu samokres

— in ko pogledajo v prepad, vidijo razbitega Turčina poleg mrtvega konja. . . .

«Kadrić, Kadrić!» se čujejo plahi glasovi.

«Zdaj nam hleve ropa in žito pleni,» dé nek drug predrzno — in boječé ga pogledajo ostali.

«Le naprej! naj leži, kakor si je postljal,» opominja tretji — in mirno bi bili odlazili, da ni ravno po nesreči prišel za njimi Mujo Ridjal iz Mindjure, ki se je s tremi hlapci vračal iz Sarajeva.

«Kaj je tu?» zakriči prišlec na nje. «Kaj je tu?»

Nemi mu pokažejo mrtveca.

«Gor ž njim, takoj!» jim veli turčin.

In molčé mu izpolné voljo; tako so bili vajeni, izvrševati povelja turčinov.

«Kdo ga je ubil?» vpraša dalje Ridjal, «Kdo?»

Vsi umolknejo.

«Kdo je šel pred vami po tej poti?» Pri tej priliki potegne samokres izza pasa. «Odgovor hočem!»

Zdaj se ojači Gjorgjo Gazivoda ter poreče: «Mujo, slušaj Bili smo do sedaj v hanu in ni nam znano, kdo je hodil ravno pred nami tem potom; ali izmed onih, ki so bili popoldne v hanu, sta Kusmuk z Ristom iz Pal prva odrinila; — a Bog začuvaj, da bi mi njega imeli na sumu.» — —

Zdaj prinesó nekateri mrtveca. Teme mu je bilo celoma razbito, nogi in leva roka zlomljena. . . .

«Nesite ga za mano!» veleva mohamedan kristjanom, in udani njegovi zahtevi ga za njim ponesó proti domu. «In ti, Salim, odmah v Sarajevo ter naznani muktaru, kar si videl in čul. — Ilija Kusmuk torej! dobro!» in potem ni bilo besedice več čuti od njega.

Plahi so stopali krščanini za Ridjalom — in drug za drugim so se poslovili ter stekli domov.

Temna noč krije dol in planine. Hladna sapa šumi po smerečji. Po ozki stezi, ki vodi z brda proti Palém, se pomikata dva možaka čvrste postave. Stareji krepko koraka po znani mu poti, bistro oko mu leta na levo, kakor bi hotel s pogledom prodreti tmino, ki leži nad brdom, z visokimi smrekami obrastenim, kjer iz goste šume prihruje divji potok, peneč in deroč proti dolu. V velikih skokih se spušča čez pečevje, in daleko se čuje grom in šum čistih vodâ.

«Poglej ta potočec!» reče zdaj stari mlajšemu. «Poglej njegovo čisto, deročo silo, Risto! Tako hrepeni potok za svobodo! Vse razdira, kar mu dela zapreke, in sabo sili, kar se ustavlja.»

«Ali kaj mu koristi hrepenenje? Vže tu ga vlove in ga prisilijo k delu, da jim vrtil kolesa. Suženj je, dokler se človeku ljubi! In kaj mu pomaga, da v dolini prosto razdira breg? Suženj je vendar bil in drva nositi le mora!»

«Ne govori tako, Risto! Ti si mlad, in ako doživiš srečnejše čase, ali te ne bode spomin veselil, ako pomisliš, bil sem suženj, a zdaj sem prost. In ti meni, da bi potočec ne mogel teh slabih jezov, ki ga love, podreti in one, katerim zdaj služi, pogubiti, ako bi hotel?» —

«Kam meriš s tem, Ilija?»

Ali Ilija Kusmuk ne odgovarja, nego krene proti «staremu gradu», ki moli nad selom na posamnem griču svoje gole stene proti nebu. Risto čvrsto za njim stopa po uglajeni stezi.

Zdaj prideta do zunanjega obzidja, kamor se more priti le od južne strani. Na tej strani bil je nekdaj vhod in rušno kamenje, ki se je ondi sulo v dol, kaže pot v notranje. Ko prilezeta noter, morata še dvojno ozidje preplaziti, da prideta na vrh, v sredo gradu.

Krasen razgled ima tu oko, ako po dnevi na vrhu te razvaline stojiš. Na severu lepa dolina, po kateri se vije umirjen potok, dalje goščavno gorovje s posamnimi seli in

v daljini gleda v dol pretrgana Romanja-planina; proti jugu se vzdiguje Vitez-planina, pokrita z gosto goščavo smerek in jelk. Iz nje prihruje potok Jahorina, ki se vije proti Palem severno in potem pri Palskem hanu združen z Repašnico in Bistrico zahodno proti Sarajevu, — na večeru vidiš gole planine — Klokočevik in Trebevič; proti vzhodu se vrste krasni griči pokriti s senožeti, njivami in šumami.

Ali temna noč krije danes okolico, le šum potokov se čuje iz bližine.

Potnika ubežnika ne zreta okolo sebe, tudi besedice ne spregovorita. Risto se splazi do severnega stolpa, ki štrli visoko v temno noč. Pot je nevarna, kajti spodnji oboki so na pol razrušeni, in ako se spotakne, je zgubljen. Starec je na razdrtino sedel ter mirno čakal. «Danes je deseti dan in še ni poročila!» mrmra v sebe. — A zdaj se čuje glas kakor sovino skovikanje, in kmalu se prikaže Risto.

«Svita se!» dé Risto, «mislim, da mora skoro biti pri nas. Ali povej mi zdaj, kaj hočeš, da stori moj otec? Pomagati nama ne more — in morda mora še on ubežati v planino, ako kdo izmed teh» — kaže na selo — «izvé, da nama novine prinaša.»

«Ne boj se. Nihče ga ne bode silil, tudi ti ne.»

«Kaj torej?»

«Vse ti bode jasno; samo miruj zdaj.»

Zaglasil se sova pod razvalinami. «Moj oče!» vzklikne Risto in odskovika. In za nekoliko časa se prikaže jaka postava, stari kmet Gajo Jovičić.

«Evo me! Kaj hočeš Ilija?» spregovori starec podavši rokó sinu in Kusmuku.

«Kaj čuješ iz Sarajeva?»

«Ti Ilija, moj Risto, Sava Gjermanović, Pero Gazivoda in Milan Klačar, vsi ste propali smrti. Ako vas ulové — pojde vam za glavo!»

«Ako nas ujamejo, vem; ali ne bodo nas ujeli! Čuj, Gajo, idi k mojim sinovom —»

«Ubegli so!» odgovarja Gajo; «Milana so že imeli; ali Nedo in Pero sta priskočila, in ubili so ona dva zaptije, ki sta hotela Milana mesto očeta voditi v Sarajevo pred sód.»

«Ubegli? — In žena in Jerta?»

«Ubežali ste v Bogovič.»

«Ubežali! In kdo je v hanu?»

«Mujo Ridjal iz Mindjure. Poznaš ga, oni enooki, ki je lani ubil Mijata Koladića . . .»

«Poznam, poznam! Kaj torej storiti?»

«Bežita v Jahorino nazaj. Morebiti se kmalu vidimo!»

«Slušaj, Gajo! Pojdi v Bogovič, reci moji ženi, naj se s hčerjo pri Čehaiću skriva, dok mi bode mogoče, peljati ji na drugo mesto. Jaz pojdem z Ristom čez Jahorino proti Foči in v Črnogoro; morebiti se nama posreči med brati Črnogorci najti zavetja. In tedaj pridem ter popeljem ženo, deco in tebe sabo. Uredi vse! In ako o mojih sinovih poročiš, poroči jim, da še tri dni ostanem v Jahorini, da me vsako polnoč najdejo pri oni veliki jelki vrhu Vitezice. Sova je znak?»

«Vse bom storil,» reče Gajo. «Potrebujeta še kaj?»

«Ne. Imava vsega dovolj! In zdaj, Bog ti daj srečo, da vse izvršiš! Zdrav ostani!» Poda mu rokó, in nemi se poslovijo. . . .

«Slušaj! Kragulj se je oglasil v nasprotni šumi. Kragulj se v noči ne glasi: nekdo nas je ovadil!» dé Risto.

In zopet se glasno začuje kraguljev glas, enkrat, dvakrat, trikrat. . . . Izmed šumenja čujejo se koraki, in črne človeške postave se plazijo proti razvalinam!

«Gajo, beži domov, da izvršiš, kar sem te prosil, beži!» vikne Ilija.

«Prepozno! — Od vseh stranij se bližajo oboroženci.»

«Gajo, vzemi ta nož, in zdaj k temu zidu!»

Izgovorivši poteče k velikemu stolpu, in se postavijo vsi trije — hrbet na obzidje, pred sabo porušle oboke in duri. Pripravljeni na vse, pričakujejo dohod sovražnih sledilcev. — Ne čakajo dolgo. Skoro se čuje glas: «Podajte se!»

«Ne boj se!» ogласi se Ilija, ter nastavi svojo puško na vhod. Isto stori Risto.

In ko po dolgem iskanji dva zaptije pred luknjo prideta, počita dve puški, in z zamolklim krikom se zvalita orožnika v zijajočo globino. Zdaj pa prihrumi vsa sila k stolpu. Pok jih je privabil. Ljut boj se vname. Marsikateri se podere v votlino, marsikoga rani handžar Ilijev in Ristov; ali Gajo leži zgruden ob zidu; kroglja ga je bila zadela ob senci in brez zavesti se je zvrnil tik zidu.

Ko se v boju za prostost in življenje razljutita kristjana, vikne Ilija: «Z nožem prodór!» — in kakor besna vržeta se na sovražnika, s handžarom porineta v vrsto orožnikov in ti omahnejo. — Izhod je prost. Zdaj tečeta čez kamenje skozi vhod proti šumi; ali tu ju čaka še večja moč in ne pomaga niti pogum, niti handžar: razorožena jim padeta v roke.

«Imamo ju!» zakliče eden proti staremu gradu, in hitro pritečejo preklinjajoč oni, ki so ostali živi ali kojih ni ljuta rana zadrževala. — —

Zdaj se Gajo, katerega turčini še ugledali niso, zbudi iz omotice. Hudo ga skeli rana. Ali okrog njega je vse tiho in mirno, le iz globine se čuje stok, pred durmi ječanje.

Počasi se splazi ob zidu, in ko pogleda na kamenje, leži ranjen turčin poleg treh mrtvih. . . . Nikjer ni videti žive duše, samo doli na drugi strani čuje se glasen govor in preklinjanje.

Gajo drči po ruši, beži čez ozidje in pride do svojega doma. Ali ni mu dalo ostati doma. Oboroži se s sekiro, pokliče svoje sosede ter beži v dolino in po bregih, da prebudi druge.

In ono jutro so turčini bili pri Miljački, blizu Ljubigosta strašansko pobiti. Kristjani so se zbrali, pričakovali zaptije, ki so gnali Ilijo in Rista proti Sarajevu, in ko iznenada planejo nanje, ni se mogel ubraniti ni jeden turčinov. Risto in Ilija bila sta oproščena, — ali po tej bitki pobegli so tudi vsi drugi v Jahorino planino, iz katere so šele l. 1875., ko se je pobunila Ercegovina, došli zopet v domovino.

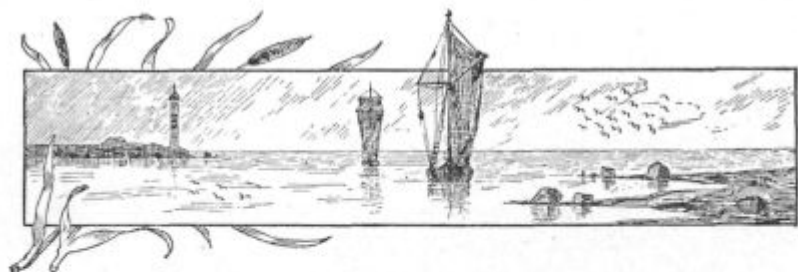
Predolgo bi bilo, pripovedovati, kaj so v teh časih prebili. Pozabljeno je vse. Kusmuk, stari Ilija, zdaj pri lovu rad govori o onih časih, pa vsakokrat reče: «Hvala Bogu, zdaj je drugače!» — —

Naposled smo Palski han uredili, da je bilo veselje ga gledati. Potem smo začeli prirejati pot proti Sarajevu in proti Kadin-hanu, in naš kozji hlev spremenil se je v mali salon. Seveda edino okno dajalo je premalo svetlobe, ali privadili smo se polmraka.

V Sarajevo pošiljali smo vsaki dan straže po pisma in druge potrebnosti; v celem živeli smo precej mirno in dobro. In reči moram, da sem se od tega kraja kaj težko ločil, ko v noči pred Vsemi svetniki pride zapoved, da moram takoj oditi v Sarajevo. Ali za vedno mi bode v spominu kotel Palski in stari zapuščeni grad nad Palem, kjer sem dostikrat sanjal o daljni naši domovini; kjer sem uvidel, kaj more človek v kratkem času doživeti in vstvariti, ako ga podpira sreča, in ako ga pritiska potreba.

Teh svojih spominov iz jugovzhodne Bosne se ne bodem znebil nikdar — onih dostikrat krutih časov, onih tožnih potov spominjal se bodem vse življenje.

Naši denarni zavodi.

Spisal dr. Fr. Rosina.

Kamen do kamna palača.

Nar. pregovor.

Primero ma dokaj pozno občutili smo Slovenci potrebo gospodarske neodvisnosti. Še le pred 36 leti ustanovil se je prvi slovenski denarni zavod «Obrtno pomožno društvo» v Ljubljani in celo tega je spravil Čeh Ivan Horak v življenje.

Celih 15 let pozneje, koncem l. 1871. ustanovila se je prva slovenska posojilnica «Okrajna posojilnica» v Ljutomeru. Ravno plodovita Štajerska pokazala se je posebno ugodna snovanju denarnih zadrug. Po vzgledu te prve posojilnice naraščalo je število posojilnic, nekoliko tudi hranilnic, po vseh okrajih tako, da danes na slovenskem Štajerji ni več sodnega okraja brez slovenskega denarnega zavoda. Tega razvoja tudi ni uničila velika narodna nesreča, ki nas je bila zadela s tem, da se je ponesrečilo snovanje prvega velicega denarnega zavoda v Ljubljani banke «Slovenija». Naopak! Ta nezgoda, ki je za mnogo časa uničila zaupanje v domače

zavode, imela je ta dobri učinek, da so snovatelji novih denarnih zavodov postali od konca do kraja oprezni in, da so se ti izročevali le zaupanja vrednim domačim možem, ne pa tujim uradnikom. Jedino prava pot je ta, da si sami vzgajamo takim zavodom potrebnega osebja.

Danes smo s stanjem slovenskih denarnih zavodov lahko zadovoljni. Najvažnejše so posojilnice. Koncem leta 1892. imeli smo 54 posojilnic, ki so se pomnožile tekom l. 1893. na 61. Od teh jih je bilo na Štajerskem 20, na Koroškem 17, na Kranjskem 14 in na Primorskem 10. Kakova moč so ti zavodi, razvidimo iz tega, da so te posojilnice imele koncem l. 1892. prometa 13,326.676 gld. in naloženega denarja 6,191,145 gld. V jednom samem letu pomnožile so se hranilne vloge za 1,235.595 gld. To so lepi dokazi o gospodarski zrelosti slovenskega ljudstva. Še lepše pa je čuti, da so vse te posojilnice v najlepšem redu.

Poleg posojilnic razvijajo se hranilnice. V tem oziru smo zelo zaostali. Iz starejše dobe imamo zopet v Malem Štajerju dve hranilnici: Kozje in Slovenji gradec. Pa ta dva zavoda sta v prvi vrsti lokalnega pomena. Za večji delokrog sta osnovani »Mestna hranilnica« v Ljubljani in »Južnoštajerska hranilnica« v Celji, ki sta se obe ustanovili l. 1889. Tudi razvoj teh zavodov je dovoljen. »Mestna hranilnica« v Ljubljani imela je s koncem l. 1892. že hranilnih vlog 2,313.655 gld. in to v kljub temu, da se razvija poleg mogočnega starega zavoda.

Vesel napredek na Kranjskem beležimo tudi v tem, da sta se v zadnjem letu tudi ustanovili hranilnici v Kranji in Novem mestu, od katerih je prva že počela prav marljivo poslovati.

Tako se je torej na polju denarnih zavodov na vseh oglih slovenske domovine vzbudilo že živahno gibanje, ki mora biti največje koristi za bodočnost. Štajerske Slovence pred vsemi zanimata dva z dosledno mirnostjo in natančnostjo

paralelno delujoča slovenska zavoda v Celji: »Južnoštajerska hranilnica« in »Posojilnica«. Oprta na marljivo okoliško prebivalstvo in osobito na dobre gospodarske odnošaje v Savinjski dolini, se ta dva zavoda drug poleg drugega najhitrejše in najpravilneje razvijata. »Posojilnica v Celji« postala je tekom svojega 12letnega obstoja najmočnejši zavod te vrste in je imela koncem l. 1892. že prometa 1,761.380 gld. Njene hranilne vloge znašale so že takrat 895.983 gld. in so se samo tekom jednega leta pomnožile za 152.711 gld., dasi ravno ta zavod ni namenjen kopičenju premoženja v hranilnih vlogah. Kot najmočnejša izvrševala je ta posojilnica važno vlogo nekakšne centralne posojilnice s tem, da je vsprejemala preostajočo gotovino od manjših posojilnic in je zopet po potrebi s posojili podpirala.

»Južnoštajerska hranilnica« pa se je tekom svojega triletnega obstanka s koncem l. 1892. povzdignila do 950.656 hranilnih vlog in je že koncem prvega polletja v letu 1893. presegla prvi milijon.

Ta napredek vzbudil je veselo pozornost med vsemi štajerskimi Slovenci. Kaj čuda tudi, da so skromni prostori, v katerih sta se porodila in kjer sta delovala doslej ta zavoda postali pretesni. Zato je bilo treba misliti na novo streho. Kupilo se je v ta namen že l. 1892. stavbišče na najlepšem prostoru v Celji in sklenilo se je postaviti na ta prostor stavbo, ki bi bila ponos štajerskih Slovencev, ki bi imela ne samo prikladne prostore za denarne zavode, nego bi bila tudi — Narodni dom, kakor ga kaže podoba v tej knjigi.

Načrte za to monumentalno stavbo sestavil je duhoviti zgraditelj ljubljanskega gledišča g. V. Hrásky, in reči se mora: v občno zadovoljnost.

Poslopje ima biti v najmodernejšem slogu, kakeršnega nima štajerska dežela južno od Gradca. Glavno pročelje, katero se deli v parter, mezzanin in dve nadstropji ter mansardni podstrešni oddelek, obrneno je na »Cesarja Josipa trg«.

Manjše čelo obrneno je v ljubljansko ulico, vogel okrašen je z modernim, stolpu podobnim nazidom v višini 37·6 m.

Notranja ureditev ima biti kar najbolje udobna. V parteru ima prostora 6 trgovin in restavracija, v mezzaninu so potrebna skladišča. V prvem nadstropji bodo krasni prostori za denarne zavode in čitalniški prostori. Najbolj zanimiva bode 24·5 m dolga in 10·5 m široka dvorana s stalnim, 4·8 m globokim odrom, z štirimi garderobami, buffet-om, galerijo in mnogimi prednimi sobami. Razen teh so še v prvem nadstropji kavarna, knjižnica, biljardna soba itd. Vse poslopje ima se kuriti s centralno zračno kurjavo. Stroški zgradbe proračunjeni so okroglo na 150.000 glđ.

Ta velikanska zgradba ima se pričeti takoj, ko bodo odstranjene zapreke, katere se ji delajo še danes, katere pa bodo morebiti v kratkem odstranjene. Ko pa bode stalo to poslopje, bode ono prava podoba slovenske marljivosti — dom narodnega dela in štedljivosti.

Dal Bog, da se nam te želje kmalu uresničijo!

Slovenski denarni zavodi pa naj se po oni poti, katero so nastopili, mirno in previdno razvijajo po vseh krajih. Potem je upati, da se bode narodno premoženje osredotočilo v nepremagljivo silo. Upati pa je tudi, da se bode tem potom trudapolnega dela vzgojila generacija v denarstvu do konca večjih domačih môž, kateri bodo potem v stanu enkrat dvigniti in vzdržati močen vseslovenski, vse manjše zavode vodeči zavod, našo — narodno banko.

Inseratni del.

MORIC RAUCH

Rotovška ulica steklar v Celji Rathausgasse

priporoča svojo največjo zalogo vsakovrstnih steklenih in porcelanskih posod za gostilne, kavarne in dom, kakor tudi drugih steklenih, porcelanskih in glinastih izdelkov. Zaloga vsakovrstnih najfinejših oljnatih barv. Največjo izber zrcal in podob vseh velikosti v okvirjih in brez njih.

Posebno pa opozarja slav. občinstvo na veliko zalogo vsakovrstnih najnovejših

svetilnic za gostilne

z izredno svetlobno jakostjo

kakor tudi od preprostih do najkrasnejših namiznih in visečih svetilnic po najnižjih cenah.

Priporoča se tudi za vsako steklarsko delo pri novih stavbah

in esprejema vse v njegovo stroko spadajoče poprave ter jih izvršuje solidno, točno in ceno.

Ustanovljeno 1842

Ustanovljeno 1342

Brata Eberl

fabrikanta oljnatih barv, lakov, firnežev

napisna slikarja

—♦ pleskarija za stavbe in pohištvo ♦—

Glavni zastop Bartholijevega orig. karbolineja.
Maščoba za konjska kopita in usnje.

v Ljubljani

za frančiškansko cerkvijo v hiši I. Vilharja št. 4.

Oljnate barve v ploščevinastih pušicah za prodajalce na drobno po 1 in pol kilo vsebine, najfinjeje strte in po najnižji ceni. (Občno priznanje.)

Jantarjev lak za tla v šestih barvenih tonih, najtrajnejša tvarina za tla.

Spiritni podsnovni in svetli lak za tla, ki se v enem dnevu lakujejo in zopet rabijo.

Angleški laki za kočije Nobles & Hoare.

Preparacijski, zračni, damar-lak, lak za pohištvo, železo in usnje, mixtion, terebin, Dunajsko-Novomeško terpentinovo olje.

Firnež le iz kranjskega olja, ki se ne sme zamenjati z navadnim firnežem v trgovini.

Kemične barve za posebne in dekoracijske slikarje, prstene barve za zidarje itd.

Velika zaloga norimberških čopičev, priznано najbolje vrste, kakor vseh drugih v to stroko spadajočih predmetov.

Priporočava svoje pleskarstvo za stavbe in pohištvo č. duhovščini in sl. občinstvu najtopleje, kajti ono zadošča vsem zahtevam v tej stroki. Najna dela so povsod priznana in nikdo ne more z nama tekmovali, bodisi glede solidnosti, ukusa ali nuzke cene. Posebno priporočava pleskanje hiš z oljnato barvo, kateremu se mora dati prednost pred vsakim apnenim barvilom, kajti je trajnejše in neznatno dražje. Hiše, skrbno napleskane z oljnato barvo, ne potrebujejo 20 do 30 let nikake poprave.

Opozarjava tudi častito občinstvo na predmete iz najine delavnice, razstavljene v obrtni razstavi deželnega muzeja „Rudolfinum“.

VASO PETRIČIČ

Trgovina na debelo
in drobno

v Ljubljani

Priporoča slavnemu občinstvu svojo veliko zalogo vseh kranjskih v to stroko spadajočih izdelkov, kakor: vse vrste krtače in beliče (pizeljne), glavnike, čevlje, slamnike, jermena za hlače, biče in cepe, pipe za sode iz tisovega lesa, kakor tudi pipe s ključem, gajželniki, krtače za volno čistiti, zobotrebne itd.

Velika zaloga norimberškega blaga, nože in vilice, fajfe ali pipe, lesene, porcelanaste in zemljene cevi, mošnje za denar in tabak, listnice, mila.

Največja zbirka igrač in Miklavževih daril, božično drevo in za godove.

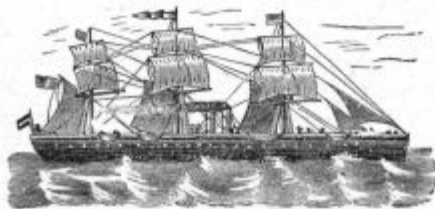
Vse vrste trakov, pavalnatih, volnatih in svilenih, gumbov kakor tudi vse vrste konca za stroj in za šivanje na roko, nogovice in rokavice za zimsko in poletno potrebo in vse potrebne reči za potovanje.

Velika zaloga šolskega orodja, kakor svinčnikov, peres, držal, črnih, pisalnih plošč in čertalnikov, pisank in risank, papirja za urade in za liste.

Hamburg-ameriška
BRZOPAROBRODNA DRUŽBA
v Hamburgu

Ekspresna in poštna vožnja
Parobrodje šteje 54 velikanskih parobrodov
za vožnjo čez morje.

Brzoparobrodj z dvema vijakoma „Knez Bismark“, „Columbia“, „Normania“ in „Augusta Viktorja“ so največji in najhitrejši na svetu.

Vožnja iz Hamburga v New-York
traja le 6 do 7 dni.

Dalje vozi tudi s poštnim brzoparobrodom iz Hamburga v Havre, Antwerpen, Boston, Baltimor, New-Orleans, Brazilijo, La Plata, Montreal, vzhodno Afriko, Transvaal, Natal, zahodno Indijo, Mehiko, Havana in iz Havre v New-York, iz Stettina v New-York, iz Antwerpena v Montreal in Boston.

Vsa natančnejša pojasnila daje
direkcija v Hamburgu, Dovenfleth 18—20
kakor tudi vsaka potovalna pisarna.

Moč in delovanje

jedino pravega angleškega čudotvornega balzama.

Izključno jedina in sama izdelovalnica in razpošiljateljica je lekarna „angelj varuh“ lekarja A. Thierry-a v Pregradi, Hrvatsko.

Najstareje, vsestransko priznано, dobro in tudi zelo ceno obče ljudsko domače zdravilo za vse zunanje in znotrajne bolezni

En sam poskus bode bolje poučil nego to oznanilo. Pravi in neponarejeni je ta balzam le tedaj, ako je vsaka steklenica s srebrnim zaporkom zaprta, v kateri je vtisnena moja tvrdka: „Adolf Thierry v Pregradi“, ako ima vsaka steklenica rudeč listek in je zavita v rabilen navod, na katerem je ista varstvena znamka in z istim napisom kakor zgoraj. Vsi drugi balzami, ki niso zaprti z mojim zaporkom in vsi balzami, ki nimajo teh zunanjih znamenj, so ponarejeni posnetki, ki imajo v sebi tudi prepovedane, škodljive in drastične tvarine, kakor »aloja« in drugo. Tak balzam naj vsak kar vrne. Ponarejalce in posnemalce mojega balzama ovadim po zakonu varstvenih znamk pri sodišču in ravno tako tudi prodajalce ponarejenih izdelkov. Razumniki visoke kr. vlade (št. 5782 B. 6108) so ga preiskali ter priznali, da moj izdelek nima v sebi prepovedanih ali zdravju škodljivih tvarin. Kjer ni nobene zaloge mojega balzama, naroči se naj naravnost in naslovi: Lekarna „angelj varuh“ A. Thierry-a v Pregradi pri rogaški Slatini. — Do vseh poštnih postaj avstro-ogerskih velja s frankirano pošiljstvo: 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone, 60 malih ali 30 dvojnih steklenic 12 kron 60 v.; za Bosno in Hercegovino velja frankirana pošiljatev 12 malih

Ta balzam se rabi za zunaj in znotraj. On je 1. Nedosegljivo zdravilo pri vseh pljučnih in prsnih boleznih, hladi katar in zabranjuje bljuvanje, odpravi hud kašelj in ozdravlja celo zastarane take bolezni. 2. Deluje posebno dobro pri vnetju grla, hripavosti itd. 3. Mrzlico prežene korenito. 4. Zdravi neverjetno hitro vse bolezni na jetrih, želodcu in črevih, posebno želodčev krč, koliko in trganje po životu. 5. Ozdravi bol in odpravi zlato žilo in hemoroide. 6. Mehča prebavljanje in čisti kri, čisti ledvice, ozdravlja otožnost in pobitost ter pospešuje tek in prebavljenje. 7. Služi dobro tudi pri zobobolu, otlah zobeh, gnjilobi v ustih in pri vseh zobnih in ustnih boleznih. 8. Dobro sredstvo zoper črva, trakuljo in omotico. 9. Za zunaj se rabi kot čudotvorno zdravilo za rane, nove ali stare, sled rane, pšeno, ošpice, cevovko, bradovice, opeklino, ozeblino, hraste, garje in spuščaje, razpokane in raskave roke itd. itd., in ozdravlja glavobol, šumenje in trganje, protin, bolečine v ušesih, o čemer poučuje obširen navod o porabi. 10. Najboljše zdravilo, ki se rabi za zunaj in znotraj z gotovim vspehom, ki je zanesljivo, cenó in nič ne škoduje, in brez katerega naj bi za prvo pomoč nobena družina ne bila.

ali 6 dvojnih steklenic 5 kron, 60 malih ali 30 dvojnih steklenic 15 kron. Razpošilja se samo za poslani denar ali s poštним povzajem. — Adolf Thierry, lekarnar v Pregradi pri rogaški Slatini.

Schutzengel-Apolheke

**desATHIERRY in
PREGRADA**

Zakonito registrirana
varstvena znamka.

Zagrebski paralisian.

vriban posebno učinkujoč zoper protin, trganje, za boli v shlepih, križu hrbtu, vražjo bol, hromost itd. itd.

Moč in delovanje pravega angleškega čudotvornega mazila

Angleško čudotvorno mazilo pri najhujših, tudi zastarelih boleznih trpečega človeštva, rabljeno z najboljim uspehom, nedosegljivo pri zdravljenju ran, kakor tudi lajšanju bolečin je prav za prav le spojenje čudotvornih naravnih močij rudeče rože, »rosa centifolia« v zvezi z drugimi radi svoje zdravilne moči znamenitimi snovmi.

Angleško čudotvorno mazilo se rabi :

Pri razbolelih prsih (bulah) ali šenu, ki nastane po tiščanju mleka ali otrpelosti i. t. d. na prsih otročnice, kedar mleko po mlečnih zastanc ter nastanejo oteklina in bule, obklada naj se z angleškim čudotvornim mazilom, ki jih popolnoma ozdravi. Vzame se okrogel kos platna, ali usnja, primernege prsam, z zarezami, da se jim dobro prilaga; v sredi se izreže mala luknjica, da je sesek prost in se položi na prsa dobro namazan z angl. čudotvornim mazilom. **Prsa se morajo na viško prevezati.** Ako niso bule že tako hude, da bi bile začele gnjiti že mlečne koščice, **tedaj je oteklina in šeno hitro vstavljeno in vnetje mine v nekaj urah.** Ako se je pa ognjilo in narava gnjilobó sili vun skozi oteklino, tedaj se vzame velik kos platna ali usnja, namazanega z angleškim čudotvornim mazilom, tako da se pokrijejo vsi razboleli deli. To se mora ponavljati vsakih sedem ur, kajti angl. čudotvorno mazilo iz rane tekočo snov deloma razkrajja; čez nekaj dni je gnojenje ozdravljeno. Za zdravljenje ran je pa dosti vsakih 24 ur sveže mazilo. **Prsa se morajo na viško prevezati.** To bolezen imajo le otročnice, zato se pa pripovoča, če se hoče ovarovati neizrečenih bolečin in pri dojenji, naravno, škodljivega upliva, da se rabi angl. čudotvorno mazilo takoj, ko se vleže in se tako ogne bolezní. Mlečna vročica mine hitro; mlečnice se ne zamače vsled mlekovega pritiska, ne otrpnejo in mati doji otroka brez bolečin.

Presesan sesek ozdravi angl. čudotvorno mazilo hitro, vendar je treba dobro osnažiti prsa pred dojenjem otroka.

Pri odstavljanji otrok tudi lahko nastanejo otrpelosti in bule radi mleka. Angl. čudotvorno mazilo, sveže vsakih 24 ur, hitro ozdravi vse.

Pri starih napakah, odprtih nogah, ranah, slantotoku, otekljih nogah, in kosteh rabljeno angl. čudotvorno mazilo **popolnoma zdravi.**

Pri vsekanih, zbodenih, vrezanih ranah, pretiskih in obstrljenih ranah nalaga se po krvavenji vsakih 4—6 ur, ali tudi kasneje angl. čudotvorno mazilo. Angl. čudotvorno mazilo ohrani rano svežo in snažno, brani rasti škodljivi tenki kožici na vrhnji koži in celi rano od znotraj na vun. Rana se ne zaceli prej popolnoma, dokler niso zunaj vsi bolni sokovi ali kake

tuje stvari, kakor steklovina, lesni koščki, pesek, žroteljni itd. itd. Angleško čudotvorno mazilo odstrani vnetje, hladi bolečine, in je, ker **poživlja in sveži, izvrstno sredstvo proti prisadu.**

Vse otekline in izrastke, ki so ali gnojni ali trdi, n. pr. krvni vozli, čerm itd. raztopi angl. čudotvorno mazilo hitro otekline in odstrani vnetje, ako se pa že gnoje, tedaj jih angl. čudotvorno mazilo vsakih 4—6 ur nalagano kmalu ozdravi.

Črva ali zarastke, tako imenovane napake, zanohtnice itd. zdravi angl. čudotvorno mazilo, ako se polaga zvečer in zjutraj na bolni ud in se ta ne preveže pretirno. Na roki, nogi, ali globoko v mesu nastala posebno boleča vnetja, gnoječa se, ozdravlja prav hitro.

Pri mehurjastih ali ranjenih nogah odneha takoj bolečina, ako se namažejo z angl. čudotvornim mazilom, rane ozdravijo v malo urah, ako mirujemo; celo potovanje ne ovira zdravljenja. Za hribolazce neobhodno potrebno.

Opeklina, naj bodo od vrele vode, olja ognja, naj se na tenko namažejo z angl. čudotvornim mazilom vsako četrto uro in je najbolje, če se ud z volno (bato) ovije; pozneje zadostuje mazati vsakih 8—12 ur. Angl. čudotvorno mazilo se mora pogreti, da se more na tenko namazati.

Ako ima kdo steklo ali trščico, trn itd. v nogi ali roki potegne angl. čudotvorno mazilo hitro iz rane; ranjeno mesto se ne sme pretirno prevezati.

Pri ozebljih udih, ako niso bili takoj prav zdravljeni, da bi se bila ozeblina s snegom ali mrzlo vodo pregnala; hladi in ozdravi jih angl. čudotvorno mazilo, ako se rabi vsakih 12—24 ur.

Ako se bolnik preleži, je najbolje, da se angl. čudotvorno mazilo, namaže na mehko usnje; bolečine takoj izginejo in celi se prav hitro.

Oteklina v grlu, naj je zunaj ali znotraj, mora se mazati z angl. čudotvornim mazilom vsakih 12 ur znova in oteklina hitro izgine.

Za otoke, ako se jim po stavljenji koz izpušča, ali se jim napravijo mozulji ali jim iz ušes teče itd. ni hladivnejšega in boljšega zdravila; polagajo se na bolne dele koščki usnja, namazani z angl. čudotvornim mazilom, katero potegne iz ran vse nezdrave sokove brez bolečin. Rana se potem hitro zaceli.

Angleško čudotvorno mazilo je kolikor stareje toliko izvrstneje pri vporabi!

Príporeča se tedaj družinam, da imajo vedno pri rokah tega *edinega presercativnega sredstva*.

Manj kot dve puščici se ga ne razpošilja; razpošilja se le za poslani denar ali s povzetcem. Poština, vozni list, zavijanje itd. ter dva lončeka velja 3 krone.

Mnogoštevilna spričevala na pregled!

Kupovalce svarim pred ničrednim ponarejenim mazilom in prosim, naj vsakdo pazi na vrhu lončeka vžgano varstveno znamko in trdko „Lekarna angelj varuh A. Thierrya v Pregradi“. Vsak lonček mora biti zavit v ravno tak rabljen navod z varstveno znamko. — Ponarejalci in posnemalci mojega edinega angl. čudotvornega mazila so strogo kaznjivi po zakonu glede varstvenih znamk; ravno tako tudi prodajalci ponarejenih izdelkov. —

Dobiva se le v „Lekarni angelj varuh A. Thierrya v Pregradi“ pri rogaški Slatini.

Osrednje skladišče za južno Ogersko je pri lekarju: L. Vértes v Lugos; dalje se še dobiva v: Pragi pri g. Maks Fanta, J. Fürst, A. Tersch, Kaaden; lek. Ant. Slanka, Süß Tepl, J. Zembusch, Pardubicah T. Preuner, Moldauthain J. Grim, Nova Stražnica J. Zimmerhaki, Grotava E. Brady, Fulnek, Milan Minol, Moravska Bela cerkev J. Kriegelstein, Mor. Altstadt M. Hofmann, Hof E. Schroll, Warstadt H. Schanzig. — Prárgarten T. Stuhlik, Nemet Czernia G. Promiewicz, Temešvar R. Jahner, Hamolicz S. Braducan, Haydu-Dorog S. Rajzinger, O. Kér L. Sigmund, Zagreb I. pl. Pécic in S. Mittelbach, Križevac Ed. Suchomel, Osek J. David; Nasice J. Rosenfeld.

Ustanovljeno

1853.

2 zlati svetinji,
13 srebrnih
in svetinje za za-
sluge.

Ustanovljeno

1853.

9 častnih in
priznalne
«< diplome »>

Fran Iv. Kwizda

c. kr. avstroožeški in kraljevi rumunski založnik
za živinozdravniške pripravave.

okrožna lekarna v Korneuburgu

Kwizde restitucijski fluid

c. in k. priv. umivalna voda za konje

uporablja se že 30 let z najboljšim vspedom po dvornih hlevih, po večjih civilnih in vojaških hlevih za krepilo pred in po velikem utrujenji, pri izvinkih izpahnenji, otrpnelosti živcev itd. ukrepi konja za težko vožnjo.
Cena steklenice glđ. 1.40.

Kwizde korneuburški živinoredilni prašek

za konje, rogato živino in ovce.

Že 40 let z najboljim vspedom skoraj v vseh hlevih v rabi, ako živina noče jesti, če slabo prebavlja, za zboljšanje in pomnoženje mleka.

Cena škatlje 70 kr., pol škatlje 35 kr

Kwizde krepilna krma za konje in rogato živino

Škatlja za 5krat 30 kr., zabojček za 50krat 3 glđ., zabojček za 100krat 6 glđ.

Kwizde kit za kopita,
umetni kopitni rog. — Palčica
80 kr.

Kwizde mazilo za kopita
zoper krhka in drobljiva kopita.
Po 400 grm. 1.25 glđ.

Kwizde kresolinovo mazilo
(balzam) varuje kopito proti gnjilobi
in ga ohranjuje.
Puščica po 500 grm. 1.10 glđ.

Kwizde prašek za kuretino,
primes za pičo in preservativno
sredstvo. — Škatlja 50 kr.

Kwizde prašek za prašiče,
pospešuje debelitev in je preservativno
sredstvo.

Kwizde milo za sedlo,
za čiščenje in varovanje sedla,
jermenja. — Puščica 1 glđ.

Kwizde fluid

že leta priznano bolečine

zoper protin

hladeče domače zdravilo

Steklenica 1 gl.
pol stekl. 60 kr.

se dobi v vsaki
lekarni

Pazi naj se bla-
govoljno na
varstv. znamko
in zahteva
izrečno Kwizde
izdelke

Razpošilja se vsak dan iz glavne zaloge:
Okrožna lekarna, Korneuburg
pri Danaji

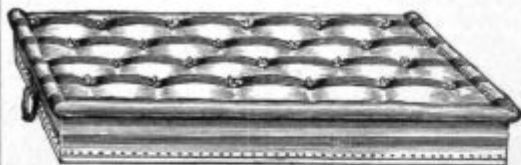
Pravo se dobiva
po lekarnah
in droguerijah
avstro-
ogerskih

ANTON KOLENC

trgovina specerijskega in mešanega blaga ter
deželnih pridelkov

v Celji, Ljubljanska cesta, št. 4

priporoča sl. občinstvu vedno sveže, od najbolj zanesljivih
tvrdek, kakor: kava, sladkor, svinjska mast, slanina,
maslo, strd, moko, sadje, čokolado, kakao, ženov, rum,
čaj, sardele, sardine, sir, salame, olje itd. itd. Častiti
duhovščini priporočam najfineje kadilo za cerkve. Velika
zaloga najfinejših vin v buteljkah, šampanca, malaga, šeri,
madejra itd. Dobro vinsko žganje, brinovec, slivovec,
rum, konjak itd. vse po najnižjih cenah.

10 goldinarjev

stane pri meni en
modroc na peresih
(Federmatratze). Ti
modroci so solidno
iz najboljše tvarine
narejeni, imajo po
30 dobro vezanih,

močnih peres iz najboljšega bakrenega drata s finim afrikom tapecirani in močnim
platenim cvilhom preoblečeni ter pri gaitežji rabi do 15—20 let nobenih poprav
ne zahtevajo. — Pri naročilih z dežele naznani naj se vselej natančna mera po-
stelje v notranji luči. — Ako se torej dobi za 10 gid. dober, tapeciran modroc na
peresih, je pač neumestno kupovati malovredne nadomestke, kakor žičaste žim-
nice, slamnice itd., kateri pravemu namenu, imeti dobro posteljo ne vstrezajo.

M. Obreza, tapetniška kupčija

v Ljubljani, Šelenburgove ulice, 1

Ta domača, edina narodna trdka te stroke na Slovenskem boji slav.
občinstvu najboljše priporočena za nakupovanje žimnic, salonskih
garnitur, divanov, stolov, preprog, zagrinjal in vsega v ta-
petniško obrt spadajočega dela. — Ceniki s podobami zastoj in franko.
Hitra in poštena postrežba, nizke cene posebno pri večjih naročilih.

J. Pserhofer-ja

lekarna pri „zlatem državnem jabolku“ na Dunaji,

I. okraj, Singerstrasse št. 15

Kri čistilne krogeljice

poprej universalne krogeljice

imenovane, zaslužijo svoje ime po vsej pravici, kajti jako mnogo boleznij je, katere te krogeljice v resnici izvrstno ozdravljajo. Že več desetletij so te krogeljice obče razširjene in le malo hiš je, kjer bi ne bilo nekaj tega domačega zdravila. Mnogi zdravniki priporočajo te krogeljice kot domače zdravilo, posebno proti boleznim, ki nastanejo vsled slabega prebavljanja in zaprtja. Zaradi svojega prijetnega učinka, dá se tudi, če je treba, pri zaprtju otrokom.

Krogeljice naj se shranjujejo na suhem.

Od teh krogeljic stane: 1 škatlja s 15 krogeljicami 21 kr., 1 zavitek s 6 škatljami 1 gld. 5 kr., pri nefrankovanem poštnem povzetju 1 gld. 10 kr. Kdor pa pošlje denar naprej, dobi franko doposlano: 1 zavitek 1 gld. 25 kr., 2 zavitka 2 gld. 30 kr., 3 zavitki 3 gld. 35 kr., 4 zavitki 4 gld. 40 kr., 5 zavitkov 5 gld. 20 kr., 10 zavitkov 9 gld. 20 kr. (Manje kakor en zavitek se ne razpošilja.)

Prosi se razločno „J. Pserhofer-ja kri čistilne krogeljice“

zahtevati in paziti na to, da je podpis **J. Pserhofer** na pokrovu vsake škatlje, kakor tudi na pridejanem poduku, in sicer z rudečimi črkami.

Mazilo za ozebljino *J. Pserhofer-ja* 1 lonček
40 kr., s frankovano pošiljatvo 65 kr.

Trpotčev sok 1 steklenica 50 kr.

Ameriško mazilo za protin
1 gld. 20 kr.

Prašek za potenje nog cena
ene
škatljice 50 kr., s frankovano do-
pošiljatvo 75 kr.

Mazilo za odpravo guše (bra-
hora,
strofa), stekleničica 40 kr., s fran-
kovano dopošiljatvo 60 kr.

Životni balzam (**Praške
kapljice**)
steklenica 22 kr.

Angleški balzam 1 steklenica
50 kr.

Fijakerski prašek 1 škatlja
35 kr., s
frankovano dopošiljatvo 60 kr.

Tannochinin pomada *J. Pscher-
hofer-ja*
najboljše sredstvo za rast las, 1
škatlja 2 gid.

Vseobčni oblijž od profesorja
Studel-na 1

lonček 50 kr., s frankovano depo-
šiljatvo 75 kr.

Vseobčna čistilna sol *J. W.
Bulrich-
ova*. Izvrstno domače sredstvo proti
nasledkom spridenega prebavljanja 1
zavoj 1 gid.

Razven tukaj navedenih zdravil so še vse v avstrijskih časnikih tu-
in inozemske farmacevtične posebnosti v zalogi; katerih bi pa slučajno ne
bilo, se takoj in točno oskrbē. Pošiljatve po pošti se najhitreje izvrše, ako
se denar naprej pošlje; večja naročila se pa tudi po poštmem povzetji po-
šiljajo.

Ako se denar naprej pošlje, (najbolje po poštni na-
kaznici) so poštni stroški znatno nižji, kakor pri po-
šiljatvah s povzetjem.

Ignacij Žargi

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4

Pri nizki
ceni!

Izborna zaloga vsakovrstnega
drobnega, pletenega in pozamentrijskega blaga

Pri nizki
ceni!

Dalje zaloga različnega perila
srajc, ovratnikov, predpasnikov, modrecev
kravat i. t. d.

Velika izbira vsakovrstne zimske
potrebščine

Na debelo in drobno!

JOSIPINA ŠUMI

v Ljubljani sladničarska obrt

Kongresni trg 13

priporoča p. n. trgovcem in slavn. občinstvu svojo veliko zalogo raznih sladničarskih izdelkov, ter navaja nastopno: čokolada v vsaki velikosti v tablicah od 1—65 kr. Kakao prašek (Cacao-Pulver) zakuhano na mleko jako priljubljena pijača za male in odrasle. Malinovec (Himbeersaft) liter 80 kr., na debelo ceneje. Fine bonbone iz čokolade in druge. Roksi in drops metinke in druge trgovske sladčice. Vedno v zalogi cvetlice in rože za okrašnje tort v vsakej velikosti. Sadlin (zoižne) kilo 80 kr. Za sv. Miklavža in Božič vsakovrstne predmete za okrašnje božičnih drevce itd. Skatljice (Bonbonieur) jako fino izdelani, napolnjene z bonboni, lepo ter času primerno darilo po vsakej ceni male in velike.

Vsa v to stroko spadajoča naročila izvršujem točno ter po najnižji ceni. — Privatnim pošiljam le proti povzetju.

Priporoča slavn. občinstvu svojo veliko in dobro urejeno knjigovoznico v kateri more dela

Šolsko orodje

kakor pisanke in risanke, ki se rabijo tukaj, risalni

Za šol. biblijoteke:

I. Tomšič; Knjižnica slovenskeje mladini, zv. 1—3, obsegajoč: Dragoljubci, Peter Roko-

MATIJA GERBER

(Josip Gerber)

Kongresni trg št. 4 v Ljubljani

solidno in po jako nizkih cenah izvrševati. Velika izbor slov. in nemških molitvenikov, svetih podob, rožnih vencev itd.

bloki, risalne deske, svinčnike, črnila, pisalne plošče in črtalnikov itd.

delčič, Sreča v nesreči; Markič: Pripovedke za mladino. P. Sekolov: Narod. pripovedke in Fr. Nedeljko: Don Kišot in Zaklad na koz. ostr.

Umetni in kupčijski
vrtnar

ALOJZIJ KORSIKA

v Ljubljani

priporoča svojo bogato zalogo mno-
vrstnih semen pravih in dobro ka-
lilne tako tudi za izdelovanje svežih šopkov
in vencev s trakom in napisom tako so tudi
suhi venci v veliki zalogi in vse v to stroko
spadajoče reči po najnižjih cenah in prav
okusno po najnovejši fasoni.

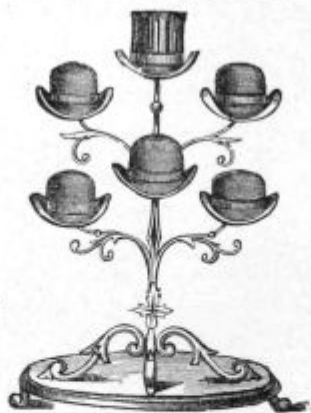
Čenilnik o vsem se dobi brezplačno in franko.

Z odličnim spoštovanjem

Alojzij Korsika.

Velika zaloga
lodnastih
klobukov od
c. kr.
dvornih za-
ložnikov
A. in J. Pichler

iz
Gradca

Najnovejši
fasone različnih
modernih klo-
bukov, cilindrov
prvih tovarn
tudi zalogo od
P. C. Habig
c. kr. dvornih
založnikov

Ivan Soklič, Ljubljana

Gledališke ulice 6. Pod Trančo 1
zaloga klobukov, cilindrov slamnikov in čepic

Najnižje cene.

Največji izbor.

izdelovanje

Skrbno

Preobleke. Popravila.

L. Mikusch
tovarna dežnikov
Mestni trg št. 15.
Ljubljana.

L. Mikusch

tovarna dežnikov in
solnčnikov

v Ljubljani

Mestni trg št. 15

priporoča slav. občinstvu svojo
veliko zalogo

dežnikov in solnčnikov

vseh velikosti in različnega blaga,
priprostitih in elegantnih

✱ po najnižjih cenah. ✱

*Prekupcem se razpošiljajo
obširni ceniki zastoj in
franko.*

Hotel 'pri Slonu' v Ljubljani

Hotel I. vrste

sredi mesta, blizu poštnege in brzojavnega urada, ima 60 sob z vso ugodnostjo, salon, jedilnico in kavarno. Hotelski omnibus odhaja k vsakemu vlaku, ekvipaže v hiši. Tu je *jedino* kopališče z Ljubljanskimi železnimi in šotnimi kopeli jednake Francovim kopelim, pod vodstvom gosp. vladnega svetnika prof. dr. pl. Valente in parne, kropilne in kopeli v banjah.

Antona Gnezde vdova
lastnica.

Adolf Hauptmann

tovarna oljnatih barv firne-
žev, lakov in kleja

ob vogalu Reseljeve
ceste št. 41 v lastni hiši in podružnica: **v Ljubljani**

Slonove ulice št. 10—12.

Velika zaloga
stworjene obleke po
najnižjih cenah. — Velika
izber raznega perila: srajc, spodnjih
blač, jopičev itd. trajnega in močnega
blaga.

Jos. Zabukovšek
v Celji,
Glavni trg (Hauptplatz) št. 18.

Priporočam se tudi za napravo ob-
leke od najpriprosteje do najfinije.
— Postrežba hitra, solidna in
po mihi ceni.

Najprimernejša
darila!

Vedno najnovejše

lesno rezlanje, galanterijsko blago in igrače

kakor tudi: palice, jerbaščeki, otroški vozovi, potovalni kovčeki
in kadilne mizice terdilne priprave. — Več reči z vdelanim svi-
ralom. — Razno lepotožje, dišave, itd., itd. na debelo in drobno.

Najnižje cene in solidna postrežba.

Fr. Stampfel v Ljubljani, Kongresni trg.

Osnovatelj kočevske hišne industrije.
Odlikovan na Dunaji l. 1890.

Najlepši
spomini!

LUDOVIKA GREČELNA

deželna lekarna pri „Mariji Pomagaj“

v Ljubljani, Mestni trg št. 11

priporoča preč. gg. duhovnikom in p. n. občinstvu
svoja dobra in sveža zdravila in specialitete, ka-
kor tudi vsa živinska zdravila.

Deželna lekarna pri „Mariji Pomagaj“ je najprva
in najstarejša *aleopatična in homeopatična lekarna*
na Kranjskem.

—||— *Prosi se za natančni naslov.*

Pošilja se po pošti dvakrat na dan.

—||— **Cenik brezplačno in franko.** —||—

C. Almoslechner v Celji

Kolodvorske ulice (Bahnhofgasse)

Ta tvrdka priporoča se za nakup
srebrnine in zlatnine kakor tudi
dobro reguliranih zlatih in srebrnih
žepnih ur in vsakovrstno popravo
v to stroko spadajočih del.

Kavarna Evropa

v Ljubljani

Največja, elegantno opravljena kavarna z lepo teraso.
Najbolje pijače, solidna postrežba. Velik izbor domačih
in inozemskih časopisov. Na razpolago trije dobri biljardi.

Anton Krapš,

kavarnar.

Ferd. Bilina & Kasch.

Edina tovarna rokovic, edina izdelovatelj kirurških obvez
v Ljubljani, Židovske ulice št. 1

priporočata svojo zalogo raznovrstnih

✻✻✻ kilnih pasov ✻✻✻

domačega izdelka, podslomb životnih in trebušnih povojev, gumnatih nogovic, povojev iz flanele, in raznovrstnega blaga iz gume za rane.

Velika zaloga ženskih posod (Irrigatoren) in kar zraven pripada. Velika zaloga zavratnikov od 15 kr. naprej, ovratnikov in manšet, jopic in spodnjih hlač, perilo po Jägeru, po najnižji ceni. Posteljne podlage rujavo-, rudeče- in sivo-gumirane v kosih in na metre najboljše vrste.

Naše tkane rokavice za poletje in zimo so najboljši izdelek.

Na prodaji so tudi še raznovrstne druge reči po najnižjih cenah.

Peregrin Kajzelj

v Ljubljani, Stari trg št. 15

priporoča prečastiti dahovščini in slav. občinstvu svojo bogato zalogo steklenine, porcelana, belo- in rujavoprstenega blaga, kakor tudi lestencev, podob, zrcal, svetilk stoječih in visečih, vse po jako nizki ceni.

Priporočam tudi prave Hermanove bliskovne svetilke in pristne krogeljaste cilindre »Patent Marian«, katere imam samo jaz v zalogi za celo Kranjsko.

|| Steklarska dela pri stavbah izvršujem točno in ceno. ||

J. GIONTINI v Ljubljani

trgovina s knjigami, muzikalijami, glasbili, papirjem, pisalnim in risalnim orodjem.

Pisalne, risalne in slikarske potrebščine, pisanke, peresa, držala, ravnila, trikotniki, strgalni gumi, barvni svinčniki, palete, čopiči, oljnat in vodne barve, slikarske skrinjice, risala, kopirni papir, kineški tuš, kreda, oglje. Glasbila velika zaloga gosli, citer, kitar, lokov za gosli kakor posameznih delov in strun.

Lastna knjigovoznica preskrbuje vsa dela spadajoča v to stroko. Lastna zaloga slovenskih molitvenikov, knjig za ljudstvo in mladino.

Velika izbora.

Priznano okusno in trajno delo in najnižje cene.

FRAN KRAŠOVIC

pozlatar in podobar v Celji

priporoča se č. duhovščini in farnim predstojnikom za
prenoljenje altarjev, tabernakeljnov, podob in
okvirov, oljnatih slik itd.

izvršuje pa tudi

novе altarje in vsa v to področje spadajoča dela.

Kje se dobē najboljši klobuki in kozuhovina?

Na Kongresnem trgu tik hiše «Matiče Slovenske»
v Ljubljani pri

Ant. Krejči-ju

Tudi kupuje vsakovrstne kože ter jih kar naj-
bolje plačuje.

Metod Žižka

mehanik

v Celji, Gosposke ulice (Herrengasse) št. 24.

se priporoča slav. p. n. občinstvu za popravo šivalnih strojev,
biciklov itd. Za napravo lišnih telegrafov, telefonov itd.

Vedno v zalogi: Šivalni stroji (sistema Singer in Howe),
vse potrebščine strojev, šivanke, sukanec, itd.

Delo solidno, brzo in po nizki ceni.

Vlivalnica železa in drugih kovin in konstrukcijska delavnica

JOSIP LORBER & Co.

v Žavei (v Savinjski dolini)

naznanjajo, da je njihov zavod urejen kar najbolje moči in da more konkurirati z vsakim drugim; priporoča se toraj za izdelovanje surovih in apretiranih vlivkov iz železa in drugih kovin po doposlanih modelih ali načrtih, za izdelovanje kmetijskih in drugih strojev, za izdelovanje raznih tovarniških pristav za postavljanje in montiranje tovarniških strojev itd. vse pod ugodnimi pogoji in po kolikor mogoče nizkih cenah.

M. ROPAS

izdelovalec glasovirjev i. t. d.

(na Lavi pri Celji)

priporoča svojo zalogo lastnoročno izdelanih glasovirjev napravljenih po najnovejši ameriški sistemi, s popolnoma železnim okvirjem, z najprijetnejim zvokom, solidno delo, ceneje kot povsod. — Priporoča se tudi za vglasbo glasovirjev po le njemu znani trajni metodi.

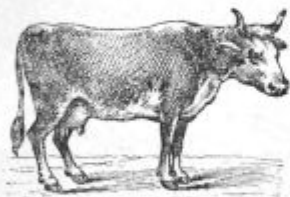
Martin Gregorinčič

krojaški mojster v Celji

se priporoča vis. čast. duhovščini in sl. občinstvu za napravo vsakojake obleke za gospode in dečke. — Postrežba solidna, hitra in po nizki ceni.

Esenca za želodec. 1 steklenica 10 kr., 1 tucat 1 gld., 5 tucatov samo 4 gld. 50 kr.

Angleški balzam, 1 steklenica 10 kr., 1 tucat 1 gld., 5 tucatov samo 4 gld.

Steklenica z rabilnim navodom vred stane le 1 gld., 5 steklenic z rabilnim navodom vred le 4 gld.

Vsa ta našteta zdravila se dobijo

v lekarni Trnkóczy-ja
v Ljubljani zraven rotovža
in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.

Redilna šupa za živino za notranjo potrebo pri **kravah, konjih in prašičih.** Zamotek z rabilnim navodom vred velja le 50 kr. 5 zamotkov samo 2 gld.

Cvet za konje. Najboljše mazilo za konje, pomaga pri pretégu žil, otekanji nog, otrpnenji v boku, v križi itd. s kratka pri zunanjih boleznih in hibah.

MIHAEL KALAN

mizarski mojster v Celji

se priporoča za napravo vsakovrstnega pohištva in vsakega v njegovo stroko spadajočega dela po naj-novejših oblikah, okusno in dobro ter po nizki ceni.

Nadalje se priporoča častitim farnim predstojnikom za napravo altarjev, lec, spovednic, cerkvenih stolov in krstnih kamenov v vsakem slogu.

Friseur **Aleksander Gjud** v Ljubljani

Kongresni trg št. 3.

priporoča častitim obiskovalcem svoj največji in najelegantnej, moderno urejeni

FRISERSKI SALON

z dobro in fino postrežbo. — Zaloga finega parfuma, mila in drugih toaletnih predmetov po nizkih cenah. — Priporočam svojo izborno vodo

„Eau de Juinine“

ki deluje zoper izpadanje las in luščin. Originalna steklenica samo 70 kr. Za izboren vspeh se jamči. — Zunanja naročila izvršujem natančno, zvesto in takoj.

Kupčujem tudi z lasmi in plačujem iste po najvišjih cenah. Blagohotne ponudbe sprejemam ustmeno in v pisмено.

JOSIP HOČEVAR

— krojaški mojster

Celje, Graška ulica št. 19

priporoča prečastiti duhovščini in slav. občinstvu svojo veliko zalogo

storjenih oblek za gosposode in dečke po najnovejšem kroju in nizkih cenah.

Velik izbor sukna iz vnanjih kakor tudi domačih svetovno priznanih vrstk. — Vsako naročilo se hitro po želji izvrši ter se zagotavlja trajna in solidna postrežba.

Stefan Boucon

stolar

v Celji, Graška ulica št. 12

se priporoča častiti duhovščini in slavnemu občinstvu za napravo vsakovrstnega v njegovo stroko spadajočega dela.

Prevzema tudi

vsako popravo stolov pletenih s slamo in žico.

Cene nizke, delo solidno in trajno.

Ces. kralj. privilegirana

zavarovalna
družba

zavarovalna družba
za življenje

„Avstrijski Phönix“

na Dunaji,

I., Riemergasse št. 2, v lastni hiši.

Polno uplačani deleži in druga jamčilna sredstva, uštevši letna zavarovalna uplačila družbe iznašajo.

čez 24 milijonov kron čez 20 milijonov kron

Družba zavaruje:

proti škodi po ognju v vseh mogočih slučajih, namreč, premičnino, poljske pridelke i. t. d., proti škodi po toči, prevaževanje blaga in proti telesnemu poškodovanju.

V oddelku zavarovanja telesnega poškodovanja ima naša zavarovalnica najnižje tarife. N. p. bi plačali duhovniki, odvetniki, notarji, trgovci, uradniki i. t. d. I. za slučaj smrti za 10.000 gld. 4 gld., II. za slučaj invaliditete za 10.000 gld. 6 gld. III. za vsaki goldinar dnevne odškodnine v času bolezni 1 gld. 10 kr. na leto. Ta zavarovalna tvrdba je po vsej pravici jako priljubljena.

za slučaj smrti, ter izplača takoj po smrti zavarovanca opravičencem zavarovano svoto.

Za slučaj smrti in pri protizavarovanji z oproščanjem nadaljnih uplačil premij ter izplačuje dohodke v slučajih onemoglosti, na doživetje, preskrbljenje dote za otroke in za preskrbljenje v starosti.

Vsprejema tudi zavarovanja, ki zagotovijo dohodarino (rento), penzijo vdovam in vzgojilno rento otrokom, po najkulantnejših in najnižjih pogojih.

Generalni zastop za Štajersko, Koroško in
Kranjsko v Gradci

pisarna: I., Albrechtgasse št. 3.

Glavni zastop v Ljubljani za Kranjsko

pisarna: Kongresni trg št. 17.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Slonove ulice št. 9

Najstarejša in največja trgovina
z zgotovljenimi oblekami

Priporoča svojo bogato zalogo zgotovljene obleke
za gospode,
dečke, gospe in deklice
po
najnižjih cenah

Pred-
meti, kojih ni v
zalogi izdelujejo se po meri točno
in ceno na Dunaji.

Tapetnik

Ivan Josek

Celje

Glavni trg 12

Priporočam se za vsa v to
stroko spadajoča dela

ZALOGA

vsakovrstnih lesenih in poblazinjenih pohištveh,
žimnic (iz konjske žime), oljnatih slik,
ogledal, z zlatimi, z vodo umivanimi okvirji in prigrinjali
za okna
pohištva iz vpognjenega lesa, železnega pohištva

Naročila
za okolico iz-
vršujem
najceneje in
najsolidneje

Cela stano-
vanja
sprejemam v
opravo in
prevleko s ta-
petami

→ → Podružnica: Glavni trg št. 10
nasproti farni cerkvi.

Trgovina → →

špecerijskega blaga
MILAN HOČEVAR

Celje, Graška cesta 3

Priporoča na debelo in drobno svojo bogato zalogo izvrstnega špecerijskega blaga, posebno pa: **Kavo** razne vrste po gld. 1·50 do gld. 2— kilo; **riž** italijanski in američanski 14 do 20 kr. kilo; **sladkor** rafinad v štokih in narezani, **pristno svinjsko mast**, **špeh**, **maslo**, **strd**, **banatsko parno pšenično moko** in **griz**, **južno sadje**, **čokolado**, **kakao**, **ženof**, **rum**, **čaj**, **sardele**, **sardine**, **arnike**, **kumare** (murke) v vinskem kislu, **švicarski sir**, **salame**, **fino namizno olje**, **rafinirano repšno olje**, **najfinejše kadilo** za cerkve, **vinski kis**, **pristno vinsko žganje**, **slivovec**, **brinjevec**, **najfinejši konjak**, **vino štajersko** in **avstrijsko** v buteljah, **šampanjca**, **malaga**, **šeri**, **majejra**, **kislo radajnsko vodo**, **lečo**, **grah**, **proseni** in **ječmenov pšen**, **ptičji zdrob**, **mast**, **biks** in **lak** za obuvala, **kalodont**, **sveče**, **milo**, **rižev škrob**, **barvo za tla**, **prah** za mrčese i. t. d.